

[Rohrsted.]

skal kontrolleres, ikke direkte står i ferieloven. Der står kun, at man skal yde feriegodtgørelsen gennem et system, som sikrer, at den udbetales til lønmodtagerne, når ferien holdes. Jeg vil derfor bede arbejdsministeren om at forelægge ferieudvalget det spørgsmål, om man ikke kan forenkle reglerne, for de regler, vi har i dag har på dette kritisable punkt, er jo kommet til ved en forhandling mellem ferieudvalget og arbejdsministeren.

Et sådant tilsagn synes jeg man burde give, for her er et typisk eksempel på, at vi kører med et regelsæt, som virker ganske uhensigtsmæssigt. Det er så lidt, man kontrollerer ved det, og det er så meget, man kunne vinde i lettelse for den offentlige administration og for den enkelte ved et enklere system.

Arbejdsministeren (Erling Dinesen): Jeg har ikke noget imod at bede ferieudvalget om at kigge på denne sag. Som sagt beskæftiger man sig allerede i forvejen med en forenkling af feriegodtgørelsesproblematikken. Jeg kan ikke se, at vi under den nuværende lov kan anvende andre regler end dem, vi har her. Men kan man finde frem til en forenkling, er jeg i høj grad interesseret i det.

Hermed sluttede spørgsmålet, og spørgetiden var dermed til ende.

Formanden: Da der ikke foreligger betænkning over de under punkterne 3-8 på dagsordenen opførte sager, skal jeg lade disse punkter udgå af dagsordenen.

Punkt 2 på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om ændring af lov om boligbyggeri. (Ophævelse af godtgørelse for merværdiafgift m. v.).

Første behandling af lovforslaget (nr. 212) findes i tidenden sp. 4628, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 2673).

Der var stillet 1 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Formanden: Sammen med denne sag foretages de under punkterne 9 og 10 på dagsordenen opførte sager, nemlig:

Anden behandling af forslag til lov om ændring af lov om boligsikring.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 191) findes i tidenden sp. 4147, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 2599).

Der var stillet 6 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Anden behandling af forslag til lov om ændring af ligningsloven.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 231) findes i tidenden sp. 7160, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 2603).

Der var stillet 8 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der stillet følgende ændringsforslag:

Af *finansministeren:*

Til § 1,

Nr. 2 udgår.

(Vedtages ændringsforslaget, bortfalder det i udvalgsbetænkningen stillede ændringsforslag nr. 8 til § 2).

B e m æ r k n i n g e r.

Lovforslagets § 1, nr. 2, knytter sig til en bestemmelse i boligministerens lovforslag om ændring af lov om midlertidig regulering af boligforholdene. Det nævnte lovforslag ventes imidlertid ikke færdigbehandlet nu, og ændringsforslaget går derfor ud på, at § 1, nr. 2, udgår.

Lovforslagenes paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagenes overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Svend Jakobsen: Vi har, som det allerede er nævnt af den højtærede formand, tre forslag til anden behandling i dag. Det er forslag til lov om ændring af lov om boligsikring, forslag til lov om ændring af lov om

[Svend Jakobsen.]

boligbyggeri og forslag til lov om ændring af ligningsloven.

Jeg vil først gøre nogle bemærkninger til de enkelte lovforslag, og derefter vil jeg gå over til nogle kommentarer om den sammenhæng, disse lovforslag skal ses i.

Først lovforslaget om ændring af lov om boligsikring. Dette lovforslag er med rette blevet kaldt for den lille boligsikringslov, og det skyldes, at det kun indeholder små ændringer i forhold til den gennemgribende revision af vores boligsikringslov, der er behov for, og som alle partier har givet udtryk for bør gennemføres i næste samling. Socialdemokratiet og regeringen har med boligministerens lovforslag nr. 237 og med mine bemærkninger ved dets første behandling her i salen givet udtryk for de principper, som vi mener bør lægges til grund for den revision, der skal gennemføres i næste samling.

Vi erkender altså, at det er nogle mindre ændringer, der er tale om her. Men det, at de er små, betyder ikke, at de er uvæsentlige, og jeg kan slet ikke være enig i det, som kommer til udtryk i mindretallets udtalelse i betænkningen om, at disse ændringer, bortset fra saneringsbestemmelserne, skulle være u hensigtsmæssige. Tværtimod. Der har udviklet sig op gennem de senere år en klar forskelsbehandling mellem de pensionister, som har bolig i en kommunal pensionistbolig, og dem, der får boligsikring efter normale regler, og vi bør tage fat på at udligne dette forhold. Det gør vi med det lovforslag, ministeren her har fremsat. Også bestemmelsen om en ændret regulering pr. 1. oktober 1973 er ikke blot hensigtsmæssig, men efter vor vurdering nødvendig.

Den regulering af boligsikringsordningen, som blev gennemført sidste år pr. 1. oktober med udgangspunkt i gældende lovbestemmelser, husker vi vist alle. Jeg tror, vi alle modtog adskillige eksempler, som viste, at der var boligsikringstagere, der var udsat for, at den indtægtsfremgang, de havde, helt eller næsten helt forsvandt i øget skat og nedgang i boligsikringstilskuddet. Dette sidste og de andre eksempler, vi fik, gjaldt ikke mindst pensionistgruppen.

Jeg kan godt se, at oppositionspartier kan have en vis politisk interesse i at opleve en ny 1. oktober med samme resultat som det,

vi oplevede sidste år, idet det jo altid vil være den siddende regering, der først og fremmest rammes af utilfredshed i befolkningen. Jeg synes dog nok, at VKR-partierne burde overveje, om denne lille taktiske fordel ikke burde vige for vor forpligtelse til her i folketinget at rette på de skævheder, vi konstaterer, såvel ud fra hensynet til respekten for det arbejde, som folkettinget udfører, som af hensyn til den enkelte boligsikringsmødtagers økonomi. Jeg synes nok, at disse to hensyn hver for sig burde få venstre og konservative og radikale til at medvirke ved denne lovgivnings gennemførelse.

Jeg skal derefter gøre nogle bemærkninger til forslag til lov om ændring af lov om boligbyggeri; det er den, vi normalt betegner som momsloven. Lovforslaget blev fremsat her i tinget den 9. marts i år, og det foreligger nu til anden behandling med en enkelt ændring, nemlig at byggegodtgørelsen til erhvervsbyggeri opretholdes. Det må overraske, og det har overrasket mig meget, at dette ændringsforslag ikke har fået tilslutning fra venstre og konservative og radikale, idet også repræsentanter for disse tre partier har givet udtryk for ønsket om, at der ikke med ændringen i boligbyggeriloven skabes forskelsbehandling af byggeri af kontorer og butikker, der opføres til eget brug, og sådant byggeri, der opføres til udleje. Det ændringsforslag, ministeren har stillet, betyder, at vi undgår at få et konkurrenceforvridende element ind i erhvervslivet. Men heller ikke her fandt vi venstre, radikale og konservative hjemme.

Vi har under udvalgsarbejdet med dette lovforslag indgående drøftet en eventuel ændring af ikrafttrædelsesdatoen, den 9. marts. Men vi har valgt at fastholde datoen den 9. marts som oprindeligt foreslået af en række forskellige grunde, som jeg kort skal kommentere.

Hvis vi skulle ændre ikrafttrædelsestidspunktet for alle, der på det pågældende tidspunkt havde indgivet ansøgning om byggetilladelse, ville det betyde en statslig udgift i størrelsesordenen 600 mill. kr. Men hertil kommer — og det er ikke uvæsentligt — at vi ikke engang med en sådan ordning var sikre på at tilgodese alle, som havde indgået kontraktlige forpligtelser ud fra tillid til den hidtidige ordning. Vi har fået

[Svend Jakobsen.]

breve fra en række mennesker, som har indgået aftale med arkitekter om projektering eller med typehusfabrikanter om opførelse af huse, men som endnu ikke var nået frem til at fremsende ansøgning om byggetilladelse.

I overvejelserne om at ændre tidspunktet er også indgået en tanke om at flytte det en forholdsvis kort periode. Herimod taler også flere ting. Der er for det første det, at da lovforslaget blev fremsat her i folketinget den 9. marts med ikrafttræden samme dato, havde kommunerne en mulighed for at kontrollere, hvilke byggerier der var igangsat. Hvis vi gav os til at ændre datoen 9. marts, ville vi dermed afskære kommunerne fra en hvilken som helst kontrol med, om byggeriet nu også var iværksat på det tidspunkt, da loven trådte i kraft. Imod denne fremgangsmåde taler også, at der kan være bygherrer, som har undladt at starte byggeri i tiltro til, at lovforslagets ikrafttrædelsesdato blev overholdt. Jeg skal dog tilføje, at intet i byggeaktiviteten tyder på, at noget sådant er sket. Men skulle det forekomme, ville de pågældende bygherrer, hvis vi gav os til at ændre på datoen, med rette kunne føle sig snydt.

Vor samlede vurdering af disse forhold er altså resultatet i at fastholde fremsættelsesdatoen som skæringsdag, således som tilfældet jo hyppigt har været, når der er fremsat vigtige og afgørende forslag om ændringer i afgifts- og skattelovgivningen. Det er altså ikke noget nyt i folketinget.

Dette lovforslag har, som det er tingets medlemmer bekendt, kun fået tilslutning fra socialdemokratiet og SF, og det til trods for at i hvert fald de radikale og de konservative er enige i, at byggegodtgørelsen bør fjernes. Vi skal her endnu en gang opleve, at et lovforslag skal gennemføres med det spinklest mulige flertal til trods for, at der i tinget er bred tilslutning til det, som er indeholdt i lovforslaget.

Årsagen er ikke, som mindretallet anfører i betænkningen, at regeringen har valgt at gennemføre boligpolitikken på et spinkelt grundlag. Venstre, konservative og radikale gav ikke regeringen noget valg, idet de besluttede sig til ikke at medvirke til de samlede boligløsninger. Det skal jeg vende tilbage til.

Jeg skal om forslaget til ændring af ligningsloven sige, at jeg ved første behandling lagde vægt på to ting, nemlig forenkling og ligestilling. Vi har siden første behandling modtaget et ændringsforslag fra finansministeren, der berører de to forhold, idet der foreslås to satser, nemlig en lejeværdi på 3 pct. for bestående ejerboliger og 4 pct. for nye ejerboliger. Når finansministeren med tilslutning fra den socialdemokratiske folketingsgruppe har stillet dette ændringsforslag, er det et udtryk for, at vi har lyttet til den debat, som har fundet sted her og i befolkningen. Det er et udtryk for, at vi har analyseret og vurderet de beregninger, som vi selv og andre har foretaget. Det har ført til forslaget om 3 pct. for alle bestående boliger, dog med en overgangsordning på 1 år for boliger, der er erhvervet før 9. december 1969.

Herefter er vi i den situation, at for de 250.000 ejerboliger, der er erhvervet efter 9. december 1969, sker der en nedsættelse af lejeværdien fra 4 til 3 pct. af den til enhver tid gældende vurdering, altså en nedsættelse på 1 pct. i forhold til gældende lov.

For de ca. 500.000 boliger, der er erhvervet før 9. december 1969, er ændringen fra 4 pct. af 13. alm. vurdering til 3 pct. af 15. alm. vurdering udtryk for en følelig stigning, og det er da også det, der markeres ved, at reguleringen skal ske over 2 år.

I finansministerens oprindelige forslag var realkreditforligets 4 pct. af den til enhver tid gældende vurdering reduceret til 3½ pct. Når vi nu med ændringsforslaget reducerer til 3 pct., betyder det samtidig, at vi ikke kan fastholde samme procent for nye huse, og det er her, der sker en vis begrænsning i den forenkling og ligestilling, som ellers er et vigtigt mål for den lovgivning, der her ligger på bordet. Men jeg vil dog gerne understrege, at i forhold til den gældende lovgivning med 8 forskellige lejeværdiberegninger sker der en betydelig forenkling ved gennemførelsen af det foreliggende lovforslag.

Det var i 1970, VKR-regeringen fik tilslutning til forslaget om de 4 pct. som værdi af egen bolig. De daværende regeringspartier fandt dette nødvendigt af hensyn til landets økonomiske situation og af hensyn til den eksplosive udvikling i parcelhusbyggeriet. I 1969 blev der påbegyndt 32.000

[Svend Jakobsen.]

parcelhuse. Sidste år, 1972, blev der påbegyndt 46.000. Jeg synes nok, det på denne baggrund er et betydeligt skridt at reducere procenten for de 250.000 boliger, der er bygget eller omsat siden, fra 4 til 3 pct., som finansministeren her foreslår. I forhold til nybyggeriet var det i sig selv betænkeligt at nedsætte procenten fra de 4 til 3½. En yderligere reduktion til 3 pct. ville være at bære ved til den del af inflationsbålet, der udgår fra parcelhussektoren. Selv med de 4 pct., som VKR så sent som i 1970 fandt nødvendige, er der en så stor forskel mellem markedsrente og lejeværdi, at skattefordelen indgår med betydelig vægt i overvejelser om boligdispositioner, ja, med så stor vægt, at det påvirker prisdannelsen og dermed har en selvstændig inflatorisk virkning.

Det er også på denne baggrund, man skal se flertallets udtalelse i betænkningen om en vurdering og undersøgelse af yderligere foranstaltninger til imødegåelse af rentefradragsrettens inflatoriske virkninger.

Jeg skal ikke her ved anden behandling gå nærmere ind på lovforslagets enkeltheder. Jeg skal dog lige konstatere, at de foreslåede bestemmelser i ministerens oprindelige forslag om 6 pct. i lejeværdi af egen bolig over 500.000 kr. i ejendomsværdi og 8 pct. over 700.000 kr. samt 2 pct. af de første 300.000 kr. i ejendomsværdi for 67-årige og ældre er opretholdt her ved anden behandling.

Jeg skal derefter gå over til at gøre nogle bemærkninger om den sammenhæng, disse lovforslag skal ses i. Det gælder specielt for lovforslagene om moms-godtgørelsen og ligningsloven, at de er led i en større helhed. Det blev understreget ved første behandling af lovforslagene, det er markeret i betænkningen, og jeg er enig heri.

Jeg sagde før, at jeg ville vende tilbage til de bemærkninger, som står i mindretalsbetænkningen om regeringens valg af flertal til at gennemføre boligpolitikken, og jeg vil citere ordret fra betænkningen over forslag til lov om ændring af lov om boligbyggeri:

„Mindretallet beklager, at regeringen har valgt at gennemføre en ensidig boligpolitik alene baseret på et spinkelt flertal, der ifølge sagens natur er ude af stand til at tilrettelægge en boligpolitik, der rækker ud over indeværende valgperiode.“

Nu kan man godt undre sig over, hvorfor det skulle være umuligt for flertallet at tilrettelægge en boligpolitik, der rækker videre end frem til efteråret 1975, men det skal jeg ikke hæfte mig ved. Jeg skal gøre nogle bemærkninger om den anden del af udtalelsen, for det er jo således, at den borgerlige opposition her i salen ved, at regeringen ikke fik noget valg. VKR valgte at lade de partitaktiske fordele, der kunne ligge i at lade S og SF alene gennemføre den nødvendige boligpolitik, gå forud for saglig stillingtagen til de konkrete forslag og de problemer, som vi alle erkender foreligger. Det beklager vi i socialdemokratiet. Vi beklager det stærkt. Den udvikling, der fandt sted fra frokost den 7. juni til engang ud på natten samme dag, var et nederlag for den saglige forhandling om lovforslagene. Det var som en spand vand i hovedet på de politikere, der energisk havde forsøgt at skabe et bredt forlig. Jeg må mene, at det må gælde ikke blot for os, men også for visse politikere i den borgerlige opposition.

Jeg skal ikke opholde mig længe ved det historiske forløb. Men jeg synes nok, der er grund til at resumere, at der, siden boligministeren første gang indbød til Marienborgmøde den 8. maj 1972, er ført drøftelser om den lovgivning, som vi alle har vidst skulle gennemføres. Vi har bedt om beregninger, vi har bedt om analyser, og vi har fået det. Vi har drøftet principper. Vi har holdt flere Marienborgmøder for store, brede forsamlinger. Vi har holdt i stribet af møder mellem de boligpolitiske ordførere for at søge at finde åbninger. Der har været orienterende forhandlinger og orienterende drøftelser mellem boligministeren og de enkelte partier hver for sig, alt sammen med henblik på at søge mulighed for at udarbejde forslag, der kunne nå bred tilslutning. Jeg skal erkende, at midt i dette kom lovforslaget om fjernelsen af byggegodtgørelsen; det har mange hæftet sig ved. Men alle, der beskæftiger sig med den boligpolitiske situation, kender også årsagen hertil, nemlig den kraftige byggeboom, som var sat i gang, fordi alle forventede, at byggemomsen ville blive fjernet.

Vi kommer derefter frem til, at regeringen forelægger sine øvrige lovforslag eksklusive lovforslaget om indeksreguleret finansiering og boligsikringslovforslaget. Drøftelserne

[Svend Jakobsen.]

fortsatte med udgangspunkt i, at der alene skulle gennemføres enkelte af disse lovforslag i denne samling. Men radikale og venstre lagde den 24. maj et notat på bordet i boligudvalget, hvoraf det fremgik, at de ikke mente at kunne tage stilling til disse ting, uden at vi havde drøftet hele boligløsningen i sammenhæng. Vi måtte erkende, at det ikke kunne nås inden 8. juni. Regeringen foreslog derfor og fik tilslutning fra partierne til at forlænge samlingen med indeværende uge.

Derefter fremsatte regeringen de to sidste lovforslag, nemlig om indeksreguleret finansiering og om boligsikring, og foreslog samtidig nedsat et særligt udvalg, hvori partiernes gruppeformænd kunne indtræde, således at disse kunne medvirke i den afgørende forhandlingsfase. Også dette forslag om at inddrage gruppeformændene i forhandlingerne var et forsøg på ikke at spille nogen mulighed for at nå en bred løsning.

Vi har ikke fra regeringens og socialdemokratiets side ladet nogen mulighed uforsøgt for at nå et bredt resultat. Men det viste sig forgæves. Om aftenen den 7. juni mødte venstre, konservative og radikale op med tre detaljer piller ud af helheden, den helhed, som de tre partier — eller i hvert fald de to af partierne — havde understreget var ubrydelig, den helhed, som man ikke mente man kunne tage ting ud af og forhandle særskilt, den helhed, hvori det hele måtte ses. Den helhed skulle ikke mere holde, man pillede tre detaljer ud. Det er klart, at en sådan situation gør, at vore forhåbninger ikke er helt så store som før. Men på trods af det var regeringen og socialdemokratiet også her imødekomende.

De tre punkter, vi blev stillet over for, var for det første, at nye restriktioner ikke skulle indføres i de ikke-regulerede områder. Regeringen sagde ja. For det andet måtte der ikke være særlige regler eller særlige finansieringsordninger for almenyttige boligselskaber. Det viste sig, at de tre partier ikke kunne fremstille en bare nogenlunde samstemmende fortolkning af, hvad der lå i dette krav. På trods heraf erklærede regeringen sig villig til at forhandle videre ud fra, at indeksreguleret finansiering ikke bare skulle gælde almenyttigt byggeri, men kunne udvides til at omfatte alt udlejnings-

byggeri. Det tredje punkt var, at der ikke måtte reserveres indtil 300 mill. kr. pr. år indtil 1982 til landsbyggefonden til udlån til beboerindskud og til lejerreduktioner. Regeringen svarede, at der kunne forhandles såvel om beløbsstørrelsen som om den måde, man skulle løse de problemer på, som vi ved vil opstå. Men regeringen tilføjede: vi kan ikke gennemføre en lovgivning, som vi ved får nogle følger, uden at sikre en løsning på de problemer, vi skaber for en række lejere. Men altså også her imødekommenhed, åbenhed.

Jeg vil gerne sige, at jeg, der er ny i politik, men vant til at høres i og forhandle med erhvervslivet, hvor det er realiteter, der tæller, måtte vurdere det sådan, at der kun var én mulighed for VKR i dette, nemlig at sige: ja, vi forhandler videre, når der er en så udstrakt imødekommenhed fra regeringens side. Men sådan skulle det ikke være. Det blev et nej, og man må spørge sig selv hvorfor. Svaret kan vist kun blive, at hvis VKR-blokken overhovedet skulle fastholdes, hvis socialdemokratiet skulle tvinges til alene sammen med SF at gennemføre disse boligløsninger, måtte bruddet etableres på en således opstillet formalitet.

Det vidste man i det radikale venstre, hvor man tidligere på dagen havde forelagt et udkast for os, som vi erklærede var et egnet grundlag for forligsdrøftelser. Det var vor opfattelse, at det var et seriøst udspil fra radikal side. Jeg kan nævne det her, fordi det senere blev fremlagt i udvalget, og jeg skal citere en enkelt del derfra, som måske mere end noget andet over for os understregede, at her var virkelig vilje til at gå ind i videre forhandlinger. Det er det afsnit der hedder „5. Ejerboliger“, og hvor der står:

„Parcelhusproblemerne løses med udgangspunkt i regeringsforslaget og det radikale venstres forslag. Der iværksættes et seriøst ekspertarbejde om beskatningsproblemerne i relation til renteindtægt og rentefradrag med det sigte at genskabe rentepolitikens effektivitet. Når resultat foreligger, tages parcelhusproblemerne op til vurdering i lyset heraf.“

Dette sidste så vi egentlig som det, der skulle binde også socialistisk folkeparti til forligsmuligheden, idet det jo stort set indeholder det samme som det protokollat, vi

[Svend Jakobsen.]

har aftalt med socialistisk folkeparti, så vidt jeg kan vurdere det.

Man vidste også i det konservative folkeparti, at det var nu, bruddet skulle være, hvis man skulle have en rimelig mulighed for at gå, for under de forudgående lange og indgående forhandlinger, vi har haft, har vi været enige på ganske betydelige områder.

Man vidste det også i venstre, men i venstre ville man ikke være med til løsninger, som vi anså for realistiske. Venstre ville et frit boligmarked, ville de frie kræfters spil i boligsektoren. Venstre, der i sin tid indførte reglen om værdi af egen bolig, ville fjerne den og, så vidt jeg kan vurdere det, uden at den skulle modsvares af andet. Det er det venstre, der ved århundredets begyndelse førte kampen mod de besiddendes udnyttelse af deres magtposition, som nu har bevæget sig så langt over, at de ligger til højre i dansk politik, helt ovre som de varmeste forkæmpere for de synspunkter, som de selv var bannereførere imod i begyndelsen af dette århundrede. Det synes jeg er trist.

Er der nu realiteter i min vurdering af, at der var saglig boligpolitisk basis for videre forhandlinger, der kunne munde ud i bredere løsninger? Jeg mener det. Hvis vi ser på de store ting, vurderer jeg situationen som følger:

På parcelhussektoren har det radikale venstre fremsat et beslutningsforslag her i folketinget, der i hvert fald efter min vurdering ikke er mildere end det, regeringen kom med. Det kan det også dårlig være, for de radikale har som udgangspunkt en stærkere begrænsning af de direkte og indirekte subsidier end det tal, vi fik vedtaget under sparforhandlingerne i marts.

De konservative har den berømmelige aften fremlagt et 10 punkts program, som indeholder, at alle eksisterende ejerboliger skal op på $2\frac{1}{2}$ pct. af 15. alm. vurdering. Regeringens forslag er som bekendt 3 pct., og den forskel lader man ikke forhandlinger sprænge på, hvis man har vilje til at nå et resultat.

Hvis vi derefter ser på en anden del af de store principper, den indeksregulerede finansiering af udlejningsbyggeriet og gerne en videregående udvikling til alt boligbyggeri, har de radikale og de konservative under hele forhandlingsforløbet været posi-

tivt indstillet over for princippet, og som tidligere nævnt var regeringen positiv indtil de sidste sætninger over for de ønsker, der blev fremsat fra oppositionens side.

Hvad angår lejelovgivningen, har det konservative folkeparti været overmåde positivt indstillet over for den ejer-lejerskitse, der har været udgangspunkt for udarbejdelsen af ministerens forslag. Det radikale venstre har været mere reserveret på dette område, det medgiver jeg, men reservationen har i høj grad gået på ikke at indføre nye reguleringer i de nu såkaldte frie områder. Som nævnt gav regeringen og socialdemokratiet tilsagn om at medvirke hertil i den sidste forhandlingsfase.

Nu skal jeg ikke forsøge at fremstille sagen, som om vi var enige i alle detaljer. Det var vi ikke. Jeg kan vel sige, at det var vi langt fra. Men om store og betydende principper var der betydelig overensstemmelse mellem flere partier under de saglige boligpolitiske forhandlinger. Det får blot ikke lov til at blive markeret gennem tilslutning til de lovforslag, som vi nu har til behandling, og det beklager jeg.

Til gengæld må jeg udtrykke tilfredshed med, at SF viste sig overordentlig positiv i de videre drøftelser, og det har resulteret i, at den afbalancerede boligløsning, som var indeholdt i regeringens forslag, er blevet fastholdt også efter de seneste forhandlinger.

Jeg skal ikke her gå særlig meget i detaljer med den aftale, som S og SF har truffet om den senere lovgivning, men jeg vil godt nævne nogle enkelte punkter heri.

Vi har aftalt, at den skitse til lejelovgivning, som foreligger, skal gennemføres. Der sker visse ændringer i lejereguleringerne, således at kapitalafkastet over en 3-årig periode bliver 7, $7\frac{1}{2}$ og 8 pct., og vi har en tilføjelse om, at vi efter at have gennemført den første regulering skal se på, hvordan virkningerne er, før de to næste reguleringer sættes i værk.

Vi har vedrørende den almennyttige sektor aftalt, at der skal ske en påligning af et udligningsbidrag med $\frac{1}{4}$ pct. om året i 4 år.

Vi har aftalt, at der skal gennemføres et forslag om indeksreguleret finansiering efter de principper, som findes i boligministerens lovforslag.

Det vil altså sige, at de lovforslag, som ministeren har fremsat, har vi vedtaget skal

[Svend Jakobsen.]

gennemføres i næste samling med nogle mindre ændringer, som er kommet til, efter at vi har fået de seneste beregninger af konsekvenserne af disse ting.

Jeg vil i fortsættelse af det understrege to ting, eller tre. Den beslutning om at begrænse det offentliges direkte og indirekte subsidier med 1½ milliard kr., som blev truffet i forbindelse med sparerunden, opfyldes af to af de partier, der gav tilslutning til den, nemlig S og SF. De to øvrige partier, venstre og radikale, medvirker ikke.

Jeg vil for det andet nævne, at den forudsætning, vi hele tiden har haft om, at det skal være en afbalanceret løsning, er opfyldt. Alle påstande om ensidighed er forkerte. Det illustreres måske også bedst af, at alle parter erklærer, at denne lovgivning ensidigt er til ugunst for dem. Det siger lejerne i den almenyttige sektor, det siger lejerne i den private sektor, det siger parcelhusejerne. Det kunne godt tyde på, at vi har ramt nogenlunde rigtigt.

Jeg vil som det tredje tilføje, at det er klart, at det betyder stigninger i befolkningens husleje. Når folketinget bliver enig eller i hvert fald 4 partier giver tilslutning til og 2 partier fastholder, at det offentliges direkte og indirekte subsidier til boligsektoren skal begrænses, betyder det, at det, der registreres som boligudgift, nødvendigvis må stige. Det, der så er afgørende for os, når vi skal gennemføre disse ændringer, er, at det sker på en måde, der er rimelig over for befolkningen. Det er det, der sker med ministerens forslag. Det betyder ikke, at det rammer ens fra bolig til bolig. Hvis det havde gjort det, ville vi have opretholdt nøjagtig de samme skævheder, som vi har i dag, såvel mellem lejerne indbyrdes som mellem parcelhusejerne indbyrdes. Det har været et erklæret mål for os, at vi med den boliglovgivning, vi skal gennemføre, også vil gennemføre større retfærdighed mellem grupperne indbyrdes.

Jeg skal derefter gøre nogle bemærkninger om det, venstre, konservative og radikale siger i betænkningen om, at flertallet ikke kan gennemføre en lovgivning, som rækker ud over denne valgperiode. I tilslutning til det har jeg hørt, at hr. Dahlgaard, hr. Bendix og hr. Guldborg i tv over for hinanden og over for befolkningen har bekræftet, at hvis de 3 partier får magt, som

de har agt, vil de ændre denne lovgivning. De vil, tror jeg nok, føre den tilbage.

Jeg vil gerne spørge de 3 partier: hvad er det, man vil ændre? Jeg synes, befolkningen har krav på at få at vide, hvad det er for en alternativ boligpolitik, de 3 partier vil gennemføre, hvis de skulle få regeringsmagten en dag. Er det de radikales forslag til beslutning, som det er fremsat her i folketinget med betydelig større reduktioner af det offentliges subsidier til boligsektoren end dem, vi foreslår? Er det det, man vil gennemføre? Eller er det det konservative 10 punkts program, der blev fremlagt forleden aften, og som ikke giver provenu, men det modsatte? Eller er det venstres tanker? Hvad er det, de 3 partier vil stille i stedet for den samlede afbalancerede boligløsning, der nu foreligger til vedtagelse her i tinget?

Jeg vil godt spørge partierne: er det forslaget om indeksreguleret finansiering, man vil tage af bordet igen? Er det lejereguleringerne i den ældre boligmasse? Er det udligningsbidragene, der skaber en bedre balance mellem lejeboligerne indbyrdes? Vil man genindføre tilsvarende skævheder i parcelhusektoren, som vi har nu? Eller vil man gå tilbage til det, den tidligere VKR-regering gennemførte: 4 pct. af den til enhver tid værende vurdering?

Jeg synes, befolkningen og vi her i folketinget har krav på at få svar på, hvad det er, VKR vil gennemføre, hvad er det, de vil sætte i stedet? Hvis program er det, der skal gennemføres?

Vi har nu lavet en aftale. Der er et flertal i dette ting for gennemførelse af en række lovforslag. Vi har tre af dem til anden behandling her i dag. Vi har formuleret hovedprincipperne i de lovforslag, som først skal gennemføres i næste samling. Jeg vil slutte mine bemærkninger her med at sige, at vi har lagt nogle hovedprincipper fast, men det betyder ikke, at der ikke er et stort arbejde tilbage med udformningen af disse lovforslag. Der er mange detaljer i dem, og det er årsagen til, at de ikke gennemføres i denne samling.

Hidtil har vi i folketinget i denne samling efter min vurdering haft et sagligt godt samarbejde om de reguleringer og ændringer, vi har gennemført i bestående lovgivning. Jeg erkender, at det ikke har været de voldsomt store ændringer, men der er dog

[Svend Jakobsen.]

gennemført en række positive ændringer, stort set med tilslutning fra alle partier. På trods af at vi nu har været få om at måtte fastlægge hovedprincipperne i disse lovforslag, håber jeg, at også de tre partier, der ikke har villet være med, vil være med i det saglige arbejde om gennemførelsen af de lovforslag, som vi skal bearbejde i folketingets boligudvalg i næste samling.

Bendix: Vi har igennem de seneste måneder talt meget om den langsigtede boligløsning og om udsigterne til et bredt boligforlig. Det lange blev kort, og det brede blev smalt. Det er vel stort set sådan, situationen kan gøres op.

Hvorfor endte det da så galt? Og hvem vil takke os for, at det gik, som det gik?

Det sidste først: ingen vil efter min opfattelse takke os. Denne udgang vil blive betragtet som et eksempel på folketingets manglende evne til at løse store spørgsmål på en holdbar måde. Alle vil vide, at en boligløsning med et snævert flertal bag sig ikke vil være holdbar. Den vil forvitte, der vil blive lappet på den, og til sidst vil den blive lavet helt om.

Hvem har glæde af et sådant forløb? Befolkningen har det i hvert fald ikke. Boligtagerne har det i hvert fald ikke. Det her giver ikke den varige tryghed, som er og altid har været afgørende i forbindelse med boligpolitikken og ikke er blevet det mindre i det moderne industrisamfund, måske snarere tværtimod. De, som på den ene eller anden form lejer boliger ud eller sælger boliger, vil heller ikke takke os. De kender ikke noget til, hvordan vilkårene vil være i løbet af få år. Og hvad med dem, der producerer boliger? De har en afgørende interesse i stabilitet på dette område, fordi boliger er et varigt forbrugsgode, der har en meget lang produktionsproces. Dette ønske om stabilitet hos dem, der producerer boliger, vil heller ikke kunne imødekommes. Kun en boligløsning, der bag sig har en større del af dette

tings medlemmer, end der er tale om i det foreliggende tilfælde, vil kunne blive stabil, og det må være klart — det er sådan set allerede blevet sagt, men jeg skal sige det ganske præcist — at et nyt flertal i denne sal vil forpligte sig til på afgørende vis at lave det, der her sker, om. Hr. Svend Jakobsen rejste i den forbindelse nogle spørgsmål, som jeg skal vende tilbage til i anden omgang.

Hvad er så forklaringen på, at tingene gik så galt, som de gik? En hvilken som helst stor sag, der bringes til afgørelse i dette hus, vil naturligvis blive afgjort delvis på grundlag af de opfattelser, der knytter sig til selve sagen, og delvis på grundlag af at den vil være et led i spillet mellem de grupper, der er repræsenteret her. Det er spillet om placeringen i vælgerens bevidsthed, og det er spillet om den indbyrdes placering i dette hus' politiske orden. Sådant er det i ethvert demokratisk parlament, og sådan er det også her. Skal større resultater nås, skal der være en balance mellem de forhold, der påvirker en afgørelse, og denne balance skal være af en ganske speciel karakter. Det skal være sådan, at brændstoffet — god vilje — skal være til stede i et sådant omfang, at processen frem mod større og varige resultater kan holdes i gang. Det har ikke været tilfældet denne gang. Balancen mellem de ting, som er med til at afgøre, hvordan en sag skal ende, har ikke været den rigtige, og den gode vilje har ikke været til stede i tilstrækkeligt omfang. Der skal ikke fra min mund lyde nogen bebrejdelser mod noget specielt parti eller nogen speciel person. Jeg mener, at alle, der har arbejdet med denne sag, må dele ansvaret.

Der er således kommet et resultat ud af dette her, som mit parti ikke kan være tilfreds med, og som mit parti ikke under nogen omstændigheder kan give sin tilslutning. Jeg skal derfor dels fremføre nogle betragtninger om selve det resultat, socialdemokratiet og socialistisk folkeparti har frembragt, sådan som det nu er kendt for

[Bendix.]

os, dels anføre hvad der ligger i det boligpolitiske udspil, som mit parti er kommet med i forhandlingernes slutfase.

For det første skal jeg om ligningslovsforslaget sige, at ministerens udspil var, at såvel husejere, der i dag lever med den 13. alm. vurdering som grundlag, som husejere, der lever med den 14. alm. vurdering som grundlag, skulle nå op på at betale 3½ pct. i lejeværdi af egen bolig, beregnet på grundlag af 15. alm. vurdering. Mit partis holdning til dette udspil fra finansministerens side var, at vi var imod. Vi foretog meget omhyggelige beregninger af dette udspil og måtte konstatere, at prisen for dem, der bor i en selvejet bolig eller ønsker at komme til det, ville blive for høj.

Så kommer ministerens ændringsforslag til hans oprindelige forslag på et tidspunkt, da forhandlingerne var brudt sammen eller var ved at bryde sammen i boligudvalget og i det såkaldte 15 mands udvalg. Dette udspil var overraskende og uacceptabelt, og der var ingen af de konsekvensberegninger knyttet til det, som man måtte kunne forvente af en ansvarlig regering. Forslaget går nu ud på — det er det, vi skal tage stilling til — at 3 pct. skal der i bestående huse betales som lejeværdi af egen bolig på grundlag af 15. alm. vurdering og 4 pct. for nye huse betales på grundlag af 15. alm. vurdering. Hermed har vi fået bygget et nyt skel ind i de skalaer, der knytter sig til beregningen af lejeværdi af egen bolig. Det var ikke den form for forenkling, det var ikke den form for lighed, der var meningen med dette. Vi talte om det under førstebehandlingen af ligningslovsforslaget, ordføreren for socialdemokratiet, hr. Svend Jakobsen, har været inde på det i dag igen, og vi kommer nok til at tale mere om det, men det var ikke lighed og forenkling, der kom ud af det i slutfasen.

Må jeg dernæst sige, at den flertalsbetænkning, som knytter sig til forslaget, er af en så ejendommelig og uigennemskuelig karakter, at jeg må bede om, at det bliver klaret op fra en eller anden side. Jeg ved ikke, hvem der er i stand til at klare det op. Der siges nemlig i denne betænkning vedrørende ligningslovsforslaget, at flertallet, altså socialdemokratiet og socialistisk folkeparti:

„ . . . er enige om, at den vedtagne be-

grænsning af fradragsret for forbrugergæld udvides med en tilsvarende begrænsning af inflationsvirkningen af rentefradrag i ejerboliger. Det søges gennemført ved en aftrapning af såvel overskud som underskud eller ved anden tilsvarende metode med samme effekt.“

Sig mig, hvad ligger der egentlig i dette? Er der nogen af dem, som har ført pennen, som vil være i stand til omhyggeligt at forklare os, hvad der ligger i dette? Jeg mener, vi kan forlange at få en forklaring.

Med disse nye regler og med det, der står i flertalsbetænkningen vedrørende ligningslovsforslaget, er der lagt op til en utryghed og en usikkerhed i forbindelse med den selvejede bolig, som ikke kan gavne nogen, og som ingen er interesseret i. Jeg skal på et senere tidspunkt vende tilbage til nogle af de økonomiske konsekvenser af flertallets indstilling, for så vidt angår netop dette.

Jeg vil godt lige slå fast i en bibemærkning, at ligningsloven gælder, så vidt jeg er orienteret, ikke for Færøerne og Grønland, et forhold, som jeg mener det nok kan være værd at have i erindring i denne sammenhæng.

Min gruppes formand har åbnet en mulighed for, at socialdemokratiet og regeringen kan tage spørgsmålet om ligningsloven op til genforhandling. Det sker i umiddelbar forlængelse af den linje, som det konservative folkeparti hele tiden har ønsket at følge i boligforhandlingerne, og jeg skal gentage ved denne lejlighed, at skulle socialdemokratiet og regeringen på baggrund af den aktuelle situation finde det naturligt og ønskeligt på ny at tage spørgsmålet om ligningsloven op til forhandling med partierne her i folketinget på en bred måde, så er det konservative folkeparti parat til at gå ind i en sådan forhandling. Jeg forstod i og for sig hr. Svend Jakobsens slutbemærkninger i hans tale sådan, at socialdemokratiet ikke var fremmed over for en tanke af den karakter.

Jeg skal ganske kort sige, at det konservative folkeparti er imod det ligningslovsforslag, som nu ligger på folketingets bord, og som er til anden behandling. Vi ønsker, at der ved andenbehandlingen skal være afstemning her i folketingssalen om det ændringsforslag, som forhøjer lejeværdiprocentsen til 4 pct. for de nye huse, altså for huse,

[Bendix.]

der kommer til eksistens eller købes fra 8. juni i år og fremefter.

Jeg skal i den forbindelse sige, at vi har naturligvis med interesse hæftet os ved den diskussion, der har været i socialdemokratiet omkring disse spørgsmål, og jeg går i og for sig ud fra, at hr. Erhard Jakobsen i konsekvens af de betragtninger, han har fremført, støtter os i dette synspunkt, altså i ønsket om, at der skal være afstemning om det ændringsforslag, hvorefter lejeværdien ansættes til 4 pct. for de nye huse, og jeg går også ud fra, at han støtter os, for så vidt angår det indholdsmæssige.

Hvad angår momsrefusionen, skal jeg også gøre nogle betragtninger. Det drejer sig om det lovforslag, som ophæver retten til momsrefusion i forbindelse med boligbyggeri. Det har været det konservative folkepartis hovedstandpunkt hele tiden, at vi kun ville kunne medvirke til momsrefusionens ophævelse, hvis vi kunne få garantier for tilsvarende direkte skattelettelser. Disse garantier har vi ikke kunnet få, men vi har forleden dag, i torsdags i sidste uge, formuleret vores 10 punkts oplæg i forhandlingens slutfase netop ud fra et ønske om bl. a. på dette punkt, for så vidt angår momsrefusionens ophævelse, at konkretisere vores ønsker. Vores ønske om, at momsrefusionen kun skulle ophæves, hvis der blev givet direkte skattelettelser som kompensation, er af os blevet konkretiseret sådan, at vi har ønsket at begrænse begrebet lejeværdi af egen bolig bl. a. ved hjælp af de midler, som blev frigjort i forbindelse med momsrefusionens ophævelse. Vi har på tilsvarende vis for at sikre balancen tillkendegivet i vores 10 punkts oplæg, at vi er villige til at bruge midler fra momsrefusionens ophævelse til en forbedring af boligsikringsloven, sådan at de, som bor i de lejede boliger, på tilsvarende vis kan få fornøjelse af den provenu-anvendelse i forbindelse med momsrefusionens ophævelse, som vi har foreslået.

Hvad angår de mere konkrete ting i forbindelse med lovforslaget om momsgodtgørelsen, skal jeg blot sige, at vi har sympati for tanken om, at der skal ske en ligestilling mellem de virksomheder, der driver erhverv fra lejede lokaler, og andre virksomheder.

Jeg vil gerne om skæringsdatoen og dens betydning gøre et par bemærkninger. Vi har

jo undervejs i denne diskussion indgående diskuteret datoen den 9. marts, det tidspunkt, momsrefusionens ophævelse skal være virkningsfuld fra, og vi har i disse diskussioner været inde på muligheden for, at datoen den 9. marts kunne blødgøres på den ene eller den anden måde. Jeg må med en vis bedrøvelse konstatere, at socialdemokratiet og boligministeren tilsyneladende ikke på nuværende tidspunkt er indstillet på at tage spidsen af de værste virkninger af momsrefusionens ophævelse i forbindelse med skæringsdatoen den 9. marts.

Vi har som andre partier undervejs i dette forløb også interesseret os for de problemer, der knytter sig til kontraktforhold indgået før den 9. marts 1973. Vi mener ikke, at vi på noget tidspunkt har fået en tilstrækkelig tilbunds gående diskussion af, om det ville være muligt at løse også på dette punkt, hvor det drejer sig om indgåede kontrakter, nogle af de værste problemer, og det beklager vi sådan set.

Jeg skal i øvrigt henvise til mindretalsindstillingen i betænkningerne og skal dernæst gøre et par bemærkninger i sammenhæng om ligningslovsforslaget og momsrefusionens ophævelse. Her må jeg sige, at virkningen af de foranstaltninger, som regeringen har foreslået fra den 9. marts og i den efterfølgende tid frem til den 8. juni i år, for nye parcelhusejere vil være ganske betydelig. Konsekvenserne af momsrefusionens ophævelse og af, at de nye husejere skal regne med ikke 3 pct. af 15. alm. vurdering men 4 pct. af 15. alm. vurdering, vil være en forøgelse af de årlige udgifter i et parcelhus til 300.000 kr. med ca. 3.000 kr. Dette betyder, at for at klare de udgifter, som regeringen har påført nye parcelhusejere ved de foranstaltninger, man har foreslået fra den 9. marts og frem til den 8. juni, altså over 3 måneder, må det unge par, som ønsker at etablere sig i en selvejet bolig, for at klare de merudgifter, som følger af de forslag, regeringen har stillet, tjene 500 kr. mere pr. måned. Med mit kendskab til, hvordan en ung families budget ser ud, er jeg ganske klar over, at det, regeringen her har foreslået, for altid eller for en tid afskærer en lang række mennesker fra muligheden for at komme til at bo i en selvejet bolig. Dette sker — det siger jeg bare for fuldkommenhedens skyld — samtidig med at flertallet

[Bendix.]

laver ordninger, som er ensbetydende med, at huslejen i det sociale boligbyggeri ned-sættes eller i det mindste holdes konstant.

Jeg understreger, at så vidt mig bekendt gælder momsrefusionen og de regler, der knytter sig til dette, ikke for Færøerne og Grønland.

Om boligsikringslovforslaget skal jeg blot sige, at der er tilbage af de ændringer, vi har diskuteret i forbindelse med boligsikringsloven, så vidt jeg kan overskue på nuværende tidspunkt, kun tre. Der er spørgsmålet om boligsikringsordningen for de kommunale pensionistboliger, der er saneringsbestemmelserne, som er overført fra saneringsloven til boligsikringsloven, og der er årsomreguleringen med de 10 pct.

Jeg skal gøre et par bemærkninger til disse tre tilbageblevne ændringer. Mit første synspunkt og hovedsynspunktet er det, der fremgår af mindretalsbetænkningen, for så vidt angår boligsikringsloven. Den kan jeg henvisse til og behøver ikke her nærmere at redegøre for.

Ændringsforslaget vedrørende saneringsbestemmelserne finder vi naturligt og rigtigt, da det jo er en ren konsekvenslovgivning, at bestemmelserne kommer med i boligsikringslovgivningen.

Vi finder for så vidt også, at reglerne om pensionistboligerne er rimelige, men vi vil sige om årsomreguleringen, at det er vel egentlig et spørgsmål, om den ikke er ganske overflødig, om ministeren ikke allerede i den gældende boligsikringslov har hjemmel til administrativt at foretage en sådan årsomregulering.

Jeg skal ikke her nærmere redegøre for, hvilke synspunkter vi vil indtage ved den endelige afstemning, men jeg skal derimod gøre nogle bemærkninger om det 10 punkts program, som det konservative folkeparti i forhandlingernes slutfase fremlagde. Hovedsynspunktet var, at vi ønskede i forhandlingernes slutfase at levere et stykke papir, levere et oplæg, som af socialdemokratiet og regeringen kunne og skulle opfattes som en yderligere invitation til forhandling. Vi ønskede at sammensætte det på en sådan måde, at der i det lå en konkretisering af en række af de synspunkter, vi havde redegjort for på tidligere tidspunkter, bl. a. de syns-

punkter, vi havde redegjort for i forbindelse med momsrefusionens ophævelse.

Da vi ikke af regeringen kunne få de til-sagn, som vi ønskede i forbindelse med momsrefusionens ophævelse, ønskede vi i slutfasen selv at prøve på at konkretisere vores ønsker, sådan at regeringen dér kunne få det modspil, som kunne føre forhandlingerne videre.

Jeg skal prøve på ganske kort at skitsere de hovedsynspunkter, der ligger i det oplæg.

For det første ønskede vi at slå fast i oplægget, at ejer-lejerskitsen gennemføres for de regulerede områder, sådan at der stræbes mod en fuld liberalisering i løbet af en 4 års periode. Vi var åbne over for en særordning ud over de fire år for hovedstaden, men vi ønskede altså med dette forslag at slå fast, at den såkaldte ejer-lejerskitse kun skulle gælde i de områder, der i øjeblikket har huslejerregulering, og ikke i de såkaldt frie områder. Det var et synspunkt, som jeg egentlig har indtryk af at socialdemokratiet var villig til at forhandle seriøst, så meget mere som det af svar fra boligministeren fremgår, at der er en tendens til, at lejendeviklingen i de områder, som har en reguleret fastsættelse af huslejen, holder sig oppe og løber hurtigere opad end i de områder, hvor man frigør huslejefastsættelsen.

Vi har ganske klart fået et svar fra boligministeren, som sammenligner et område, hvor man har en regulering af huslejefastsættelsen, med et område, som ikke har en regulering af huslejefastsættelsen; og det svar, ministeren har givet i forbindelse med det konkrete eksempel, og de svar, ministeren har givet til mere almindelig belysning af denne problemstilling, tyder på, at boligministeren og ministeriet klart erkender, at ved lejeregulering er der en mulighed for, at man fastholder huslejen på et for højt niveau, eller at man i hvert fald ved lejekalkulationsregler tvinger huslejen op på et niveau, hvor den ellers ikke ville være kommet.

Hvis denne redegørelse fra boligministerens side er rigtig og fortsat står til troende, så er der ikke noget godt argument for i de i øjeblikket frie områder at indføre kalkulationsregler for huslejberegningen, og hvis socialdemokratiet fortsat har den opfattelse, at her er noget at diskutere, så mener jeg, at

[Bendix.]

det fortjener nok en diskussion. Det kan ikke være rigtigt i områder, hvor der i øjeblikket er frihed, hvor der er liberalitet, for et princips skyld at indføre nogle kalkulationsregler, som betyder, at man fastfryser huslejen på et for højt niveau eller tvinger den op på et højere niveau, end den befinder sig på i øjeblikket.

Det andet punkt, vi foreslog i vores 10 punkts oplæg, var at få lejeværdien af parcelhuse og ejerlejligheder, hvis lejeværdi nu beregnes som 4 pct. af 14. vurdering, fastsat til 2½ pct. af 15. vurdering.

For det tredje: parcelhuse, hvis lejeværdi nu beregnes som 4 pct. af 13. vurdering, føres over til en lejeværdi på 2 pct. af 15. vurdering, som dog over 3 år forhøjes til 2½ pct. af 15. vurdering.

For det fjerde: begrebet „overskud af egen bolig“ afskaffes, og hertil anvendes — det var vores forslag og er for så vidt stadig væk vores forslag — en del af provenuet fra momsrefusionens afskaffelse. Hvis boligske-maet udviser overskud, beskattes dette altså ikke.

Det var et af de forsøg, vi gjorde på at konkretisere, hvad der lå i vores synspunkt, at momspengene skulle bruges konstruktivt i forbindelse med skattepolitikken eller boligpolitikken. Da vi ikke kunne få regeringens tilsagn på det skattepolitiske område, måtte vi prøve på at konkretisere vores synspunkter på det boligpolitiske område, og det var det, der her fandt sted.

For det femte ønskede vi som en retfærdighedshandling standardfradrag indført for ejerlejligheder.

For det sjette pegede vi på, at formueskattegrænsen måtte ændres i overensstemmelse med den 15. almindelige vurdering. For det syvende burde der ikke gennemføres kapitalvindingsskat på parcelhuse, og der burde ikke ændres ved rentefradragets princip.

For det ottende skulle støtten til det sociale boligbyggeri nedbringes ved, at man solgte ejerlejligheder fra det sociale boligbyggeri og nedsatte dette byggeri til 5.000 om året. Jeg vil godt herom gøre den bemærkning, at de, som er opmærksomme på, hvad der sker i det almennyttige boligbyggeri, vil vide, at der også blandt folk, som er

stærkt knyttet til den sociale boligbevægelse, i den seneste tid har været en diskussion af, om det ikke ville være rimeligt at indstille sig på, at en række lejligheder i det bestående sociale boligbyggeri skal skifte status i ejermæssig henseende for at gå over til en anden status, f. eks. som andelsboliger eller en form for ejerboliger. Der er folk i den sociale boligbevægelse, som klart har udtalt, at de var interesseret i en sådan udvikling, og derfor fandt vi, at det var naturligt at tage det ind i denne diskussion, da det både af principielle grunde og af økonomiske grunde kunne være af interesse.

For det niende fremhævede vi, at de værste urimeligheder ved momsrefusionens bortfald måtte fjernes. Jeg har strejket dette problem allerede og skal ikke gøre mere ud af det på nuværende tidspunkt.

For det tiende ville vi slå fast, at det kunne drøftes, at en del af provenuet af momsrefusionens ophævelse anvendtes til boligsikring ved boligmarkedets frigivelse. Her var altså en klar erkendelse af, at hvis ejer-lejerskitten betyder stigninger i huslejen i de i øjeblikket regulerede områder, så var det konservative folkeparti villigt til at tage midler af momspengene til en forbedring af boligsikringsordningen, idet vi stræbte efter at fastholde en balance og en rimelighed mellem de forskellige kategorier af boligtagere i befolkningen. Det samme gør sig naturligvis gældende, hvis det er sådan, at der skal ske en lejestigning i det bestående sociale boligbyggeri; det skulle også i den forbindelse være muligt at anvende midler fra momsrefusionens ophævelse til en bedring af boligsikringsordningen.

Det lå klart for det konservative folkeparti hele vejen igennem, at vi måtte stræbe efter en fuldstændig balance; og det er klart, at vores oplæg kan vise sig ikke at have den fulde balance, men i så fald har vi tilkendegivet hele tiden og tilkendegiver fortsat vores villighed til at forhandle om disse spørgsmål.

Muligheden for at bedømme, hvad det egentlig er, flertallet her i huset har aftalt, foreligger endnu ikke. Vi har ikke fået — i det mindste ikke officielt da — den beretning, som tilsyneladende skal udmønte, hvad de to forligspartier er blevet enige om.

[Bendix.]

Jeg må bede om, at beretningen foreligger officielt inden tredjebehandlingen af disse lovforslag, sådan at vi ved tredje behandling kan få lejlighed til at gøre nogle bemærkninger om den skitse eller det protokollat, som er aftalt mellem de to forligspartier.

Disse love gælder ikke for Færøerne og Grønland, hvad jeg flere gange undervejs har bemærket, og derfor må jeg sige, da situationen jo er temmelig speciel, for så vidt angår flertalsvilkårene vedrørende disse forslag, at jeg anser det for helt oplagt, at den specielle stilling, hr. Moses Olsen er kommet i, efter at hr. Erhard Jakobsen har meddelt, at han vil undlade at stemme ved disse lovforslags tredje behandling, må medføre, at hr. Moses Olsen fra denne talerstol begrundet sit boligpolitiske synspunkt. Jeg mener, det er afgørende i en sag af så vidtgående karakter som denne, hvor hr. Moses Olsen vil sikre regeringen det nødvendige flertal eller vil sikre de såkaldte flertalspartier det nødvendige flertal. Når han vil det, hvad han naturligvis er i sin fulde ret til, så har vi på den anden side også en fuldstændig legitim ret til at kræve af hr. Moses Olsen, at han fra denne talerstol inden lovforslagenes endelige vedtagelse eller forkastelse redegør for sine boligpolitiske synspunkter. Jeg er fuldstændig på det rene med, at hr. Moses Olsen ikke på nuværende tidspunkt er i huset, men jeg føler mig overbevist om, at nogle af hans gode venner vil redegøre for det synspunkt, jeg her har givet udtryk for.

Må jeg som min definitive afslutningsbemærkning sige, at det konservative folkeparti vil naturligvis søge indflydelse på enhver lovgivning, der skal passere dette hus. Det var det synspunkt, som min folketingsgruppes formand gav udtryk for, i det øjeblik forhandlingernes sammenbrud i det såkaldte femtenmandsudvalg blev konstateret; det var det synspunkt, der omgående blev markeret fra det konservative folkepartis side, og det skal gentages her: det konservative folkeparti vil til hver en tid naturligvis søge at øve indflydelse på en hvilken som helst lovgivning, som ønskes ført gennem dette hus. Men man kan selvfølgelig fra den anden side give os så ringe vilkår for indflydelse, at en sådan udtalelse fra min side er meningsløs.

Denne lovgivning — og det skal være min slutsætning — er kortsigtet, og det viser situationens urimelighed.

Guldberg: Jeg skal først komme med nogle bemærkninger vedrørende de ændringsforslag, der er stillet til de tre lovforslag, som er til anden behandling her. Det skal blive ganske kort, og det er først og fremmest formelt.

Til lovforslaget om ophævelse af godtgørelse for merværdiafgift foreligger der et ændringsforslag. Mit partis stilling er, som man ved, at vi ikke vil kunne medvirke til selve lovforslagets gennemførelse, og vi vil derfor heller ikke, hverken hvad angår dette lovforslag eller lovforslaget om boligsikring, have medindflydelse på de ændringer, der undervejs foreslås i disse lovforslag. Vi vil altså ikke give dem karakter, tilkendegive, om vi betragter dem som positive eller negative. Vi vil undlade at stemme vedrørende disse ændringsforslag.

For ligningslovsforslagets vedkommende må man jo sige, der her i modsætning til de to øvrige lovforslag — i hvert fald som betænkningerne nu ser ud — er lukket op for den mere generelle debat om en samlet boligløsning og det forlig, der er indgået mellem S og SF, gennem ændringsforslagenes fastsættelse af lejeværdien for parcelhusene her i landet, og derfor vil vores stilling her være en noget anden. Jeg kan godt på forhånd sige, at ændringsforslagene om indførelse af de nye satser på fra 4 pct. og opefter for perioden efter 8. juni 1973 vil vi stemme imod.

Hr. Svend Jakobsen beskrev i sit indlæg forhandlingsforløbet. Jeg har ikke så meget at føje til, og jeg synes heller ikke, det er nødvendigt at gå så forfærdelig dybt ind i en nærmere diskussion om det, ud over at jeg takker for bemærkningen vedrørende venstres stilling, som jeg også mener er på sin plads; jeg tror ikke, at man under forhandlingerne har haft vanskelighed ved at vide, hvad det var, der var principielt vigtigt for venstre. Det har vi sagt nogle gange, og det kan måske være trist at høre på den ene gang efter den anden, men det bevirker i hvert tilfælde, at man ved så nogenlunde, hvor man har os. Jeg mener ikke, at det af den grund var håbløst at forhandle, det vil

[Guldborg.]

jeg gerne sige, det skal man nemlig aldrig opgive.

Jeg vil dog sige til hr. Svend Jakobsen, når han taler om forhandlingsforløbet, at det er jo ikke alene et spørgsmål om teknikken i forhandlingen og chasseurne og manøvrerne, og hvad det nu ellers kan være, men sandelig i høj grad også — det har for vort vedkommende været afgørende —: hvad er indholdet egentlig? Hvad er det, man vil, vil vi noget forskelligt?

Jeg skal da ikke nægte, at for venstres vedkommende må man nok sige, at der næsten hele vejen igennem har ligget en ganske klar, principielt anden opfattelse og et ønske om en helt anden retning i boligpolitikken end det, vi har mødt i forskellige former og under forskellige forhandlingsforsøg fra socialdemokratiet, og som er nedfældet nu i den aftale, der er truffet i et forlig mellem socialdemokratiet og socialistisk folkeparti. Derfor skal jeg bruge en væsentlig del af min taletid her på at tage stilling til disse ting, som jo ikke afviger væsentligt fra, hvad vi har haft lejlighed til at drøfte i udvalget. Det er jo sådan, at de fleste af disse tanker har været behandlet gennem lang tid, det vil jeg da gerne medgive, og vi har både haft lejlighed til at studere dem og til at stille spørgsmål. Jeg vil ikke dermed sige, at der ikke er flere ting, man kan spekulere over, men man kan ikke sige, at vi ikke har haft lejlighed til at gå ind i de fleste af de problemer, som nu er indeholdt i S-SF-forliget.

Jeg ser bort fra spørgsmålet om ophævelse af refusionen for moms. Vi har i venstre før givet udtryk for, at hvis vi skulle deltage i en samlet boligløsning, som vi i øvrigt mente var rigtig, så ville dette også komme til at indgå i den.

Jeg ser ligeledes bort fra revisionen af boligsikringen. Alle må være enige om, at vedtager man en gennemgribende ændring af boliglovgivningen her i landet, så må man også i den sidste ende, ved opsummeringen af resultatet, foretage en gennemgribende behandling af boligsikringsloven. Det er vel heller ikke de steder, der har været de store problemer.

Det næste punkt i forliget mellem S og SF vedrører indeksslåneordningen, og det er en principiel nyskabelse, som er meget vigtig.

Jeg ved godt, at der har været mange interessante drøftelser om dette; det er ligesom startet med noget med indeksobligationer, og det har måske gjort det lidt mere interessant. Men når man ser, hvad indeksslåneordningen er, sådan som den er foreslået, og som den fremgår af protokollen, så må man have lov at sige, at dette er dog et forunderligt dyr. Det står ligefrem klart i protokollen, at denne ordning skal laves således, at der sikres en begyndelsesleje på 127 kr. pr. m² efter prisniveau april 1973. Punktum finale. Så er det altså ligegyldigt, hvad man bygger, og hvad det har kostet. 127 kr. pr. m², resten ordnes af en indeksslåneordning, færdig.

Jeg har set mange kloge pander rynket ved studiet af indeksslåneordningen for at finde ud af, om der var et subsidieelement i det, og det har været en af de mere sære oplevelser under behandlingen af dette lovforslag. Vi har i øjeblikket en rentefod, der ligger oppe omkring 12 pct. Vi har en rentesikringsordning på ca. 6 pct. Den trappes af efter en bestemt metode, den virker altså ikke ubegrænset, men i den periode, hvori den virker, virker den som et subsidie, nemlig gennem nedsættelse af renten fra 12 pct. til 6 pct. Hvis man regner med 10.000 lejligheder om året til de byggepriser, vi har, så viser det sig, at i løbet af den 12 års periode, hvori rentesikringen løber, indebærer den et rentetilskud på 716 mill. kr. eller deromkring. Tænk, hvor forunderligt; når man tager den foreslåede 3 pct.s indeksslåneordning, så giver den minsandten 1.432 mill. kr. i rentetilskud. Det er næsten nøjagtig det dobbelte — ikke helt, fordi ordningen ikke tidsmæssigt forløber helt på samme måde. Det er altså det, socialdemokratiet kalder en besparelse.

For venstres vedkommende har vi fra starten af, da dette forslag kom frem, modsat os det. Det er en lukket ordning, der er tale om en forskelsbehandling, og ordningen repræsenterer indtil videre en fordobling af det nuværende tilskud, som ydes i form af rentesikring; det hele sker på forventet efterbetaling, under statens garanti i de næste 40 år. Med de 127 kr. pr. m² siger man i og for sig: ih, hvor det går! Bare vi får lov at bygge, så kan eftertiden betale.

Det har hele tiden, helt tilbage fra boligforhandlingerne i 1966, hvis formål var at afvikle denne form for støtte, været venstres

[Guldberg.]

opfattelse, at den eneste retfærdiggørelse af rentesikringsordningen i virkeligheden lå i, at den kun gjaldt for en 8 års overgangsperiode; den skulle løbe ud, og så skulle man væk fra støtte til mursten og byggeselskaber, hvorefter hele boligstøtten skulle samles i støtte til de mennesker, som man nu mente det var rigtigt at støtte under hensyn til indkomstforhold, sociale forhold osv. Det er en 8 år gammel tanke. Skulle vi den dag, ordningen er ved at løbe ud, gå ind på en forhandling, der var baseret på den idé, at støtten i hvert fald indtil videre skulle fordobles, at ordningen skulle gøres dobbelt så god, som den var i forvejen, og så forlænges?

I venstre er vi af den opfattelse, at sådanne støtteordninger er direkte skadelige for prisniveauet, særlig når de betragtes som permanente, og når man har et indtryk af, at man kan bare blive ved, og skulle man komme i vanskeligheder — og det er der jo nogle der er — så kan man bare henvende sig, så skal problemerne nok blive løst. Det er vor opfattelse, at man skal holde op med at presse boligbyggeriet frem til priser, som ingen kan betale, i områder af landet, hvor der i forvejen er mange tomme lejligheder. Det er klart, at dér, hvor man har fået bygget for meget og det er blevet for dyrt, må man sætte huslejen ned, og så må man regulere på det, der nu er kommet i klemme. Men der er et spring derfra og til at gøre det, som regeringen først gjorde ved forbedring af rentesikringen og nu vil arbejde videre med, at fordi man har fået bygget noget, der er for dyrt, og fordi man har fået bygget mere, end der kan lejes ud i øjeblikket, så skal man forhøje støtten ikke alene til det byggeri, der er i vanskeligheder, men også til alt det, der allerede er bygget og er lejet ud, og til en hel del af det, der ikke er bygget endnu, og det, der skal bygges i fremtiden.

Det er vores opfattelse, at man må tage hensyn til, hvad der er af efterspørgsel, man må tage hensyn til, at der skal være et økonomisk ansvar hos dem, der skal bygge, og man skal lade være med at bygge mere af samme slags, før der er kommet balance. Den, der vil bygge, må gøre det på egen risiko. Det kan ikke være skatteyderne, der

skal betale, hverken for ambitioner eller fejltagelser.

Vi har en tilsvarende principielt helt afvigende holdning over for forslaget fra ejerlejekitsen om omkostningsbestemt husleje. Efter vores opfattelse — og også efter de erfaringer, der er med det — betyder omkostningsbestemt husleje en husleje, der stiger med omkostningerne, det siger ordet jo, og det vil sige, uanset hvad markedet kan bære. Ser man tilbage, vil man konstatere, at det i hvert tilfælde i adskillige år har betydet noget i retning af 9 pct. højere husleje om året. Det kan være noget, man kan have, når man er nødt til at regulere i en krisesituation, men når man er nået frem til, at der er boliger, der står tomme, og der er overskud de fleste steder, så hører denne ordning ingen steder hjemme, som fastholder og sikrer et stigende lejeniveau, uanset om markedet kan bære det. Vores tanke her er, at man bør give boligen fri og komme af med al den forskelsbehandling af nye boligtagere, som bevarelsen af restriktionerne betyder. Der er overskud af boliger de fleste steder. Så må man sætte lejen ned dér, det må private jo gøre, og så må de tage tabet. Det kommer lejerne til gode. Naturligvis skal man bevare lejelovens almindelige regler om lejerbeskyttelse over hele landet, men frigøre folk fra restriktioner fra bolignødens tid. Den nød, der nu er, er ikke en mangel, det har noget at gøre med pris.

Nu kommer man oven i købet og vil ud over dette lægge 2 pct. af ejendomsværdien, efterhånden i hvert tilfælde, ovenpå. Efter de oplysninger, vi har fået, er det noget i retning af 600 mill. kr. for det samlede område, man vil lægge oven på den husleje, der i forvejen skal stige 9 pct. om året. Beløbet skal fordeles, sådan at de 400 mill. kr. går til staten og de 200 mill. kr. tilfalder de sociale boligselskaber.

Også her må vi sige, at hele princippet er stik imod det, vi vil gå ind for. Vi har 207 kommuner i landet, som er gået over til at anvende lejelovens almindelige lejerbeskyttelse og ikke anvender de midlertidige bestemmelser fra 1966, som det også var meningen skulle afvikles, når forholdene gjorde det muligt. Der er 70 kommuner, der ikke har gjort det. I en væsentlig del af de 70 kommuner er der et overskud på boliger.

[Guldberg.]

Det rigtige ville altså være at frigøre disse 70 kommuner fra de midlertidige bestemmelser, men naturligvis lade kommunalbestyrelserne i de enkelte kommuner, som det skete i perioden efter 1966, tage stilling til, om de har brug for visse overgangsordninger. Venstre har peget på én måde at gøre det på. Der kan jo være andre, der kan bruges, det skal man ikke hænge sig i.

Hvad har man så i posen i forbindelse med ligningsloven til parcelhuse, ejerlejligheder og andre former for egen bolig? Ja, læser man specielt det første ændringsforslag til § 1, så fastslår man i dette ændringsforslag — som altså er det, vi vil komme til at stemme om i hvert tilfælde — at man vil have lejeværdien op på 4 pct. af ejendomsværdien op til 500.000 kr., 6 pct. over 500.000 kr. indtil 700.000 kr. og så 8 pct. af resten. Dette gælder både de huse, der kommer til efter en ny skæringsdag, den 8. juni, og de huse, der handles efter denne skæringsdag. Af denne bestemmelse må jeg og mit parti i hvert tilfælde drage den konklusion, at når man gør dette, og altså ikke knytter det til en bestemt vurdering — det må jo betyde, at man regner med, det først og fremmest er 15. vurdering, der skal være gældende — så afslører man for så vidt gennem den bestemmelse, hvad man i flertallet mener er en rimelig fastsættelse af lejeværdi for egen bolig, i hvert tilfælde frem til et eller andet tidspunkt. Så siger man noget indpakket noget om, at der skal foregå en afvikling. Jeg skal såmænd ikke bebrejde forslagsstillerne det, for de har jo heller ikke haft mulighed for selv at gennemarbejde det til bunds, men ingen kan jo sige noget om, hvad det egentlig er, der kommer ud af det. Man lægger åbenbart dette niveau op som noget, man vil sigte efter.

Nu ved jeg godt, at man kan historieforke, man kan tale om, hvad der blev fastsat i den forrige regerings tid, og hr. Svend Jakobsen interesserede sig også for forholdene omkring århundredskiftet, og det kan være meget godt alt sammen. Men det, der

tæller, og det, man spørger om — uden for denne sal i hvert tilfælde — er ikke så meget, hvad nogen har sagt i 1903 eller på et andet tidspunkt, men det er det rent praktiske, kontante spørgsmål: hvad betyder disse forslag i praksis for de mennesker, som sidder i deres egne huse? Vi har et vurderings-system, som fører til, at man får ejendomsværdierne opvurderet. Finansministeren har gang på gang nægtet at gå ind på vores tanke om en kontantvurdering, så man i hvert tilfælde fik det hold på det. Det betyder, at denne form for afgift, som er identisk med den, der har været gældende på et tidligere tidspunkt og blev indført under den forrige regering, nu indebærer en mulighed for stadig større og større byrder, rent faktisk forhøjelser af de skattepligtige indkomster for folk, der bor i egen bolig. Det kan man ikke klare blot ved med en håndbevægelse at sige: det står i loven! eller: det har stået der en gang før! eller: det har nogle andre indført! eller det er et gammelt princip, for det kan folk ikke betale deres skatter med. Det er ikke klaret med det.

Finansministeren skylder mig stadig svar på det spørgsmål, jeg stillede ham under første behandling: hvordan skal man få det, man her har stillet op, til at passe for ganske almindelige mennesker med ganske almindelige indkomster og i ganske almindelige huse? Ved finansministeren stadig ikke, at der er folk med mellemindkomster på 50.000-60.000 kr., som er så højt beskattet, at de næsten ikke får noget ud af at tjene mere? Vil finansministeren forklare, hvordan sådanne mennesker skal få mulighed for at betale op til flere tusinde kroner mere, når de får indkomsten forøget med en indtægt, som de ikke har oppebåret, men som er lagt oven i det, de faktisk har tjent? Hvordan vil finansministeren forklare, at de skal få råd til det uden at tjene mere? Og hvordan vil han forklare, at de kan få råd til det ved at tjene mere? Den del af regnestykket kan ikke gå op. Man henviser her til de bestående tilstande og ser ganske bort fra det rent praktiske problem. Jeg ved, man kan

[Guldberg.]

sige: ja men det bliver blødet af, det er ikke så slemt, og de, der bliver boende, bliver ramt lidt forskelligt, der er også nogle, der får det lidt bedre osv. Men der står stadig væk i det ændringsforslag dels en målsætning og en hensigt — sådan må det da opfattes — og dels en regel, som ved siden af de andre byrder også indebærer et stavnsbånd. Det har vi noget af i forvejen, men det betyder jo meget for dem, der vil handle, for dem, der er nødt til at flytte, og også for dem, der måske oven i købet kommer i den situation, at deres bolig er blevet for dyr. De vil opdage, at hvis de skal have en bolig, der oprindeligt var billigere, så bliver den dyrere at bo i. Jeg fatter ikke, at flertallet kan forestille sig, at noget sådant kan gennemføres.

De løfter eller antydning af løfter, der ligger om engang i fremtiden at hjælpe, de hjælper jo ikke nu. Hvor kan man i øvrigt fæste lid til det? Hvad sker der bagefter, hvis økonomien går den vej, som alting ser ud til at pege på? Man kan ikke komme uden om — og det har også været en tanke, vi i venstre flere gange har nævnt i vore drøftelser — at man får et forstemmende indtryk af, at holdningen over for parcelhusejerne og i det hele taget folk med egen bolig lige så meget er bestemt af, at man har problemer i den anden del af boligsektoren, og at man derfor er på vej til ikke alene at forsøge at klare udlejningsproblemer i noget byggeri, der er blevet for dyrt, ved gennem tilskud at gøre det billigere, men også vil forsøge at gøre det sværere for folk, der bor i egen bolig, og i hvert tilfælde for dem, der ikke gør det endnu.

Alle henvisninger til andre former for tillæg til den skattepligtige indkomst af beløb, som man ikke har oppebåret, inklusive forhistorien til denne bestemmelse, også den forhistorie, der ligger i den gældende lov, støder på grund over for den kendsgerning, at vi er kommet op på et helt andet skatte-tryk og en progressiv beskatning. For naturalydelse — hvis man kan tale om naturalydelse i forbindelse med, at man ejer sin egen bolig, det ligner det jo — kan man i virkeligheden, så snart det drejer sig om væsentlige beløb, ikke anvende de gamle regler, fordi de forlanger af folk, at de skaffer kontante penge til at betale skat af en

naturalydelse, og skattetrykket er sådan, at det, der bliver tilovers, når de prøver at skaffe nogle flere penge, ikke er nok. Tingene hænger naturligvis sammen, og derfor må venstre vende sig imod hele princippet. Vi tror, man skal standse den svikmølle, at man skal holde op med at vurdere folks huse op, fordi kurserne falder og renten stiger, at vi skal sætte ejendomsværdien til den kontante værdi, og at vi skal se at komme ud af hele den historie med ejendomsskemaet og få det afviklet så hurtigt, som det overhovedet økonomisk kan lade sig gøre.

De store linjer i det forlig, der er indgået, og som jo må være regeringens boligpolitik, kan beskrives på følgende måde: i runde tal går det ud på, at man forøger ad forskellige veje skatter og afgifter på boligen med et beløb på mellem 2.000 og 3.000 mill. kr. om året, når man altså kommer op på det, som opnås i løbet af et par år. Af disse bruger man 450 mill. kr. med sikkerhed plus det, der ligger i indekslåneordningen, og som indtil videre må vurderes til at være af størrelsesordenen 600 mill. kr., dvs. i alt 1.050 mill. kr. om året i tilskud til de sociale byggeselskaber, enten direkte eller ved at skaffe dem begunstigelser fra långivere, som får garantier fra staten på forventet efterbetaling i løbet af de næste 40 år.

Opskriften på denne kage, som de to partier har bakt sammen, er altså: man tager en huslejeforhøjelse i de gamle lejligheder, der er billige, man lægger en procent oveni, og så får man 600 mill. kr. Så forhøjer man indkomstskatterne i området, hvor der er progressiv beskatning op til grænsen af, hvad der kan bæres i progression; progressionen gør man stærkere ved, at indtægterne forhøjes — det er jo det, man kan gøre, når procenterne ikke kan bære mere — og provenuet heraf ligger vel et sted mellem 600 og 700 mill. kr. ifølge de sidste oplysninger. Så lægger vi moms på byggeriet oveni; det er 1.000 mill. kr., og det kan, som jeg før har sagt, i sig selv være en fornuftig disposition, hvis den bliver kombineret med en fornuftig boligpolitik. Derved kommer man op på en 2-3 milliarder kr., og dem bruger man så til at give tilskud til de selskaber, der ikke kan sætte huslejen ned uden at gå fallit, og til, at samme kredse kan blive i stand til at bygge noget mere af samme

[Guldberg.]

slags. For at de skal være i stand til det, må de have så meget ekstra støtte, at det bliver billigere end det, der allerede er bygget, og som i forvejen er i nød, og så må det, der allerede er bygget, og som i forvejen er i nød, have et yderligere tilskud, for ellers kan hele møllen jo ikke køre rundt.

Skaf flere lejere, lyder det, og det tænker man sig bl. a. at gøre ved at beskatte folk så hårdt, at de enten får vanskeligt ved at beholde de boliger, de har, eller i hvert fald ikke har råd til at købe en ny, hvis de skal flytte, og så kan de altså vælge at bo dér, hvor nu flertallet og specielt socialdemokratiet åbenbart synes at de skal bo.

Hvordan har socialdemokratiet egentlig nogen sinde forestillet sig, at de kunne få støtte til en sådan politik andre steder end hos SF med tilbehør?

Der kan være grund til til sidst at minde om, at en snæver og ensidig boligpolitik bærer et nederlag i sig selv, og de løfter, man forud for et valg kan afgive om bod og bedring, og de veksler, der kan udstedes på fremtiden, kan ikke bære dette igennem — og det kan dansk økonomi i øvrigt heller ikke.

Venstre vil gerne på forhånd gøre sin stilling klar med hensyn til vores holdning til disse problemer, hvis vi efter et valg skulle få andel i et flertals ansvar. Vi har i øvrigt sagt det før, og jeg vil gerne gentage det her i dag. Vi vil gerne sige til selskaberne, at de kan ikke regne med at kunne bygge uden risiko under et flertal, som vi har del i. Jeg har før sagt, at der blev givet 8 års varsel i 1966. Dette varsel er gentaget, og jeg vil gerne gentage det i dag for venstres vedkommende. Det kan ikke nytte noget, at man til den tid kommer og beklager sig over, at der kommer en ændring, eller over, at den kan komme med et kort varsel. Der er andre folk her i landet, der har været ude for ændringer med kort varsel på dette område.

Vi bliver også nødt til at sige til de kommuner, hvoraf mange nu vil komme ud for en vældig pression, idet der nu tilvejebringes muligheder for at gå i gang med en hel del af de store projekter, der ligger rundt omkring, at de bør efter vores opfattelse holde sig tilbage og ikke sætte byggeri i gang uden at være overbevist om, at det

kan lejes ud. Vi i venstre er ikke med i nogen garanti for en ambulancetjeneste, hvis historien skulle gentage sig — og det er jo ikke første gang, det er anden gang nu, og det bliver tredje gang næste gang. Denne situation er jo en klar parallel til situationen i 1965 og 1966. En eller anden gang skal vi da ud af det her.

Jeg er også nødt til at sige til lejere og ejere af egen bolig, at vi vil ikke være bundet af den lovgivning, der her er tale om. Nærmere præciseret: ikke respektere de aftaler, der er indgået mellem Lejernes LO og Grundejerforeningen om omkostningsbestemt husleje her i landet. Vi ønsker at frigive, og vi vil ikke være bundet til de afgifter til staten, som man har tænkt sig at lægge oveni.

Og vi må sige til parcellhusejerne og til andre med egen bolig, at den forhøjelse af deres indkomstskatter, som flertallet nu mener at kunne gennemføre, som det åbenbart vil gennemføre, vil vi ikke stå ved. Vi vil gå ind for, at vi må have afviklet de specielle skatteregler for egen bolig. Vi er klar over, at det må gøres på en økonomisk forsvarlig måde, men det skal være en afvikling, ikke en konservering og slet ikke en binding til fremtidens ubestemte vurderinger, som ligger uden for de pågældendes kontrol og er afhængige af helt andre forhold.

Jeg har gerne villet give dette varsel i god tid. Før eller siden skal der jo være valg, og så er det vælgerne, der skal bestemme, og derfor vil vi gerne sige til i god tid. Det bliver jo ved et valg, det skal afgøres, om det, som S og SF nu er blevet enige om, skal være et intermezzo i boligpolitikken, eller om man vil bekræfte det som en varig ordning.

Dahlgaard: Regeringens behandling af boligforslagene har jo i mange henseender været ejendommelig. Det mindst ejendommelige var vel, at statsministeren i åbningstalen i oktober sagde, at regeringen ville fremlægge sine forslag til en langsigtet boligpolitik og søge bred politisk tilslutning omkring den.

I månederne omkring nytår var der en række møder i folketingets boligudvalg på grundlag af notater udarbejdet af boligministeriet. Men det var tydeligt, at forslagene

[Dahlgaard.]

på centrale punkter bar præg af stærk organisationsindflydelse. Et virkelig gennemarbejdet grundlag for tilrettelæggelsen af en ny boliglovgivning fremkom i virkeligheden aldrig, og det vurderingsgrundlag, der efterhånden er blevet tilvejebragt, er først og fremmest et resultat af spørgsmål og svar mellem boligudvalg og minister. Man kan jo, alt efter hvilket temperament man har, synes, at det er det bedst mulige; man kan også, hvis man har det temperament, som jeg har, sige, at det var måske hensigtsmæssigt, om der havde ligget et egentligt gennemarbejdet oplæg fra boligministerens side og ikke en række løse skitser som grundlag for nogle forhandlinger, som jo i realiteten ikke blev til noget og vel heller ikke kunne blive til noget.

Den 9. marts blev der pludselig fremsat forslag om ophævelse af momsgodtgørelsen. Fra alle sider blev det sagt, at forslaget måtte behandles som led i en samlet boligpolitik, og boligministeren tilsluttede sig dette synspunkt. Alligevel skete der ikke noget videre i godt et par måneder. Usikkerheden bredte sig. De urimeligheder, som er uundgåelige, når man pludselig indfører omsætningssskat på et område, der hidtil har været fri for moms, fik lov til at ligge og skvulpe som en uafgjort sag.

I og for sig synes jeg, at boligministeren havde haft visse muligheder for at styre udviklingen, sådan at urimelighederne blev færre og mindre tyngende, nemlig i kraft af den i november sidste år indførte ordning med igangsættelsestilladelser for nyt boligbyggeri. Boligministeren gjorde imidlertid end ikke noget forsøg på at anvende denne ordning, som han selv havde indført, til en smidig administration, der kunne føre til, at man formindskede overgangsvanskelighederne ved momsgodtgørelsens ophævelse. Det er vist ingen hemmelighed, at det bl. a. skyldes, at dele af denne administration er brudt sammen under kommunernes uvilje ved at administrere ordningen og boligministeriets passivitet med hensyn til at få ordningen til at fungere.

Nå, på et eller andet tidspunkt bragte boligministeren ind i billedet, at specielt den fremtidige finansieringsordning for almennyttigt byggeri skulle afklares i form af et protokollat i betænkningen til forslaget om

ophævelse af momsgodtgørelsen. Også visse principper for en fremtidig boligsikringsordning skulle søges afklaret. Derimod udelod boligministeren de øvrige boligpolitiske problemer, som havde sammenhæng hermed, nemlig lejelovgivningen og parcelhusordningen. Mange af os opfattede det vist sådan, at det var SFs måde at stille opgaverne op på, som boligministeren her fulgte. Det hedder jo i den amerikanske bog „Kammerat Napoleon“, at alle dyr er lige, men nogen dyr er mere lige end andre. Den situation, jeg netop har beskrevet, er et af de snesevis af eksempler på, at nok sagde boligministeren og regeringschefen, at der ikke fandtes aftaler mellem S og SF — og det har der jo så sikkert heller ikke gjort — og nok erklærede de, at regeringen stilede mod et bredt forlig, men socialistisk folkeparti har under hele boligsagens behandling, og ikke blot i slutfasen, været mere lige end andre partier, set fra regeringens synspunkt.

Som det vil erindres, var det konservative folkeparti parat til at forhandle på det indsnævrede grundlag, som alene momsgodtgørelsen og det lille boligsikringslovforslag udgjorde. Derimod krævede venstre og radikale de to resterende store emneområder, altså lejelovgivningen og parcelhusordningen, inddraget, så vi fik den helhed under behandling, som vi i sin tid alle sammen havde været enige om skulle behandles i sammenhæng. Jeg går ud fra, at når regeringen efter nogle overvejelser, som vi ikke rigtig kender karakteren af, fulgte denne henstilling, så skyldtes det, at man omsider indså det uholdbare i at lade bl. a. parcelhusspørgsmålet ligge uafgjort sommeren igennem.

Statsministerens forslag om et særligt 15 mands udvalg til at behandle boliglovgivningen blev imødekommet af samtlige partier. Vi var nok nogle, som ventede, at nu skulle boligpolitikken søges løftet op i en højere sfære, nu skulle den ud af dagligdags politik, nu skulle den forvandles til statsmandskunst. Ud fra en efterfølgende betragtning synes jeg, man må være forvirret. Hvad var egentlig regeringens mening med dette 15 mands udvalg? Det blev jo ikke brugt af regeringen til nogen verdens ting, der ikke lige så godt kunne været foregået under boligudvalgets auspici. Vi, der har deltaget i 15 mands udvalgets arbejde, er

[Dahlggaard.]

endnu den dag i dag ikke klar over, om nedsettelsen af 15 mands udvalget var en tilfældig begivenhed i et i det hele taget tilfældigt handlingsforløb, eller hvad det egentlig var for overvejelser, der motiverede udvalgets nedsættelse.

Regeringens tilrettelæggelse af boligforhandlingerne har således efter det radikale venstres opfattelse været præget både af stor saglig og af stor politisk usikkerhed. Det bærer det endelige resultat da også præg af. Det siges endog, at resultatet er et sådant, at forligspartierne, socialdemokratiet og SF, har lidt svært ved at finde ud af, hvad det egentlig er, de på visse punkter er blevet enige om.

Hr. Svend Jakobsen har her i dag været inde på den orientering, som fra hr. Gudmes og min side blev givet til socialdemokratiske medlemmer af 15 mands udvalget. Når orienteringen bl. a. skete i skriftlig form, så var det en praktisk hensyntagen til hr. Orla Møller, der jo var sprunget ind som ny i denne opgave, og som derfor måske ikke kunne vide — som hr. Svend Jakobsen og hr. Ove Hansen selvfølgelig vidste det — at denne orientering ikke indeholdt noget som helst nyt. Det var det radikale venstres boligsynspunkter, som vi har redegjort for gang på gang i boligudvalget og i vore forslag her i folketinget. Det var dem, der her blev redegjort for, og det kunne måske indeholde noget nyt for hr. Orla Møller, der har den opgave som gruppeformand at springe ind i vanskelige forhandlinger; men som sagt, noget virkelig nyt var der ikke i det.

Hr. Svend Jakobsen har nævnt et af de punkter, der blev givet orientering om; jeg skal nævne et par andre. Det hed bl. a., at den i forslag til lov om indekslån foreslåede bemyndigelse til at anvende årligt 300 mill. kr. til formål inden for den almennyttige boligsektor ikke gennemføres. Jeg tror, at hr. Orla Møller og hr. Svend Jakobsen vil erindre, at det blev ikke nævnt som et af de punkter, som det radikale venstre var indstillet på at slå af på.

Et andet punkt gik ud på, at i de områder her i landet, hvor der i dag er huslejeregulering, sættes der en snæver tidsfrist for huslejereguleringens ophævelse eller fastsættes visse kriterier for, hvornår ophævelsen kan ske. Dette punkt hørte til dem, som ikke

blev kommenteret under 15 mands udvalgets forhandlinger fra socialdemokratiets side, men hr. Svend Jakobsen har ret i, at når det drejede sig om lejefastsættelsen i de kommuner, der har ophævet huslejereguleringen, var der en imødekommende indstilling.

Der var for det tredje det væsentlige punkt om indeksfinansieringsordningen, at den fra sin begyndelse, også i en forsøgs- og indkøringsperiode, måtte omfatte både almennyttigt og privat udlejningsbyggeri. Hr. Svend Jakobsen sagde, at de drøftelser, der havde fundet sted om denne indeksslåneordning, ikke havde været præget af stor klarhed fra konservativ, venstres og radikal side, og det er vist svært at modsige hr. Svend Jakobsen på dette punkt. Den var heller ikke præget af stor klarhed i standpunkttagen fra regeringsmedlemmers side. Bl. a. tror jeg slet ikke, man forstod eller ville forstå, at ønsket om, at der fra første færd også blev draget privat udlejningsbyggeri ind under denne indeksslåneordning, både var noget, vi fandt var rimeligt og retfærdigt i sig selv, og at det samtidig var et forhold, der skulle sikre, at denne indeksslåneordning ikke udviklede sig til en subsidieringsordning, hvad den jo netop ikke skulle være.

Jeg føler trang til at sige, at hvad det radikale venstres holdning angår, har regeringen altså stedse haft en meget præcis viden. Man har kendt vor samlede boligpolitik, som blev fremlagt i forslag her i folketinget i februar, som blev forhandlet her i midten af marts, og som man altså under forhandlingernes slutfase her i sidste uge på ny er blevet erindret om.

Ser vi på de forslag, der er til anden behandling i dag, særlig forslag nr. 212 om moms-godtgørelsen og forslag nr. 231 om ændring af ligningsloven, så ligger sprængstoffet i forhold til det radikale venstres synspunkter mere i den boligpolitiske sammenhæng, som disse forslag skal ses i, end i de to forslags konkrete udformning. Hvad angår parcelhusbeskatningen, indeholder det radikale venstres boligforslag en anderledes udformet løsning end den, der nu foreligger forslag om fra regeringens side, men enighed om den øvrige boligpolitik forudsat er det vel ikke utænkeligt, at der kunne være sket en samarbejdsordning. Ophævelsen af moms-godtgørelsen er også forudset i

[Dahlgaard.]

det radikale venstres boligforslag, ikke fordi det ud fra boligpolitiske synspunkter i og for sig er særlig hensigtsmæssigt at ophæve moms-godtgørelsen — den ydes jo til det dyreste af alt byggeri, nemlig det nyeste — men fordi det er åbenbart, at finansielle hensyn ikke i længden gør det muligt at opretholde momsfriheden for boligbyggeriet.

I det radikale venstres forslag til en langsigtet boligpolitik er forslagene imidlertid led i bestræbelser for at skabe en markedsorienteret boligpolitik, hvor produktion af nye boliger og boligudgiften for de forskellige boligtyper tilpasses de almindelige vilkår for produktion og omsætning her i landet. Det vil bl. a. sige, at det frie og uforfalskede forbrugsvalg på dette som på andre områder skulle blive den fundamentale styringsmekanisme, således at de urimelige forvridninger på boligmarkedet, der er resultatet af mange års forfejlede boligpolitik, bringes ud af verden.

Det radikale forslag sikrer endvidere mod, at private får urimelige inflationsgevinster, og det indeholder sociale sikringsordninger for dem, der har social støtte behov, og ikke for alle mulige andre.

Den regeringspolitik, som de i dag behandlede forslag er led i, går imidlertid ud på noget ganske andet. Den går ud på at genindføre boligrestriktioner i de mere end 200 kommuner, hvor man til alles tilfredshed er kommet af med dem; den går ud på at inddrage 600 mill. kr. årlig i såkaldt udligningsafgift af ældre lejeboliger og forære de 200 mill. kr. til det almennyttige boligbyggeri og derudover yderligere 250 mill. kr. af byggemoms-penge.

Det almennyttige byggeri har efterhånden udviklet sig til en molok, der kræver stadig større ofre af skatteyderne. Der er i virkeligheden tale om, at den fondsdannelse, som interesseorganisationerne endnu ikke har fået i kraft af ØD-forslaget, fordi befolkningen vendte sig imod den, nu skabes i de almennyttige boligselskabers landsbyggefond, og pengene anvendes så nogenlunde letsindigt, som let erhvervede penge jo ofte bliver det.

Herudover skabes der en særlig finansieringsordning for det almennyttige boligbyggeri baseret på indeksregulerede lån. Også det radikale venstres boligforslag forudsætter

nødvendigheden eller i hvert fald ønskværdigheden af en sådan finansieringsform, men ikke udelukkende til det almennyttige byggeri. Også i det private byggeri og i hvert fald i udlejningsbyggeriet bør der være adgang til indeksslån, og det vil så i sig selv være en garanti for, at indeksslåneordningen ikke udvikler sig til en ny subsidieringsordning. Efter det radikale forslag skal indeksordningen nemlig hvile i sig selv, således at der ikke ydes rentesubsidier.

Boligministeren har da også til boligudvalget afgivet en skriftlig udtalelse om, at den indeksslåneordning, han tilstræber, skal være uden rentesubsidier. Jeg vil gerne bede boligministeren om fra folketingets talerstol at bekræfte, at det er en subsidiefri finansieringsordning, han agter at stille forslag om i næste samling.

En udbygning af huslejerestriktionerne i stedet for en afvikling, en forøgelse på næsten 1/2 milliard kr. årlig af støtten til det almennyttige byggeri og en særordning med hensyn til finansiering af almennyttigt byggeri, det er, hvad der nu er stillet i udsigt skal gennemføres i løbet af et års tid. Det er en flertalspolitik, der kan holde, så længe flertallet eksisterer. Et boligforlig er der ikke tale om, og derfor er situationen faktisk den, at boligbyggeriet — og det gælder også det almennyttige boligbyggeri — i den kommende tid må disponere uden sikkerhed for, at disponeringsgrundlaget kan holde mere end ganske kort tid fremover.

Det kan være lidt vanskeligt at vurdere de finansielle konsekvenser af boligaftalen mellem socialdemokratiet og socialistisk folkeparti. Hvis det, der er indeholdt i lovforslagene, der blev fremsat den 17. maj i år, i nogen grad stadig er gældende, vil de finansielle virkninger på længere sigt — altså ikke det nærmest kommende, måske heller ikke det derpå følgende år — af aftalen vel kunne anskueliggøres på følgende måde: ophævelse af byggegodtgørelsen vil indbringe ca. 1 milliard kr. årlig til staten, udligningsafgifter i ældre udlejningsejendomme, almennyttige såvel som private, vil indbringe ca. 600 mill. kr. årlig, og hertil kommer den øgede parcelhusbeskatning i kraft af ændringen i ligningsloven, som vil indbringe et sted mellem 400 og 500 mill. kr. årlig til stat og kommuner.

Der bliver således i alt tale om at tilveje-

[Dahlggaard.]

bringe ca. 2 milliarder kr. på årsbasis.

Herfra går så de 450 mill. kr. til de almennyttige boligselskabers landsbyggefond, og der går 400 mill. kr. til statens bygge- og boligfond. Det fremgår af en skriftlig besvarelse, som boligministeren har sendt folketingets boligudvalg vedrørende lovforslag nr. 234, at han ønsker de 400 mill. kr. indbetalt til statens bygge- og boligfond, fordi, som der står, man har fundet det naturligt at foreslå, at midlerne navnlig anvendes til formål som byggemodning, byfornyelse og sanering, altså til boligformål.

Regeringen og socialistisk folkeparti har altså forlods øremærket mellem 800 og 900 mill. kr. årlig af de beløb, der fremkommer ved skatte- og afgiftsforhøjelser inden for boligsektoren, til fortsat anvendelse inden for boligområdet med en stærk favorisering af det almennyttige byggeri som det mest iøjnefaldende, og her ser jeg altså bort fra de betragtninger, hr. Guldborg var inde på, at hvis der ligger et subsidieringselement i den indeksslåneordning, man udarbejder og stiller forslag om næste år, kommer tallet højere op. Disse midler kunne i overvejende grad have været anvendt til aflastning af statens udgiftspolitik og dermed til at holde igen på den uheldsvangre udvikling af den samlede beskatning.

Det bekræfter sig således, jeg vil næsten sige indtil det kedsommelige, at regeringens holdning over for bl. a. det radikale venstre er den, at man gerne ser vort medarbejder-skab, når det drejer sig om at skaffe penge i statskassen til at betale regningerne for regeringens politik med, men når det gælder om at holde igen på regningernes antal og på deres størrelse, er det socialistisk folkeparti og alene socialistisk folkeparti, man kan finde frem til et samarbejde med.

I aftalen mellem socialdemokratiet og socialistisk folkeparti indgår også den mærkværdigt formulerede aftale om afskaffelse af rentefradrag og lejeværdi af egen bolig eller andre forslag med samme virkning. Jeg tror i og for sig, at befolkningen med rette kunne bede om at få en lidt klarere besked om, hvad det er, et flertal i folketinget her er blevet enig om.

Jeg vil gerne gentage, hvad jeg udtalte ved første behandling af forslaget om æn-

dring af ligningsloven, nemlig at det radikale venstre stiller sig skeptisk over for de praktiske muligheder for at gennemføre et sådant forslag. Det har jo tidligere gentagne gange været genstand for sagkyndig vurdering og hver gang med negativt resultat. Vi har imidlertid ikke noget at indvende imod, at der bliver iværksat et seriøst arbejde med henblik på at vurdere mulighederne for at genskabe rentepolitikens effektivitet ved ændrede regler for indkomstbeskatning af renteindtægter og tilsvarende ændrede regler for de beskatningsmæssige følger af fradrag for renter, herunder renter af privat gæld.

Vi vil også finde det rimeligt, om man på grundlag af et sådant ekspertarbejde til sin tid tager spørgsmålet om beskatningsforholdene vedrørende parcelhusene og andre former for privat gæld op til behandling, men det er jo bare ikke et sådant seriøst ekspertarbejde, der lægges op til. Man har på forhånd fastslået, hvilket resultat overvejelserne skal munde ud i. Finansministeren ser sig for tredje gang i sit politiske liv i rollen som projektmager. Første gang var det i forbindelse med kildeskatten, og da hoppede mange, vel de fleste, på limpinden. Anden gang var det i projektet om økonomisk demokrati, og det er foreløbig kun en lille inderkreds i socialdemokratiet og i LO, der er hoppet på den. Nu er det altså den gamle prøvede sag om afskaffelse af rentefradrag for privat gæld, finansministeren skal til at beskæftige sig med, og han har på forhånd fået at vide, hvilket resultat han skal komme til.

Jeg må sige, at efter den meningsudveksling, der var her i folketinget under første behandling af ligningslovforslaget mellem finansministeren og hr. Ømann, er det næsten ikke til at forstå, at finansministeren vil finde sig i at blive påtvunget denne opgave.

Om boligsikringslovforslaget vil jeg gerne gøre følgende bemærkninger, som er i overensstemmelse med, hvad også mit partis ordfører ved første behandling af dette forslag, hr. Gudme, ville have sagt, idet vi af praktiske grunde er blevet enige om, at der kun er én radikal ordfører her i dag:

Ved at gennemføre de småændringer i boligsikringsloven, der her er tale om, foregri-

[Dahlggaard.]

bes der ikke noget i forhold til den virkelige ændring af boligsikringen og dens principper, som vi håber at komme igennem med næste år. Det er godt, for vi tror, at vi havde gjort det sværere for os at få en virkelig radikal omlægning af boligsikringsordningen igennem, hvis vi nu havde besluttet ændringer, som det havde taget flere år senere at afvikle. Det ville være dumdrigt, hvis vi nu i juni indførte nye begreber og nye tærskler på boligsikringsområdet, som vi måske måtte ændre i oktober-november, fordi resultatet af samordningsbestræbelserne er blevet, at vi har fået nye briller at se på tingene med. Noget sådant var jo indeholdt i den oprindelige udgave af lovforslag nr. 191, som vi drøftede her i tinget den 1. marts.

Det, der er blevet tilbage i det ribbede forslag, som vi behandler, er to konsekvensændringer, der er fremkaldt af anden lovgivning med den 1. juli som en nødvendig skæringsdag. Og så er der tale om en ny regel med henblik på indtægtsreguleringerne nu pr. 1. oktober 1973, en regel, som kunne have været undværet, hvis boligministeren ville have brugt bemyndigelsen i den gældende boligsikringslovs § 7, stk. 1, og selv have fastsat en rimelig reguleringsprocent.

Det vil ministeren imidlertid ikke. Han vil have os andre til at kautionere for rimeligheden, og det vil vi ikke være med til under de givne forhold. Derfor er resultatet af det radikale venstres overvejelser med hensyn til lovforslaget om den lille boligsikringslov blevet, at vi undlader at stemme om de stillede ændringsforslag, ligesom vi ikke kan medvirke til lovforslagets gennemførelse ved tredje behandling.

Det radikale venstre er modstander af den boligpolitik, som de foreliggende lovforslag, særlig lovforslagene nr. 212 og nr. 231, er led i. Hvis disse lovforslag falder, må vi gå ud fra, at hele boligpolitikken vil blive taget op til fornyet behandling, og derfor agter det radikale venstre ved lovforslagenes tredje behandling at stemme imod dem.

Hvad angår de stillede ændringsforslag her til anden behandling, agter vi at undlade at stemme, således som det er kutyme, når det drejer sig om ændringsforslag til lovforslag, hvis vedtagelse man ikke vil medvirke til.

Henning Philipson: Hvad angår lovforslag nr. 231 om ændring af ligningsloven, skal jeg sige, at det vil min partifælle hr. Ømann tage sig af.

Må jeg dernæst sige, at på baggrund af ikke mindst tv-a-udsendelsen i aftes om denne boligløsning finder jeg anledning til at gøre et par bemærkninger, idet jeg har den opfattelse, at de tal, der i går blev angivet i tv-a, måske på grund af en misforståelse, i hvert fald ikke er i overensstemmelse med det talmateriale, som foreligger, og som har dannet baggrund for den måde, hvorpå vi har lavet den aftale, vi har.

Jeg finder derfor grund til at gøre opmærksom på, at ved finansieringen af det nye byggeri har man anvendt et udgangspunkt, som siger, det drejer sig om en bolig på 80 m² i hovedstadsområdet, og som i anlægsudgifter koster 173.000 kr. Den nu gældende årlige leje, altså under den nuværende rentesikringsordning, andrager det første år 14.280 kr.; ved den indeksregulerede finansiering med en ydelse på 4 pct. — og det synes jeg bør understreges: med en ydelse på 4 pct., som svarer til en rente på 2,525 pct. — andrager lejen det første år 10.520 kr., hvilket betyder en lejenedsættelse på 3.760 kr. Det er betydelig mere end det, tv-a opgav i aftes, og jeg synes, det bør siges for fuldstændighedens skyld.

Men jeg vil også føje til, at efter 10 års forløb ville den rentesikrede leje, altså den, vi kender for nærværende, andrage 25.720 kr. om året, mens den nye indeksfinansierede leje ville andrage 19.225 kr., altså en forskel på ca. 6.500 kr.

Jeg synes nok, det er rigtigt, at man får disse tal hægtet på i deres rette sammenhæng, for sådan som det er skitseret for nærværende, altså således som beregningerne foreligger, er sandheden den, at på lang sigt — og lang sigt tillader jeg mig at kalde 20 år — sker der en afgørende nedsættelse af lejen i hele huslejeperioden over denne 20-årige periode.

Det skal sammenholdes med, at hvis man tager denne husleje på baggrund af den boligstørrelse, der her er tale om, og sætter den i forhold til den arbejdsindkomst, som man har beregnet, nemlig en ufaglært arbejders indkomst i hovedstadsområdet, så viser det sig, at hans huslejerelationstal det første år med den nye finansiering vil være 15,4 pct.,

[Henning Philipsen.]

tror jeg det er; det vil altså sige, at hans husleje vil andrage 15,4 pct. af hans indkomst, men at det over hele huslejeforløbet, nemlig over 40 år successive, vil betyde en nedsættelse af hans andel af huslejen ned til, jeg tror, det er 8,7 pct.

Jeg synes, disse tal bør nævnes for fuldstændighedens skyld, således at befolkningen, i hvert fald hvis den læser, hvad der sker herinde, forstår, hvad det er, det drejer sig om. Der sker altså en ganske klar nedsættelse af lejen i det nye indeksfinansierede almennyttige byggeri, en klækkelig nedsættelse, samtidig med at huslejen bliver en faldende andel af befolkningens indkomst.

Hvad betyder det? Efter min opfattelse betyder den nye finansiering, at nu bliver det sådan, at en arbejder ved hjælp af en ugeløn kan betale sin husleje. Hvornår har vi haft det sidst? Det er i hvert fald ikke noget, som blev resultatet af boligforliget af 1966, og jeg synes, det bør understreges, fordi det er det, det drejer sig om: nu vil en arbejder for en ugeløn kunne flytte ind i en af de nye, velindrettede boliger. Det er noget ganske centralt, som jeg synes ikke kan vurderes højt nok.

Jeg vil dernæst vedrørende momsrefusionen gøre et par bemærkninger. Jeg vil gerne tillade mig her at erindre om, hvad jeg sagde ved lovforslagets første behandling. Jeg gjorde opmærksom på, at vi for det første ville have en afgørende indflydelse på, hvordan disse midler bliver anvendt, og for det andet ville se disse midler anvendt som led i en konstruktiv boligpolitik, som betød billigere boliger. Vi mener, at med det forslag, det forlig, om man vil, som vi nu har indgået med socialdemokratiet, har vi fået dette løfte opfyldt, nemlig at det er et led i en konstruktiv boligpolitik, som betyder billigere boliger. Man skal lige erindre sig, at sådan som momsrefusionen har fungeret hidtil, har den ganske enkelt fungeret som et kæmpestort snabeldyr i statskassen, en ukontrolleret refusion, som vi ikke

havde nogen som helst indflydelse på. Det, der sker nu, er dog i hvert fald, at dér, hvor refusionerne ydes, er de øremærkede, man ved, hvad de går til, man har kontrol med dem, og det anser vi for at være en væsentlig forbedring sammenholdt med det ønske, vi havde i forbindelse med momsrefusionens ophævelse.

Må jeg dernæst gøre et par bemærkninger om momsrefusionens anvendelse til disse højrenteårgange, som det jo drejer sig om i det almennyttige byggeri, nemlig det byggeri — som i øvrigt efter min mening bør starte med 1968 og ikke 1969, men det kan vi diskutere — som er opført i årene fra 1968 og til nu, og som ganske givet på grund af den finansiering, man har tilladt, simpelt hen vil komme i klemme, når vi nu indeksfinansierer det nye byggeri til en betydelig lavere begyndelsesleje. Så er det ganske klart, at der skal midler til rådighed, for ellers vil man simpelt hen opleve, at disse boliger er dyrere, end det nye indeksfinansierede byggeri vil være, og det vil have til resultat, at de mennesker, der bor i disse årganges byggeri, ganske enkelt vil flytte over i det nye indeksfinansierede byggeri med det resultat, at vi så får ledige lejligheder dér.

Jeg synes, jeg vil understrege, at der er en ganske klar forskel på den måde, hvorpå man vil finansiere disse byggerier eller i hvert fald give dem driftstilskud og give dem støtte, og så de andre byggerier, som vil komme i klemme, nemlig f. eks. Køge Bugt, Ishøj og andre steder. Det har intet med hinanden at gøre. Vi har den opfattelse, at når det drejer sig om Køge Bugt, Brøndby Strand, og hvad de i øvrigt hedder — og her har jeg indtryk at at hele folketinget er enige — er der tale om, at man burde forrette en ambulancetjeneste, og vi har tidligere diskuteret, om ikke det ville være rigtigt, at stat og kommuner simpelt hen levede op til deres forpligtelse i forbindelse med, at man har afgivet garantierklæringer fra såvel stat som kommuner. Jeg

[Henning Philipsen.]

synes nok, det ville være den rigtige måde at gøre det på; det kan vi diskutere senere hen.

Må jeg dernæst sige noget om boligsikringen. Man skal erindre sig, at i det lovforslag, der ligger her, er der to forhold, som gør sig gældende. Der er for det første det, som vedrører de såkaldte kommunale pensionistboliger set i forhold til de pensionister, som opnår huslejenedsættelse igennem de gældende boligsikringsregler. Dette ændres nu, således at disse pensionister får ens vilkår, uanset hvor de bor.

Men hvad der er nok så væsentligt, er den hensigt, boligministeren har haft i forbindelse med det langsigtede forslag om boligsikring, nemlig at man når dertil, at den, der opnår boligsikring, ikke skal kunne tjene sig ud af den, i den forstand at den normale lønstigning ikke skal betyde, at vedkommende på et eller andet tidspunkt støder hovedet imod det loft, som hedder boligsikring, og så har det andre og betydelig større økonomiske konsekvenser ikke alene på boligsikringsområdet, men også på andre områder. Jeg synes derfor, det er rigtigt, at man gør det på denne facon, og vi vil i den sag meget gerne tilsige vor medvirken.

Dernæst vil jeg beskæftige mig lidt med det ældre private udlejningsbyggeri. Vi har mere end én gang hævdet, at vi ikke vil acceptere generelle huslejeforhøjelser, og det standpunkt står vi ved. Jeg vil også godt føje til, at det er vor opfattelse, at det heller ikke har været boligministerens hensigt at tilstræbe generelle huslejeforhøjelser. Hidtil har ministeren sagt, at det ikke har været hans hensigt, og det bør efter min opfattelse stå til troende. Men vi har til gengæld også sagt, at vi ikke vil vige tilbage for at være med til at angribe privilegier, privilegier hos de mennesker, som bor i de såkaldte palæer, de såkaldte store bygninger, hvor mennesker bor i 8 og 10 værelses lejligheder og sidder for en leje, som efter min opfattelse simpelt hen er uanstændigt lav. Disse privilegier vil vi meget gerne være med til at angribe, men det betyder ikke i sig selv, at man af den grund indfører generelle huslejeforhøjelser. Når vi har sagt, at vi ikke vil acceptere generelle huslejeforhøjelser, har vi hermed ment, at der ikke burde ske generelle husle-

jeforhøjelser ud over det niveau, som hedder 1974, og som jo alligevel ville komme på baggrund af 1966-forliget, som jeg og mit parti i hvert fald intet ansvar har for. Disse huslejeforhøjelser vil under alle omstændigheder komme den 1. april 1974, og det ansvar ønsker vi ikke at dele.

Må jeg dernæst vedrørende lejeforhøjelserne i det ældre almennyttige byggeri sige, at det er stadig væk vor opfattelse, at det ikke var nødvendigt at opkræve disse lejeforhøjelser; men all right, vi har accepteret dem, og det har vi gjort på baggrund af, at denne forhøjelse er særdeles beskedne. De gennemsnitlige lejeforhøjelser i forhold til 1966-forliget andrager 10 pct. om året rundt regnet; nu vil de højt regnet komme til at andre 3 pct. årlig i 4 år og dermed færdig. Jeg synes, der er noget ganske væsentligt heri. Vi har opnået i hvert fald en begrænsning her, og det anser jeg for at være en god ting.

Må jeg dernæst vende tilbage til finansieringen. Jeg synes, man skal hæfte sig ved, hvad det er, der sker, når man på baggrund af det forslag, der ligger her, går over til denne form for indeksfinansiering, som nu er foreslået. Det, der sker, er jo ganske enkelt, at man nu for første gang siden 1946 fjerner finansieringen af boligbyggeriet fra det private kapitalmarkeds vilkår — jeg plejer at sige vilkårligheder — at man fjerner finansieringen af boligbyggeriet fra Børsen, at man simpelt hen etablerer en bestemt leje under bestemte forudsætninger til en kurs og til en rente, som staten, dvs. det offentlige, fastsætter. Jeg må dog føje til, at ingen skal hævde — og vi gør det ikke — at vi med denne finansiering har fundet de vises sten, men vi har efter vor opfattelse fundet en anden og en bedre finansieringsform, som nu begynder med det almennyttige byggeri, en finansieringsform, som afgørende bryder med det hidtil kendte, idet den, som jeg sagde, trækkes bort fra det private kapitalmarked. Det vil altså ikke længere i hvert fald for denne sektors vedkommende være Børsen, der bestemmer kursen, og jeg synes, det er en god start.

Må jeg så have lov at føje til, at vi anser ikke disse ting for at være nok, hvis vi skal have det hele op at stå på benene, og her hører jeg gerne boligministerens mening, for vi anser det for at være lige så nødven-

[Henning Philipson.]

digt, at vi nu også, hvis vi mener noget med at ville gribe ind over for inflationen, kommer til at diskutere et tinglysningsloft, altså et loft over tinglysning af gæld med pant i fast ejendom, og at vi for at forhindre, at der til gengæld sker en forøget lånoptagelse på det grå og det sorte pengemarked, også kommer til at diskutere en registrering af pantebreve. Jeg mener, vi kan drøfte det, men jeg har også den opfattelse, at her bør gøres noget nu og ikke først til efteråret. Vi vil gerne drøfte det nu, og vi vel meget gerne høre ministerens mening herom.

Må jeg så gøre et par bemærkninger til såvel nogle af de tidligere ordførere som VKR-partierne i almindelighed. Jeg synes, man skal se VKR-partiernes modstand mod det, der nu foreligger her, som det, det er, nemlig et hårdnakket og energisk forsøg på at myrde det almennyttige byggeri. Det lå ganske klart i det oplæg, de tre partier formulerede i de tre punkter, som man forlangte der skulle tages stilling til, før man overhovedet ville diskutere videre: et hårdnakket, og jeg havde nær sagt hårdkogt forsøg på ganske enkelt at myrde det almennyttige byggeri. Det kan man naturligvis tro man kan gøre, men eftertiden skal nok vise, at man hver gang tager lige meget fejl, som når man har forsøgt på det tidligere.

Så hævder man yderligere, at VKR, hvis de igen får flertal, aldeles ikke vil føle sig bundet af det forlig, som måtte være indgået nu; man vil ændre det i samme øjeblik, man fik politisk magt til det. Ja men hertil er der bare at tilføje: det får de så gøre med al den risiko og med al den usikkerhed, som det vil have såvel for byggefagenes folk som for alle andre. Men så skal de da også vide på forhånd, så det ikke kan misforstås, at hvis vi igen — og det bliver vi jo nok ved med — skulle være deltagere i et flertal, kan man være overbevist om, at så vil vi også lave om ved den først givne lejlighed, derom skal man aldeles ikke være i tvivl, således at vi igen vil prøve at råde bod på de skavanker og de skader, som man f. eks. begyndte på ved forliget i 1966. Det skal allerede være sagt nu også for den kommende 4 års periode.

En enkelt bemærkning til hr. Bendix, som gentog mere end én gang, at nogle af disse lovforslag ikke gælder for Færøerne og

Grønland. Må jeg nu sige spagfærdigt til hr. Bendix: Jeg kan forstå, hvis hr. Bendix nu ville lægge sig ud med grønlænderne, men jeg synes, hr. Bendix skulle være varsom med at lægge sig ud med Færøerne, for der findes jo et fremskridtsparti deroppe; det ville nok være uklogt, om man gjorde det i den situation.

Men må jeg derudover helt alvorligt gøre opmærksom på, at så vidt mig bekendt er der ingen forskel på medlemmerne af dette ting. Så vidt jeg har læst grundloven, består dette ting af 179 medlemmer, som er én forsamling, og hvis man skulle tage hr. Bendix' påstand for dens pålydende, kunne det betyde, at resten af dette ting ikke skulle beskæftige sig med grønlandske og færøske anliggender, det skulle man simpelt hen overlade til de grønlandske og færøske medlemmer.

Endelig, hvis man skulle tage konsekvensen fuldt ud, kunne man måske hævde, at når det drejer sig om noget så vigtigt som boliglovgivning og boligbyggeri, burde de medlemmer, som ikke har beskæftiget sig med det og ikke har forstand på det, lade være at beskæftige sig med det.

Jeg skal nok lade være med at karakterisere hr. Bendix i den forbindelse, det må han selv gøre, men jeg synes, det ville være den totale konsekvens af, at man tager den stilling, som hr. Bendix gør i henseende til de grønlandske og de færøske medlemmer.

Hr. Guldberg sagde, så vidt jeg erindrer, at en snæver og ensidig boligpolitik bærer nederlaget i sig selv. Jeg har sjældent mødt en mere rammende karakteristik af boligforliget af 1966, og jeg synes, den skal have lov at blive stående, som den er udtrykt.

Må jeg så til sidst sige til hr. Dahlgaard, som kaldte den måde, hvorpå boligsekskabernes landsbyggefond anvender pengene, let-sindig, at man troede ikke sine egne øren, da man hørte dette fra det medlem af dette ting, der i sin tid som arbejdsminister satte Avedøre Holme i værk, at han nu begyndte at give andre organisationer belæring om, hvordan man handler med penge, som er kommet let til én selv, og som man ikke selv har haft med at gøre. Jeg skal stoppe her.

(Kort bemærkning).

Bendix: Jeg vil gerne med det samme slå fast, for at der ikke skal danne sig nogen

[Bændix.]

som helst form for misforståelse, at jeg ikke på noget tidspunkt har bestridt hr. Moses Olsens fulde ret til at deltage i enhver handling, der foretages i dette hus; naturligvis har han det. Men det er da klart, at han i og med, at han repræsenterer en del af befolkningen, for hvilken denne lovgivning ikke gælder, er i en speciel situation, og jeg finder blot, at det ville være indlysende og fuldstændig naturligt, at hr. Moses Olsen redogjorde for det boligpolitiske synspunkt, der ligger til grund for den stilling, han ser ud til at ville tage i denne sag.

Omman: Jeg skal tillade mig at komme med et par bemærkninger om forslag til lov om ændring af ligningsloven.

Jeg udtalte ved første behandling af dette lovforslag, at forslaget, som det forelå, ikke burde stå alene. Mens der i oplægget var tale om en traditionel løsning med de kendte reguleringer af lejeværdien, er der nu kommet helt nye momenter ind, som kan give denne lovgivning overordentlig betydning, ikke bare for ejerboligerne, men for den samlede boligsektor, for ressourceanvendelsen, for låneforbruget og dermed for rentesituationen og det totale økonomiske forløb.

Det er jo ikke bare S og SF, der er klar over, at der var væsentlige økonomiske argumenter for at ændre disse skatteregler. Det blev sagt, at der i 1972 var igangsat nogle og fyrretusinde parcelhuse. Så vidt jeg hurtigt kan regne ud, andrager dette en investering på omkring 10 milliarder kr., samtidig etablering af et rentefradrag på omkring 1 milliard kr. og altså en årlig forøgelse af skattesubsidieringen af denne del af boligsektoren på mindst 500 mill. kr. Dette forløb kan man ikke holde til i længden, og det vidste alle partierne jo.

Det er derfor beklageligt, at VKR ikke ville gå ind i løsningerne af disse problemer. Man kobledede sig ud, førend dette varme emne overhovedet var blevet realdrøftet, af skræk for vælgerne. Man har altså valgt at lade S og SF tage øretæverne for løsninger, der nødvendigvis må indeholde ubehageligheder for nogle grupper, hvis der overhovedet skal være tale om en reform, en reform, som løser op for de hårdknuder, som det gamle boligforlig har bundet. Men det er

klart, også efter hvad man har hørt i dag, at der faktisk ikke kunne bindes en VKR-enighed op omkring dette spørgsmål.

Må jeg så sige, når jeg nu taler om ubehageligheder, at de dog ikke bliver så store som forudset ved fremsættelsen, men vægten af parcelhusfordelene ændres og ændres i en rigtig social retning. Der sker væsentlige nedsættelser af lejeværdierne for grupper, der ellers ville blive lovlig kraftigt ramt, og jeg synes også, det skal nævnes, at gennem særordningen for de 67-årige mildnes luften for en gruppe, der ellers ville være kritisk stillet. Der er dog grund til at anføre, at der også er andre end de ældre, der plages af et skattemæssigt overskud, og som ikke har alt for store indtægter.

Disse lempelser har vel ikke ligefrem glædet økonomi- og budgetministeren, men jeg tror, de har været nødvendige. Til gengæld kan samme minister vel glæde sig over forhøjelsen til 4 pct. for de fremtidige ejerboliger. Det har åbenbart været et diskussionspunkt også her i dag, og man har set de mærkværdigste kommentarer. Man har hørt, at byggeriet nu vil gå i stå, og man har hørt den stik modsatte påstand: at der nu vil ske et boom i parcelhusbyggeriet og i lånoptagelsen af parcelhuse. Hvad er rigtigt? Begge dele kan jo ikke være rigtige.

Må jeg føje til som min bedømmelse, at der stadig væk er en stor skattefordel forbundet med at erhverve et parcelhus, og må jeg sige som min bedømmelse, at denne ændring vil have en dæmpende virkning på priserne, vistnok en stærkt tiltrængt dæmpende virkning.

Det havde været lykkeligere, hvis vi ved denne lejlighed kunne have givet folk, der tænker på at bygge, en helt klar besked, ikke bare om året 1974, men også om de ordninger, der skal gælde for de følgende år. Det står jo ganske klart, at detaljerede regler om afskaffelse af ejendomsskemaet, om aftrapning af lejeværdi, af overskud og underskud ikke kunne udarbejdes nu. Disse tanker har jo fået en rivende tilslutning ude omkring i befolkningen, og man kan vel sige, at hos regeringen har udviklingen været lidt langsommere; dermed er forberedelserne til at virkeliggøre disse tanker i konkret lovgivning nok også gået lidt langsommere,

Men det må ligeldes stå klart, at en sådan afvikling ikke kan ske pludselig, men må

[Ømann.]

ske over en rimelig årrække; SF har nævnt 14-15 år. SF vil ikke udelukke, at der kan være andre mønstre for at opnå den virkning, som vi tilsigter, men det er anført i betænkningen, at det er ordninger, som skal have samme effekt på renten og på inflationsituationen. Der foreligger ikke andre planer, og jeg går ud fra, at det er tanker i retning af SF's forslag, der bliver gennemført.

Det er nødvendigt, at der sker en konkretisering af disse tanker, for hvis foranstaltningerne skal have virkning for 1975, må en lovgivning ligge klar inden udgangen af næste folketingsår.

Må jeg sluttelig bemærke, at det er blevet sagt, at et så smalt forlig ikke holder. Må jeg specielt med hensyn til dette emne, ejerboligerne, dog pege på, at to ordførere i dag har udtrykt sympati for at afskaffe rentefradraget, afskaffe ejendomsskemaet. Så det kan vel nok være lidt svært, hvis det er VKR, der engang til sin tid skal redressere, tilbageføre denne lovgivning, at finde et flertal at bygge denne tilbageføring på. Må jeg også erindre om, at der er noget, der hedder økonomisk nødvendighed og økonomisk sammenhæng.

Derfor er det nok værd at bemærke, at netop denne situation har vist, at der ikke længere er noget dueligt VKR-alternativ, men en splittet opposition.

Jeg skal sluttelig anbefale ændringsforslagene og lovforslaget, som det herefter ser ud.

Erhard Jakobsen: Jeg har to korte og meget lidt dramatiske bemærkninger. Den ene er den, at mine kolleger ikke skal sidde og ryste for, at de skal sidde her og vente til langt ud på aftenen. De ændringsforslag, der kommer til afstemning i dag, er vel ikke nogen, som jeg i alle tilfælde kan råbe hurra for, men da jeg jo har en udmærket og klar viden om, at vedtages de ikke nu, så vedtages de, når Moses Olsen engang når frem, så ønsker jeg ikke at udsætte mine kolleger for at sidde og vente i denne sal, til Moses Olsen når frem til afstemningen, og . . .

Formanden: Hr. Moses Olsen.

Erhard Jakobsen: og derfor vil jeg, selv om jeg har betænkeligheder over for det ene

af de to ændringsforslag, nr. 1 — det andet, ændringsforslag nr. 2, kan jeg kun sympatisere med — her ved anden behandling stemme for ændringsforslagene. Det ændrer naturligvis intet ved den holdning, jeg vil tage ved tredje behandling; den skal jeg komme tilbage til til den tid.

Den højtærede formands bemærkning om, at det hedder hr. Moses Olsen, vil jeg gerne tage som udgangspunkt for den anden bemærkning, jeg ville gøre, og den er ikke til medlemmer her i salen; jeg var glad for, at hr. Bendix netop rettede den misforståelse, der kunne være. Men jeg tror også, der er en del af dansk presse, der trænger til at få rettet nogle misforståelser. Jeg har med bekymring og forargelse set, at der er en hel del af dansk presse — og det er oven i købet dem, der normalt har så travlt med indianernes stilling i USA og forskelligt andre steder, hvor man diskriminerer — som begynder at gøre op, at sådan nogle grønlændere kan da åbenbart ikke stemme med samme vægt som rigtige danskere; de mennesker, der er valgt deroppe, kan da ikke have samme betydning som de mennesker, der er valgt af de rigtige danskere. Jeg er sikker på, at en sådan tankegang er fremmed for denne sal, men den er desværre åbenbart ikke fremmed for en del af dansk presse, og det synes jeg at vi alle sammen, som i nogen grad er medansvarlige for denne presse, skal beklage.

(Kort bemærkning).

Guldberg: Jeg har tit med stor sympati diskuteret med hr. Erhard Jakobsen. Men jeg synes nu alligevel, at tryllekunsten heroppefra kræver det spørgsmål: er hr. Erhard Jakobsen tilhænger eller modstander af ændringsforslag nr. 1, som omhandler en forhøjelse af lejeværdien til de 4 pct., plus de 6 pct., plus de 8 pct., og som også indfører, at dette er gældende fremefter, når man køber et nyt hus? Er hr. Erhard Jakobsen tilhænger eller modstander af dette ændringsforslag?

(Kort bemærkning).

Erhard Jakobsen: Jeg er modstander af det ændringsforslag, men det er hæftet sammen med et andet, som jeg er tilhænger af. Men det er ikke det afgørende. Jeg har

[Erhard Jakobsen.]

tit beundret hr. Guldbergs evne til at trænge hurtigt igennem en tankegang. Jeg forstår ikke, at hr. Guldberg ikke kunne forstå, at min hovedbevæggrund til at stemme ja nu er, at hvis jeg ikke havde meddelt det i torvejen, ville dette møde blive forlænget til engang i aften, når hr. Moses Olsen vender hjem fra Grønland, og det er det, jeg gerne vil skåne kollegerne for. Sådan ligger sagen.

(Kort bemærkning).

Guldberg: Jeg har forstået hr. Erhard Jakobsen og konstaterer, at han af hensyn til sine kolleger her i salen vil stemme for et ændringsforslag, som han er modstander af.

Poul Schlüter: Enhver er jo klar over, at der er to nøglepersoner under debatten her i dag og også bliver det på fredag. Det hænger sammen med, at regeringens forhåndsførtal kun består af to medlemmer af dette høje ting. Den ene af nøglepersonerne kommer i morgen, den anden har netop talt. Jeg har set i Berlingske Tidende her til morgen, at hr. Erhard Jakobsen giver udtryk for, at han ikke vil være med til at forrykke balancen mellem ejere og lejere. Det synes jeg oprigtig talt er fornuftig snak, men jeg synes til gengæld, at hr. Erhard Jakobsens indlæg under drøftelsen for et øjeblik siden af dramatiserede situationen mere, end hans egne udtalelser kan bære. For jeg er oprigtig talt spændt på, hvordan hr. Erhard Jakobsen vil stemme i eftermiddag, når ændringsforslag nr. 1 til ligningslovsforlaget § 1 kommer til afstemning. Det er jo det ændringsforslag, der drejer sig om nyopførte eller nykøbte ejendomme, hvor der er tale om at indføre princippet om 4 pct. i lejeværdi af 15. alm. vurdering, og det er efter min mening noget af det værste i lovforslaget, for det kommer til særlig at vende sig imod de unge, som står over for at skaffe sig bolig.

Hr. Erhard Jakobsen har jo ofte haft et særstandpunkt, og det respekterer jeg ham meget for. Men situationen i dag og i overmorgen er speciel, for hr. Erhard Jakobsen er nu i en situation, hvor han for første gang kan nå at få sit særstandpunkt gennemført her i folketinget. Der har været forhandlin-

ger igennem de sidste dage, men især om momsrefusionen og boligsikringen; der har ikke været drøftet meget i udvalgene om lejeværdien. Men nu ligger det i hr. Erhard Jakobsens hånd at forhindre det urimelige resultat for parcelhusene, han selv har erklæret sig som modstander af.

Hvis han undlader at stemme på fredag, kan han gøre det i ly af hr. Moses Olsens tilstedeværelse. Hvis han derimod stemmer imod, hvis altså stemmerne står lige, vil nye forhandlinger mellem regeringen og det samlede folketing være nødvendiggjort, og de kan meget vel føre til, at den mangel på balance, hr. Erhard Jakobsen med rette hævder — det er jeg enig med ham i — findes i de foreliggende lovforslag, bliver rettet op. Jeg er sikker på, at det vil kunne opnås, hvis nye resultater etableres. Men det forudsætter, at hr. Erhard Jakobsen stemmer imod regeringens forslag.

Hr. Erhard Jakobsen er i en sjælden situation. Hvis han vil, kan han få et af sine særstandpunkter omsat til realiteter. Det håber jeg han vil betænke inden afstemningen på fredag.

(Kort bemærkning).

Erhard Jakobsen: Jeg værdsætter i allerhøjeste grad, når kendte politikere som hr. Poul Schlüter giver gode råd, og det er utroligt, så mange gode råd jeg har fået i denne situation.

Jeg har fået mange gode råd fra folk, der gerne ville gavne partiet. Jeg tvivler ikke om, at hr. Poul Schlüter gerne vil gavne partiet, men det er ikke mit parti.

Boligministeren (Helge Nielsen): Jeg ville have været meget glad, hvis man havde fået lige så megen omtale af indholdet af disse lovforslag og de aftaler, der er truffet, som har betydning for dette lands borgere, som hr. Erhard Jakobsen og hr. Moses Olsen har fået i dagspressen i den senere tid. Så ville der nok have været en bredere og en bedre forståelse for problemerne.

Må jeg indlede med at rette en tak til boligudvalget og en tak til ordførerne for det store arbejde, der er udført i boligudvalget med de mange og store problemer. Det var et arbejde, der til det sidste gav et begrundet håb om en bredere løsning af disse pro-

[Boligministeren.]

blemer, der berører alle borgere i dette land på en alvorlig måde.

Jeg må dybt beklage, at det gik anderledes, og jeg må også udtrykke min absolutte skuffelse over årsagen til, at det gik på denne måde.

Sidste fase af arbejdet med boliglovgivningen blev jo helt klart præget af partitaktiske spekulationer fra VKR, og de boligpolitiske synspunkter blev lagt på hylden. Jeg må ikke mindst beklage, at det ikke lykkedes de positive kræfter hos de konservative at få overtaget; jeg ved, at de er lige så skuffede, som jeg er, over udgangen.

Jeg vil også give udtryk for beklagelse over, at det, som jeg fornemmede var tonen i det radikale landsmøde om et bedre samarbejde med socialdemokratiet, ikke kunne lykkes i disse forhandlinger.

Det skulle altså ikke være sådan, at det blev en bred løsning, men derfor behøver løsningen jo ikke at være en dårlig løsning, og jeg vil da også understrege, at det, der nu er opnået enighed om, er en boligløsning, der er socialt retfærdig, og som jeg også tror vil vise sig fremover at blive en langvarig og en langsigtet boligløsning.

Men altså en tak til forhandlerne og til ordførerne.

Til hr. Svend Jakobsen har jeg ikke mange bemærkninger ud over, at jeg er enig med hr. Svend Jakobsen i gennemgangen af handlingsforløbet og i de problemer, som hr. Svend Jakobsen har ridset op.

I spørgsmålet om eventuelle dispensationer, som også blev omtalt af hr. Svend Jakobsen, vedrørende momsrefusionen og forholdet 9. marts, er jeg enig og skal komme nærmere ind på det i svaret til hr. Bendix.

Hr. Bendix startede med at spørge, hvem der havde glæde af situationen. Man kunne jo spørge hr. Bendix, hvem der havde svaret for situationen, hvem der havde skylden for, at det gik sådan, og det er vel nok en ret afgørende ting.

Må jeg til de øvrige problemer, som hr. Bendix var inde på, sige, at jeg i 15 mands udvalget klart gav udtryk for viljen til at se på de frie områder og se på, om de pågældende bestemmelser i ejer-lejerskitsen skulle gælde i de frie områder. Denne positive indstilling til dette problem er stadig væk socialdemokratiets holdning. Der er stadig væk

mulighed for, at vi kan snakke om dette spørgsmål.

Når hr. Bendix beklager sig over, at man ikke kunne komme videre i forhandlingerne om det konservative 10 punkts program, må jeg indrømme, at jeg forstår det ikke. Inden dette 10 punkts program blev lagt på bordet, blev der fremlagt et 3 punkts program, som man først og fremmest skulle give tilslutning til, og da der var visse punkter i dette program, som blokerede videre forhandlinger — og jeg havde indtryk af bevidst blokerede videre forhandlinger — blev der ingen reelle muligheder for en forhandling om det konservative 3 punkts program; dertil havde man bundet sig for meget til det taktiske spil, som hr. Hilmar Baunsgaard lagde op til i udvalget.

Hr. Bendix rejste spørgsmålet om skæringsdatoen 9. marts og mulighederne vedrørende momsrefusionen og mulighederne for at blødgøre datoen. Jeg tror, jeg har orienteret boligudvalget om de muligheder, der var, og om de vanskeligheder, de forskellige muligheder indebar; skulle man gå til at dispensere ud fra byggetilladelser, enten de var ansøgte, eller de var udstedte og ikke anvendte, ville det dreje sig om et beløb på op imod 600 mill. kr. i provenutab.

Tanken om den kontraktlige forpligtelse, som vi også havde en grundig drøftelse af i boligudvalget, tror jeg alle — det indtryk fik jeg i hvert fald — veg tilbage for på grund af manglende kontrol med denne kontrakts indgåen og den dato, der her var tale om. Jeg mener, der har været dybtgående diskussioner om disse ting og også de nødvendige svar fra boligministeriets side på spørgsmålene.

Der var også spørgsmålet om, hvorvidt den 9. marts skulle ændres til en senere dato, men da hovedparten af kommunerne havde foretaget en kontrol af, hvad der var sket den 9. marts, ville man ved at rykke datoen sætte disse kommuner i en uholdbar situation, idet der ikke var nogen mulighed for at kontrollere en anden dato end den, der var angivet i lovforslaget ved fremsættelsen.

I spørgsmålet om de bristede forudsætninger, som visse af borgerne mener der er tale om, når man pludselig ændrer momsrefusionen og dermed tager 16.500 kr. ud af et almindeligt parcelhus i refusion fra staten,

[Boligministeren.]

vil jeg lige minde om, at hvilke obligationskurser der vil være gældende på det tidspunkt, huset skal finansieres, har der jo hidtil ikke været noget menneske i denne verden der har kunnet garantere for. Der har været situationer, hvor man havde kursstab i byggetiden, der var langt, langt større end det tab, bortfaldet af momsrefusionen udgør. Jeg kan nævne, at der i tiden fra 9. marts til dato er sket en positiv udvikling i obligationskurserne, hvor i hvert tilfælde 5.000-6.000 kr. er indvundet igennem højere kurser på obligationerne, så noget er der altså hentet ind igen.

Hr. Bendix konstaterede, at jeg administrativt kunne ændre reguleringen fra en eller anden tilfældig procent, som skulle fastsættes, til den procent, jeg selv ville. Jeg må bedrøve hr. Bendix med, at det åbner loven ikke mulighed for, og derfor er det nødvendigt med et ændringsforslag til boligsikringsloven. Jeg er også gået ud fra efter et spørgsmål derom, som hr. Bendix stillede mig i tinget sidste år, at hr. Bendix var enig med mig i, at vi skulle klare dette problem på en bedre måde, end tilfældet var sidste 1. oktober.

Jeg kunne også godt have lyst til ud fra den binding, som de konservative var med i i forhold til 3 punkts programmet, at stille det spørgsmål, hvad de mange konservative politikere, som sidder i bestyrelserne for vore boligselskaber landet over, det være sig folketingspolitikere, kommunalpolitikere, for slet ikke at tale om tidligere boligminister Hastrup, som nu er direktør for et af vore store almennyttige selskaber, hvad de egentlig tænker om det, der her er sket, og den binding, som de konservative har taget sammen med V og R. Jeg kan naturligvis kun undre mig, og det må så blive eftertiden, der opklarer dette problem.

Til hr. Bendix' spørgsmål om den protokol, som de to partier er enedes om, kan jeg sige, at den har været optrykt i dagspressen, og den vil naturligvis være til rådighed både for boligudvalget og for andre interesserede.

Til hr. Guldberg vil jeg gerne sige, at der mellem det, hr. Guldberg giver udtryk for på venstres vegne, og socialdemokratiets opfattelse i denne sag er en meget, meget stor forskel. Det har der altid været, det har ingen af parterne lagt skjul på. Jeg vil også

godt understrege, at jeg naturligvis respekterer hr. Guldbergs og venstres stilling, den har altid været konstant; det samme er jo ikke at sige om de konservatives og de radikales holdning, men jeg vil godt alligevel rose hr. Guldberg og venstre for, at de konstant har haft den samme holdning, all right, den har ligget milevidt fra min holdning til boligproblemerne, men vi vidste, hvor vi havde hr. Guldberg.

Hr. Guldberg spurgte lidt forundret, hvad de 127 kr. stod for. Det kan da kun være lidt spil for galleriet, når hr. Guldberg efter så mange måneders forhandlinger i boligudvalget stiller sig undrende over for det. Der er redegjort for i boligudvalget, at det, der er udgangspunktet, er kakkelovns-cirkulærets betænkning vedrørende det almennyttige byggeri, og det tror jeg hr. Guldberg var udmærket klar over.

Jeg synes også, hr. Guldberg på en ganske klar måde illustrerede de kæmpeforskelle, der er på Vs, Ks og Rs boligpolitik. Hr. Guldberg illustrerede jo, at der var en langt større forskel mellem venstre og konservative og radikale, end der er imellem socialdemokratiet og konservative og imellem socialdemokratiet og de radikale i opfattelsen på dette område, så hvordan man skal blive enig om en alternativ løsning, hvis de 3 partier efter et kommende valg fik magt til at lave en ny boligløsning, kan man da undre sig lidt over.

Til hr. Dahlgaard vil jeg da godt sige, at jeg havde indtrykket af, at hans indledende bemærkninger nærmest blev fremsat ud fra princippet om, at det bedste forsvar for egne mangler er et angreb på andre. Da de radikales forslag, som indeholder mange positive ting, var til første behandling her i folketinget, gav jeg udtryk for, at der var mange af tingene, som vi fra socialdemokratiets side kunne acceptere, men jeg gav også udtryk for, at der var mange ting, som vi ikke kunne være med til. Men sådan er det jo altid, og skal der blive et forlig mellem to partier, må man altid bøje sig mod hinanden for at opnå et resultat.

Jeg kunne ikke her genkende det, som vi har diskuteret, og som vi fra boligministeriet og jeg personlig i samråd har svaret på, i de påstande, som hr. Dahlgaard kom med. Denne redegørelse eller opstilling omkring hele den økonomiske situation i denne sag

[Boligministeren.]

var simpelt hen forkert, den var simpelt hen urigtig, og hr. Dahlgaard vidste det. Både i boligudvalget, i 15 mands udvalget og igennem budget- og økonomiministerens redegørelse i PØ-udvalget er hr. Dahlgaard blevet orienteret om, at forholdene er anderledes, end hr. Dahlgaard her gav udtryk for. Hr. Dahlgaard prøvede at lægge tallene sammen og jonglere med dem, så der for det første ikke blev ret meget til besparelser, og dernæst skulle de sociale boligselskaber have det hele.

Det, der er tale om, er, at der af momspengene eller på anden måde stilles 250 mill. kr. til rådighed i det nødvendige antal år og i den udstrækning, det er nødvendigt. Der skal altså ikke bruges én krone mere, end der er behov for for at klare de overgangsproblemer, som en indekslåneordning medfører. Det, der derudover er tale om, er, at Landsbyggefonden får 25 mill. kr. ud af egne midler det første år, 50 mill. kr. det næste år stigende til i alt 100 mill. kr., hvilket hr. Dahlgaard jo har været meget interesseret i at de skulle have for at kunne blive selvfinansieret. For at klare opgaven forhøjer man ud fra en solidaritetsbetragtning lejen i noget af byggeriet og giver provenuet til det øvrige byggeri i samme sektor.

Hr. Dahlgaard ved udmærket fra de svar, jeg har givet, at de 400 mill. kr., som det maksimalt vil blive — det første år 200 mill. kr. — i udligningsbidrag fra den private boligmasse, ikke skal anvendes til nye udgifter, men bruges til besparelser. Jeg har understreget det i flere spørgsmål fra hr. Dahlgaard, og så nytter det ikke, at hr. Dahlgaard henviser til et tidligere svar på et spørgsmål, som jeg ikke her erindrer, men som kan have haft en helt anden form. Jeg vil herfra igen bekræfte, som jeg gjorde det fra denne talerstol ved første behandling af dette forslag, at disse penge skal anvendes til besparelser for statskassen, og det står i den spareplan, som hr. Dahlgaard har fået

udleveret i PØ-udvalget af hr. Per Hækkerup og i boligudvalget af undertegnede. Jeg synes, det er kedeligt, at man anvender den slags metoder, at man ikke kan bruge saglige argumenter, men må tage forkerte og konstruerede betragtninger med ind for at klare en eller anden situation.

Til hr. Henning Philipsen har jeg ingen kommentarer vedrørende tv-a-udsendelsen i går aften, al den stund jeg ikke så den. Jeg kan altså ikke kontrollere hr. Henning Philipsens kritik, men vil kun sige, at de tal, som hr. Henning Philipsen redegjorde for, kan jeg acceptere, idet det er sådan, at en 80 m² lejlighed, som i dag uden nogen form for støtte, altså rentesikring eller andet, koster imellem 20.000 kr. og 25.000 kr. i årlig leje, igennem indekslåneordningen vil kunne nedbringes til ca. 10.000 kr. Forholdet er jo også det, og det må da understreges i denne debat, at der ikke er økonomiske muligheder for at fortsætte med en rentesikring, som vil belaste statskassen i de kommende år med ret store og stadig stærkt stigende beløb, samtidig med at rentesikringen, som den var gennemført, ikke løste problemerne i boligbyggeriet, og derfor var det nødvendigt at prøve nye metoder, nye belåningsformer. Her er det, at indekslåneordningen nu skal prøves, og jeg håber da, at den vil blive en succes.

Princippet er endvidere det, at der bliver en lav udgangsleje, og så stiger lejen i takt med den stigende indkomst; den vil altså enten være en konstant eller en faldende andel af indkomsten.

Jeg er også enig med hr. Henning Philipsen i, at regeringens hensigt med den kommende boligsikringslov er, 1) at der skal være en pristalsregulering i den, 2) at vi skal have forenklet loven, og 3) at vi skal prøve at undgå omgælder af loven. Jeg håber, at vi kan få nogle gode resultater af det udvalgsarbejde, der i øjeblikket er i gang vedrørende en folketingsbeslutning af 1. marts, tror jeg det var, som blev vedtaget på foranledning af det radikale venstre, og at vi

[Boligministeren.]

kan få gode vejledninger af de undersøgelses, der foregår i socialministeriet, således at vi kan få en god boligsikringsordning.

Vedrørende hr. Henning Philipsens betragtninger med hensyn til det ældre udlejningsbyggeri vil jeg godt gentage, hvad jeg sagde ved første behandling af lovforslagene, at der ikke er tale om generelle husleje-forhøjelser, og at der i alle de beregninger, som vi i boligministeriet har foretaget, og som også er tilgået boligudvalget, også er ført bevis for, at der ikke ved disse forslag er tale om generelle husleje-forhøjelser.

Når hr. Henning Philipsen siger, at lejen ikke må stige ud over 1974-vurderingen, vil jeg sige, at det kan jeg naturligvis ikke love, for det kommer da helt an på, hvordan ejer-lejer-skitsen vil virke, de aftaler, ejere og lejere igennem beboerdemokratiet træffer om forbedringer, og dér håber og regner jeg da med at der sker store forbedringer af den ret så nedslidte boligmasse. Men som sagt, med hensyn til det hovedspørgsmål, som hr. Henning Philipsen stillede mig, kan jeg sige, at der er ikke tale om, at der her gennemføres generelle husleje-forhøjelser.

Til hr. Henning Philipsens sidste spørgsmål om registreringen af pantebreve vil jeg kun sige, at vi i øjeblikket i regeringen arbejder med hele problematikken omkring pantebrevene. Der er endnu ikke nogen afklaring, og der bliver ikke noget færdigt på denne side af sommerferien. Det er et meget stort område at komme igennem, men vi arbejder altså trøstigt videre med det og håber at kunne præsentere et resultat, når vi kommer til oktober.

Finansministeren (Grünbaum): Hr. Svend Jakobsen spurgte de tre partier, hvad de ville sætte i stedet for det, som de nu kritiserer så hårdt. Naive sjæle kunne godt have troet, at vi her i dag i folketinget fik besked om, hvad de tre partier ville i særdeleshed på parcelhusområdet, for her har man jo rejst en storm og en hetz imod de forslag, der er kommet fra regeringen. Ja, jeg vil undtage de radikale, de har ikke gjort det, og det er af gode grunde. Men fra venstre og de konservative er der rejst en hetz imod parcelhusforslaget, og så kunne man have ventet, at man her i dag fik at vide: hvad vil egentlig partierne?

Vi har fået noget at vide, ikke her i dag, men i udvalget, om, hvad de konservative vil, og det har vi regnet ud i finansministeriet vil give, ikke en nedtrapning af de offentlige subsidier på dette område, men tværtimod yderligere udgifter for det offentlige. Det er altså det, de konservative møder frem med som parcelhusforslag: yderligere udgifter.

Fra venstres side har vi ikke hørt en lyd i dag om, hvad man vil på parcelhusområdet.

For de radikales vedkommende er vi i den lykkelige situation, vil jeg gerne sige, at der foreligger et forslag til folketingsbeslutning om den langsigtede boligpolitik, hvori de radikale ganske klart går ind for en parcelhusløsning, som — jeg vil ikke overdrive, lag mig derfor sige — i hvert fald ikke er mildere. Den er snarere strengere end den, der foreligger med det ændringsforslag, der nu er stillet fra min side, og det er der heller ikke gjort forsøg på at bestride. Det er jeg glad for. Jeg havde i og for sig troet, at der under disse drøftelser og forhandlinger, vi har haft, havde været mulighed for et bredt forlig om parcelhusløsningen, hvori i hvert fald de radikale var med. Nu forstår jeg, at det lægges således op, at man i og for sig godt kunne have fundet frem til en løsning sammen med os på dette område, og det er også ganske klart efter det, der foreligger, men at det er manglende enighed på de øvrige områder, der gør, at man fra radikal side ikke kan være med til ligningslovforslaget. Jeg synes, at man ud fra et sagligt synspunkt kunne sige: ja men når de radikale nærmest er for en endnu skrappe stigning i lejeværdien, i hvert fald ikke en mindre — sådan har jeg forstået det — kunne man vel henstille til dem at undlade at stemme om dette spørgsmål. Jeg kan jo ikke blande mig ind i, hvad de radikale vil beslutte, men jeg vil da i hvert fald have lov til her i dag at konstatere som en kendsgerning, at det rent sagligt forholder sig på den måde, jeg her har redegjort for.

De tre partier er — det vil jeg gerne lige have fastslået — vildt uenige. Venstre har ikke noget forslag om en parcelhusløsning, de konservatives forslag går ud på, at staten skal sætte endnu flere penge til, og de radikale har et forslag, der ligger meget tæt på de forslag, vi har fremsat.

Så er der spørgsmålet om de 4 pct., hvor

[Finansministeren.]

særlig hr. Bendix og hr. Guldborg var inde på, at dette var noget helt forskrækkeligt. Det var også interessant. Nu har jeg et par gange fået at vide, at vi ikke må tale historie her i folkettingen. Vi må ikke snakke om, hvad der tidligere er blevet sagt, og det er vel også rigtigt, at det skal man ikke ustandselig fordybe sig i, men man kan ikke lade være, når man ved, hvad en hr. Dahlgaard, en hr. Nyboe Andersen og hr. Henry Christensen, der var politisk ordfører for venstre dengang — og det er dog kun små fire år siden — sagde i en debat om disse problemer. Hr. Henry Christensen sagde dengang offentligt, i radioen, i artikler, at vi skulle have en ordening som den svenske med 4 pct., 6 pct. af højere værdier og 8 pct. af endnu højere værdier. Det forslag, der nu gennemføres af denne regering sammen med SF, er det forslag, som hr. Henry Christensen i sin tid på venstres vegne fremlagde for befolkningen som det helt rigtige.

Disse forskrækkelige tilstande, der skulle følge af, at man for nye parcelhuse fastsætter en lejeværdi på 4 pct. og for den bestående parcelhusmasse på 3 pct., hvorfor fik man ikke dem, da man dengang gennemførte det? Og det er jo en kendsgerning, at man ikke fik dem. Der er aldrig bygget så mange nye parcelhuse som i perioden siden da. Det er altså vildt overdrevet. Hvis man tager den gældende ligningslov, må man erkende — men jeg er klar over, at det ikke er en saglig debat, vi skal have, det er en polemisk, taktisk debat — ellers må man erkende, at der i den gældende ligningslovs § 14 A klart og tydeligt står, at man skal regne med 4 pct. af ejendomsværdien ved den seneste vurdering for huse, der er erhvervet efter 8. december 1969. Og der står kun én ting, som man skal tage op ved denne lejlighed, og det er, at de 400.000 kr. skal reguleres.

Dette har den tidligere regering og dens førende økonomer, i øvrigt med hr. Stetter i spidsen som formand for realkreditudvalget, fået gennemført, at vi nu kun skulle regulere de 400.000 kr. op til 500.000 kr.; det var det, man vedtog dengang. Jeg skal ikke fordybe mig mere i det historiske, men mon man så dog ikke kunne henstille særlig til de to partier, venstre og konservative, at man

lader være med at spille med musklerne på det punkt. Jeg kunne jo have nøjedes med at fremsætte forslag om at forhøje de 400.000 kr. til 500.000 kr., og så ville den af den tidligere regering gennemførte ligningslov fortsat have været gældende. Derfor er det heller ikke rigtigt at sige, at de mennesker, der har købt huse efter den 8. december 1969, kan have nogen som helst forventning om, at de ikke skulle betale 4 pct. af 15. almindelige vurdering. Det kan de ikke have haft. De må alle sammen have vidst, at når 15. almindelige vurdering kom, skulle de af med 4 pct.

Nu er vi enige om, at det ville være for hårdt, hvis man på én gang skulle springe op fra 14. almindelige vurdering til 15. almindelige vurdering, og derfor er vi også gået ind i overvejelser for at finde mere rimelige ordninger. Vi har haft det sigte med ligningsloven, at vi skulle opnå en ligestilling og en forenkling, og jeg må sige, at med det ændringsforslag, der nu er stillet, har vi fastholdt denne linje. Vi får en ligestilling i løbet af 2 år for hele den bestående parcelhusmasse, og vi får en forenkling derved, at det bliver 15. almindelige vurdering, der kommer til at ligge til grund.

Så har vi i ændringsforslaget opretholdt, at de dyre huse, som hr. Henry Christensen i sin tid foreslog det, skal af med 8 pct. af den del af værdien, der ligger over et vist niveau; vi har fastholdt reglen om, at de ældre medborgere og folkepensionisterne skal have en særlig lempelig ordening, og vi har endelig også, som jeg også gav udtryk for ved første behandling, fået noget ind i betænkningen om rentefradrag og her udtalt, at der er enighed mellem socialdemokratiet og SF om, at den under spareforhandlingerne tidligere vedtagne begrænsning af fradragsretten for renter af forbrugergæld udvides med en tilsvarende begrænsning af inflationsvirkningen af rentefradrag i ejerboliger. Det skal søges gennemført ved en aftrapning af såvel overskud som underskud eller ved anden tilsvarende metode med samme effekt. Jeg er helt enig i de betragtninger, som hr. Ømann gjorde gældende herom, og jeg er glad for det, han sagde om dette punkt. Dette vil blive gennemført helt i overensstemmelse med det, der står. Det bliver en seriøs undersøgelse, således som også de radikale — har jeg for-

[Finansministeren.]

sået på det oplæg, vi fik fra dem — har ønsket det, og som hr. Dahlgaard gav udtryk for det allerede ved første behandling. I og for sig imødekommer dette altså ønsker, som man også nærer inden for det radikale venstre.

Jeg håber på, at vi gennem disse undersøgelser når frem til en både rimelig og skatte-teknisk god ordning og en ordning, der kan bidrage til at modvirke den inflation, som vi alle sammen er enige om — der er vist ingen uenighed på det punkt — stammer fra de meget store rentefradrag. Men det skal gøres på en rimelig måde, og jeg vil gerne gentage, hvad jeg har sagt tidligere, at der skal ikke jagtes på parcelhusene. Parcelhusene skal ikke have ringere ordninger end andre, og derfor er jeg også glad for den formulering, der går ud på, at det skal tages op i forbindelse med hele spørgsmålet omkring retten til fradrag af renter af gæld, altså forbrugergæld. Det er ikke specielt parcelhusene, vi skal se på, vi skal se på hele problemet.

Må jeg så endelig til sidst give lidt oplysninger. Der har i pressen og også her i dag været givet udtryk for, at det var så og så forfærdeligt, det, der skete. Jeg skal ikke bestride, at der kan være områder af landet — jeg tænker på bl. a. hr. Erhard Jakobsens område — hvor der kan være meget kraftige stigninger. Det er jo også disse stigninger, vi skal bekæmpe ved at begrænse skattefordelene. Det er jo disse skattefordele, som i høj grad har givet de vældige stigninger ikke mindst i Københavnsområdet, men også i andre områder som f. eks. Århusområdet. Jeg vil altså ikke bestride, at der kan være sådanne områder, hvor der er en særlig kraftig stigning, som giver særlig uheldige virkninger. Men hvis vi ser på de meget, meget store områder — hele landet er jo ikke København — der findes uden for København, vil jeg da gerne til oplysning for folketinget og for borgerne naturligvis først og fremmest henlede opmærksomheden på, at ikke mindre end 83 pct. — 83 pct. — af samtlige enfamilieshuse i dette land ligger under 300.000 kr. i værdi ved 15. almindelige vurdering, altså ikke 14. almindelige vurdering. Jeg gentager: 83 pct. af samtlige enfamilieshuse i dette land har en værdi, der ligger under 300.000 kr. ved 15. almindelige vur-

dering, og det synes jeg er noget, der virkelig betyder noget, for hvis man ser på de tal, som er fremsendt til folketingsudvalget vedrørende virkningerne af stigningerne, vil man hurtigt kunne se, at det er forholdsvis beskedne stigninger, der kommer inden for disse grupper. Hvis jeg tager et hus, der er vurderet til 280.000 kr. ved 15. almindelige vurdering, og som har haft den gennemsnitlige stigning på 40 pct., får det en skatteforhøjelse på 220 kr. — 220 kr. — i 1974. Det er det, som regeringens forslag går ud på. Hvis jeg tager et hus til 420.000 kr., får det en skattestigning på 330 kr. Det er altså huse, der er erhvervet efter 8. december 1969.

Hvis vi nu ser på dem, der naturligvis får de største stigninger, dem, der har 13. almindelige vurdering som grundlag, bliver der, hvis vi igen tager huset til 280.000 kr., en stigning på 550 kr. i 1974 og på 770 kr. i 1975. Hvis vi tager et hus til 420.000 kr., vil det i 1974 få 825 kr. og i 1975 1.155 kr. Jeg siger ikke, at det ikke er penge, der betyder noget; det betyder naturligvis noget for folk, at de skal af med nogle flere penge, i dette tilfælde på skattebilletten, fordi indkomsten bliver sat op, det er klart. Men jeg vil også have lov til at sige, at det er en rimelig ordning, vi har fundet frem til, når der skulle gøres noget; og hvis det ikke havde været os, der havde haft regeringsmagten, men de tre partier, der i dag står her som opposition, og de i dag skulle fastsætte reglerne i en ny ligningslov vedrørende parcelhuse, er jeg ikke et øjeblik i tvivl om, at det ikke var blevet mildere, i hvert fald ikke hvis de ledende politikere, som gennemførte reglerne i det såkaldte realkreditforlig i 1970, i dag skulle bestemme, hvilke regler der skulle være gældende.

Vi har søgt at finde en løsning. Vi skulle finde en løsning. Alle partier er enige om, at de offentlige subsidier skal bringes noget ned. Jeg kan sige, at for parcelhusenes vedkommende er det beskedent, hvad der nås, det er et beløb på omkring 420 mill. kr. i både statsskat og kommuneskat for 1975. Det er ikke de store ting, det skal det heller ikke være, men jeg mener, det bidrager til, at vi kommer et skridt længere både i retning af en løsning for parcelhusområdet og i retning af en økonomisk løsning.

Svend Jakobsen: I første runde var hr. Bendix inde på nogle betragtninger om årsagerne til, at disse forhandlinger endte, som de gjorde, og i hr. Bendix' vurdering heraf indgik, at en rolle for resultatet var, at der indgik spillet om placering i vælgernes bevidsthed. Det er vist nogenlunde ordret citeret. Det er selvfølgelig korrekt, det har vi konstateret af forløbet, og det fremgik ikke mindst af ordførertalen fra venstre, fra hr. Guldberg. Jeg vil godt sige, det frister mig over evne til at citere det konservative folkepartis daværende ordfører under boligforhandlingerne i 1970. Jeg citerer fra folketingsstidende 1969-70, spalte 2514, hvor hr. Haunstrup Clemmensen sagde:

„... i virkeligheden er der bred enighed om, at der er behov for langsigtede foranstaltninger for at genskabe balancen i dansk økonomi. Så nytter det naturligvis ikke, at man i en situation, hvor man er enig om målet, ikke også vil være parat til at gennemføre foranstaltninger, der på det ene eller det andet område kan være ubehagelige eller mindre populære.“

Det var den daværende opposition rede til. Det er vor opposition i dag ikke rede til.

Hr. Bendix var videre inde på, at det forslag, som nu ligger fra finansministeren, skulle gøre, at det bliver umuligt for unge at stifte bo, skaffe sig parcelhus, men realiteten er jo den, som finansministeren har redgjort for, at det, der sker for nye huses vedkommende, er en videreførelse af den lovgivning, som VKR har gennemført.

Jeg kan ikke undlade at sige, at det er selvfølgelig rigtigt, som hr. Guldberg var inde på i sin ordførertale, at det, der tæller først og fremmest hos den enkelte borger, er: hvordan spiller det ind på min tegnebog? Hvad betyder det for mig, for min selvangivelse, kontant i kroner og øre? Det er korrekt. Jeg tror alligevel også, at befolkningen, når den nu oplever VKR-partiernes stilling til disse forslag, overvejer: hvad er det, der får politikere til at tage stilling, som de gør, når de i 1970 som ansvarlig regering fastlægger nogle regler, nogle principper, og argumenterer stærkt for dem. Jeg kan tilføje, at jeg kunne praktisk talt have holdt min ordførertale, min argumentation for disse forslag, ved citater fra VKR-partiernes ordførere fra 1970. Jeg tror ikke, befolkningen kan forstå, at den omstændighed, at

man ikke mere er ansvarlig regering, giver en så fuldstændig ændret indstilling til de samme ting.

Jeg skal ikke gøre mange bemærkninger mere til hr. Bendix' indlæg. Jeg noterede også bemærkningerne om det 10 punkts program, som i slutfasen skulle kunne bringe forhandlingerne videre. Jeg havde vistnok som den eneste af vore forhandlere lejlighed til at høre i tv, at hr. Bendix oplyste, at der nu lå et sådant forslag, og at det ville komme i det aftenmøde, der skulle komme efter pausen. Vi fik ikke dette forslag før dagen efter, på et tidspunkt da der ikke var forhandlingsmuligheder til stede.

Så vil jeg godt gøre et par enkelte bemærkninger om dette med at bygge boliger i almennyttigt byggeri. Jeg synes, hr. Guldberg meget klart har givet udtryk for venstres vurdering af behovet for, at der bygges boliger af den karakter, boliger, som ligger uden for profitområdet, og jeg forstod også på hr. Bendix, at man skulle tappe den almennyttige sektor for 5.000 boliger pr. år ved at sælge dem som ejerlejligheder. Det er muligt, at hr. Guldberg og hr. Bendix ikke er opmærksom på, at vi fortsat har titusinder af mennesker i vore storbyer i boliger, der er kondemnerede. Det er muligt, at man ikke er opmærksom på, at vi har i titusindja, i halvtredstusindvis af mennesker, der bor i boliger uden de mest elementære sanitære installationer. Og hvem er det, der bor i disse boliger? Det er fortrinsvis familier med børn. Det er fortrinsvis familier med relativt lave indkomster.

Det er muligt, at man ikke fra venstres og konservativ side ser, at det offentlige, at samfundet, har en forpligtelse her. Vi glemmer det ikke i socialdemokratiet. Vi føler, at det offentlige har en forpligtelse til at sikre, at der fortsat bygges boliger, at der fortsat bygges boliger til en pris, som også almindelige mennesker kan betale.

Til hr. Dahlgaard skal jeg ikke gøre mange bemærkninger. Jeg noterede de beløb, som hr. Dahlgaard nævnte, noterede også her, at beløbet 430 mill. kr. eller i hvert fald et beløb af den størrelsesorden, blev nævnt som det, parcelhussektoren måtte medvirke med i den samlede boligløsning. Jeg synes, det er en ganske klar understregning af de ting, som vi tidligere har sagt herfra, og som jeg nævnte i min første runde, at det

[Svend Jakobsen.]

er en afbalanceret løsning, vi taler om her. Det er ikke en ensidig løsning.

Jeg vil godt i den forbindelse fortsætte over i nogle betragtninger fra hr. Guldberg, som bl. a. sagde, at med fastsættelsen af disse lejeværdiprocenter har flertallet jo altså sagt, hvad det mener er et rimeligt niveau for værdi af egen bolig.

Jeg vil også godt her bringe et citat fra hr. Ib Thyregods ordførertale under boligforhandlingerne i 1970, hr. Ib Thyregod var ordfører for venstre i behandlingen af ligningslovforslaget. Det står i Folketingets Forhandlinger 1969-70 sp. 2527:

„Det økonomiske råd har i sin redegørelse for nylig peget på den økonomiske betydning af parcelhusejernes skattefradrag, og med den renteutvikling, vi har kendt i efterkrigsårene, kan det vist ikke siges, at en forhøjelse af boligværdien til 4 pct. af ejendomsskyldværdien er urimelig, ...“

Jeg har ikke villet unnlade disse to citater. Jeg kunne finde i stribevis af dem, men det tjener ikke noget formål. Jeg synes nok, det tjener et formål over for befolkningen at pege på det, som var argumentationen, da venstre, konservative og radikale sad med ansvaret, sad med regeringsmagten.

Men vi har jo fået klar besked af hr. Guldberg. Jeg er ikke enig med finansministeren i, at hr. Guldberg ikke redegjorde for, hvad venstre ville på parcelhusfronten, for venstres ordfører, hr. Guldberg, sagde klart: vi vil nedsætte værdien af egen bolig med det, den måtte blive forhøjet med her i boligløsningen. Jeg skal tilføje, at ikke så længe efter nævnte hr. Guldberg noget om et kommende valg, og det forstår jeg godt, for jeg har svært ved at se en saglig motiveering for disse synspunkter. Venstre var det ene af de 4 partier, der under forhandlingerne i sparerunden i marts sagde: vi er enige i, at de direkte og indirekte subsidier i boligsektoren skal reduceres med 1½ milliard kr. Nu får vi altså at vide her, at parcelhussektoren overhovedet ikke skal bidrage med én eneste krone. Det får vi at vide fra et parti, der oven i købet siger, at det skal være en afbalanceret boligløsning. Det er i sig selv, synes jeg, alvorligt. Jeg synes, det er lige så alvorligt for befolkningen, hvordan den skal finde ud af, hvad VKR vil som al-

ternativ til regeringens forslag. Jeg spurgte i første runde. Jeg har fået nogle svar på enkelte dele, specielt omkring parcelhussektoren, og det er nok ikke tilfældigt, det er nok heller ikke et tilfældigt indhold, der var i det. Men jeg har meget svært ved at se, hvordan dette synspunkt fra venstres side skal kunne forbindes med synspunktet fra det radikale venstre, som det bl. a. kom til udtryk i fhv. statsminister, hr. Hilmar Baunsgaards brev af 11. december 1972 til statsministeren, hvori han taler om boligsubsidiernes størrelse og om aftrapning. Hr. Hilmar Baunsgaard siger:

„Selv om der næppe bør ske en fuldstændig afvikling af boligstøtten, er det tydeligt, at der er muligheder for at opnå betydelige offentlige besparelser og skatenedsættelser i forbindelse med en omlægning af boligpolitikken, også på relativt kort sigt.“

Jeg har meget svært ved at se, hvordan det skal være muligt for befolkningen at se en forbindelse mellem de synspunkter, man har fra venstre og fra radikal side, og jeg kunne udmærket tage det konservative folkeparti med også, men det behøver jeg ikke at bruge kræfter på.

Jeg synes dog ikke, at vi, som boligministeren udtrykte det, skal nøjes med at undre os over disse forskelle i opfattelserne på dette punkt og tilsvarende vedrørende indeksreguleret finansiering osv. Jeg synes ikke, vi skal nøjes med at undre os over disse ting; jeg synes, vi har behov for her i dag at få at vide, hvilke tanker de tre partier har gjort sig om en fælles boligpolitisk løsning som alternativ til det, socialdemokratiet og SF her er blevet enige om. Jeg synes ikke, det kan vente. Jeg synes, befolkningen har krav på et svar. Jeg synes også, partierne i folketinget har krav på et svar.

Bendix: Jeg skal starte med et par bemærkninger til hr. Svend Jakobsen, dels nogle bemærkninger, som knytter sig til hr. Jakobsens første runde, dels til det, hr. Svend Jakobsen nu har sagt.

Jeg skal for det første opholde mig en smule ved det, hr. Svend Jakobsen sagde om ligningsloven, hvor han jo henviste til det, han sagde under første behandling af ligningsloven for et stykke tid siden, og hvor hr. Svend Jakobsen og jeg bl. a. havde

[Bendix.]

en diskussion om, hvad der egentlig var målsætningen i forbindelse med ligningsloven. Da slog hr. Svend Jakobsen bl. a. fast, at det måtte være målsætningen at lave en forenkling i forbindelse med ligningsloven, og det måtte være målsætningen at nå frem til en ligestilling. Det, vi nu får ud af ligningsloven ved de forslag og ændringsforslag, som finansministeren har stillet, er ikke nogen væsentlig forenkling i forhold til det bestående, og det er ingen væsentlig forbedring af ligestillingen.

Jeg vil i øvrigt sige, at naturligvis anerkender jeg og mit parti den nedgang fra 3½ pct. til 3 pct., som ligger i forslaget. Ret skal naturligvis være ret.

Må jeg dernæst sige til hr. Svend Jakobsen, at jeg kunne naturligvis også være styrtet hen til bogreolen og have fundet citater i stribevis frem, og så kunne vi have udvekslet en krig på citater. Spørgsmålet er, hvor megen visdom der er i det, hvis man har det synspunkt, at historien aldrig gentager sig, og det har jeg. Mange siger, at historien altid gentager sig, det er en fuldstændig fejlagtig opfattelse, den gentager sig nemlig aldrig, der er hele tiden nye forudsætninger, og når der hele tiden er nye forudsætninger, så er det naturligvis fuldstændig urimeligt at begynde at banke hinanden i hovedet med gamle citater. Derfor vil jeg ikke deltage i den krig.

Jeg skal lige rette hr. Svend Jakobsen. Når han siger, at det konservative folkeparti har stillet forslag i sit 10 punkts program om, at der skulle sælges 5.000 sociale boliger, er det en misforståelse. Vi har gentaget et tidligere fremsat synspunkt, nemlig at der kunne sælges af de sociale boliger. Jeg gjorde nogle bemærkninger om dette af mere principiel karakter i første omgang. Dem skal jeg ikke gentage her. Men det, der i øvrigt står, er, at antallet af nyopførte sociale boliger pr. år skal nedsættes til 5.000. Det er det, der står, og det er en væsentlig anden historie.

Må jeg dernæst have lov til videre at sige til hr. Svend Jakobsen, at når han interesserer sig for, og naturligvis fuldstændig berettiget, hvad de tre partier i givet fald vil kunne blive enige om, når det, der her er blevet produceret af socialdemokratiet og socialistisk folkeparti, skal laves om, så skal

der gøres i hvert fald to bemærkninger om det: at det konservative folkeparti har skitseret en række af de synspunkter, vi vil interessere os for også fortsat i vores 10 punkts program. Det er naturligvis ikke fyldestgørende, fordi det ikke dækker hele kompasset rundt, det erkender vi fuldt ud, men i de 10 punkter ligger en række synspunkter, som for det konservative folkeparti også fremover vil være centrale, og i andre bemærkninger, bl. a. nogle af mine taler her ved de seneste boligpolitiske debatter, er en række andre af vore boligpolitiske synspunkter skitseret. Men det er kun den ene ting, som skal siges i forbindelse med denne diskussion.

Den anden ting, der skal siges, er, at før socialdemokratiet afkræver det konservative folkeparti og andre partier et svar på, hvad de vil gøre, efter at socialdemokratiet og socialistisk folkeparti har handlet, så må vi vist forlange at få klar besked om, hvad det egentlig er, socialdemokratiet og socialistisk folkeparti vil gøre, når det kommer til stykket.

Jeg understreger, at vi på nuværende tidspunkt ikke har — i det mindste officielt — den beretning, som socialdemokratiet og socialistisk folkeparti vil afgive, og hvori de synspunkter, man er blevet enig om, tilsyneladende skal aftrykkes. Dernæst er der det at sige, at når vi får den beretning, hvad vi formentlig gør officielt inden tredje behandling på fredag, er vi ikke særlig godt hjulpe, fordi en lang række af de ting, der vil komme til at stå i denne beretning, så vidt jeg kan se, er af en temmelig løs karakter, og før vi ser den præcise lovgivning, som bliver udmøntet i forlængelse af dette protokollat, er det for tidligt at bede det konservative folkeparti og andre partier om en mere præcis skitsering af vore synspunkter.

Jeg understreger nok en gang — og det gør jeg i forlængelse af nogle bemærkninger, som hr. Svend Jakobsen kom med allerede under sit første indlæg — at det konservative folkeparti er parat til at tage ligningsloven op til genforhandling. Men jeg vil her gerne bede om, at der bliver afholdt endnu et udvalgsmøde i skatte- og afgiftsudvalget vedrørende ligningsloven, bl. a. på baggrund af denne bemærkning, men også på baggrund af det forhold, at en række af de op-

[Bendix.]

lysninger, der er blevet bedt om, endnu ikke er fremkommet, og de må fremkomme, inden dette lovforslag skal til tredje behandling.

Til boligministeren skal jeg bare ganske kort sige, at det glædede mig, at boligministeren slog fast, at regeringen og boligministeren fortsat er indstillet på at se på, om ejer-lejerskitten skal gælde i de såkaldt frie områder. Det var en klar tilkendegivelse fra ministerens side. Og ud fra det hovedsynspunkt, at det konservative folkeparti vil søge indflydelse på al den lovgivning, vi har mulighed for at få indflydelse på, er det klart, at når den lovgivning kommer til endelig behandling, vil vi vende tilbage til det synspunkt, vi har givet udtryk for, og også tilbage til det tilsagn, som ministeren har givet her ved anden behandling.

Til finansministeren skal jeg sige, at hvad det konservative folkeparti vil på parcelhusområdet, har vi i forpligtende form givet udtryk for. Det er vist efterhånden kendt. Vi har givet udtryk for det i det specielle 15 mands udvalg, vi har givet udtryk for det i skatte- og afgiftsudvalget, og synspunkterne er vist på nuværende tidspunkt kendt af alle, også af finansministeren, hvad finansministeren på sin vis da også skyndte sig at indrømme. Jeg vil her sige, at når finansministeren står op og kritiserer — hvilket jo var realiteten — det, det konservative folkeparti har givet udtryk for på parcelhusområdet, så vil jeg da gerne have lov til at henvise til skatte- og afgiftsudvalgets bilag 27, som for kort tid siden er kommet mig i hænde, og hvor vi har bedt om at få beregninger af det konservative forslag.

Deraf fremgår det, at provenutabet ved det konservative forslag, for så vidt angår parcelhusbeskatningen, på årsbasis er af størrelsesordenen 164 mill. kr. Men merprovenuet ved forslaget er i det første år 100 mill. kr., i det andet år 130 mill. kr. og i det tredje år 160 mill. kr. Det vil altså sige, at når vi kommer frem til det tredje år, og det vil sige 1976, er der ikke noget provenutab. Nu skal finansministeren vel betænke, at dette forslag fra det konservative folkeparti er fremsat i nøje sammenhæng med momsrefusionens ophævelse, hvor vi fra første færd har sagt, at medvirken fra det konser-

vative folkepartis side til momsrefusionens ophævelse skal man kun forvente, hvis regeringen kan give ganske håndfaste tilsagn om lettelse i den direkte beskatning. Den sammenkædning har vi på et meget tidligt tidspunkt markeret. Ingen har kunnet være i tvivl om denne sammenhæng.

Men regeringen har ikke kunnet give os nogen sikkerhed. Derfor er vi selv gået et skridt videre og har konkretiseret vore synspunkter bl. a. i det forslag til parcelhusbeskatning, hvorefter der altså i de første år bliver et provenutab, men i løbet af nogle år ikke bliver noget provenutab. Det er netop i forbindelse med disse første års provenutab, man skal se vores betragtninger om momsrefusionens ophævelse og pengenes anvendelse bl. a. til en lettelse af den direkte beskatning.

Det er en konkretisering af disse synspunkter, og hertil føjer jeg så kun for fuldstændighedens skyld, at andre dele af dette provenu skulle bringes i anvendelse i forbindelse med en forbedring af boligsikringsordningen. Der er altså den nøjeste overensstemmelse mellem de synspunkter, det konservative folkeparti hele tiden har givet udtryk for, fra det øjeblik vi har haft momsrefusionens ophævelse til diskussion, og frem til i dag.

Må jeg dernæst sige til finansministeren, at jeg henviste til flertallets udtalelse i betænkningen angående ligningsloven, disse meget uigennemskuelige betragtninger om socialdemokratiets og socialistisk folkepartis ønsker om inflationsbekæmpende foranstaltninger af forskellig karakter, og jeg lagde vel mærke til, at finansministeren i sit svar knyttede nogle bemærkninger til det, der står i betænkningen fra flertallets side. Jeg må tilstå, at meget kløgere blev jeg ikke. For mig ser det oplagt sådan ud, at hvad socialdemokratiet og socialistisk folkeparti egentlig vil foretage sig på disse områder, fortaber sig på nuværende tidspunkt i tårerne — og gid det må blive dér!

Det er i øvrigt netop dette afsnit af flertallets betænkning, for så vidt angår ligningsloven, der er en af grundene til, at man ikke med nogen ret fra regeringens side kan komme og forlange klar besked på en række områder fra oppositionens side. Så længe regeringen holder sine synspunkter i sådan

[Bændix.]

en dunkelhed, som tilfældet er, kan man ikke forlange mere besked fra oppositionens side, end man allerede har fået.

Jeg har på nuværende tidspunkt ikke yderligere bemærkninger at gøre.

Guldborg: Selv om jeg også selv ligesom andre er kommet med den bemærkning, at denne diskussion om, hvem der har sagt hvad hvornår, og hvad der er sket tidligere, ikke interesserer så forfærdelig meget uden for denne sal, vil det alligevel være rigtigt efter min opfattelse at svare på et par ting, også af hensyn til vores egen indbyrdes procedure og forståelse.

Jeg vil gøre opmærksom på, at jeg i hvert fald ikke kan se nogen mangel på sammenhæng i de standpunkter, vi har indtaget. Vi har været medansvarlige for et boligforlig i 1966 i fællesskab med de 3 partier, der var med til at slutte det med os. Det blev slutet fra vor side under én ganske bestemt forudsætning: udløb i 1974, overgang til et frit boligmarked, stop for støtten til det sociale byggeri. Alle vore dispositioner, også i vores regeringsperiode, også vedrørende de problemer, der lå vedrørende parcelhuse og disse ting, er truffet under den bestemte forudsætning, at denne aftale blev holdt. Det blev den ikke. Så snart det nye flertal kom til, gav det sig til at sikre sig panter til den kommende forhandling efter bedste system fra overenskomstforhandlinger og efter det system, man benytter, når man regner med, at man i en forhandling har hele magten. Så tager man sine panter, så ændrer man totalt hele forholdet vedrørende de sociale boligselskabers stilling på forhånd, stemmer os ned uden at spørge os, bryder de forudsætninger, vi har haft. En af vore forudsætninger i 1966 var da sandelig, at der kunne komme et frit boligmarked. En af vore klare forudsætninger for vores stilling til parcelhusene i dag, hvor vi siger: nu må vi af med det system, vi må se af få det afviklet så hurtigt, det nu kan lade sig gøre økonomisk, er et frit boligmarked. Hele det

særlige system med parcelhusene hænger jo sammen med huslejeregulering og alt muligt andet, det hænger sammen med krigstidsrestriktionerne. Der er ikke nogen som helst mangel på logik, men det er klart, at hvis socialdemokratiet og SF med et flertal, allerede halvandet år før vi rigtig begynder at forhandle om en samlet langsigtet boligløsning, benytter deres flertal til at lave totalt om på de forudsætninger, som vi har handlet under i 1970 eller 1971, så kan de sagtens komme her og sige: I sagde noget andet her i 1970. Der er ikke noget i vejen med logikken eller sammenhængen i disse ting.

Finansministeren brugte det udtryk heroppefra, at han ikke havde hørt en lyd om, hvad venstre ville med hensyn til parcelhusene. Jeg er glad for, at hr. Svend Jakobsen havde det, og så behøver jeg måske ikke at sige så forfærdeligt meget mere end, at hvis man taler for døde øren, må man finde sig i ikke at blive hørt.

Jeg tror nok, at jeg udtrykkelig har sagt, hvordan det lå, og jeg vil da også gerne igen sige til finansministeren, at jeg mener, at hans vurdering af disse ting er forkert. Man slår om sig med procenter, og det er mægtig godt med procenter, men af hvad? Det er da ikke ligegyldigt, hvad man tager procenterne af. Det, folk spørger om, er jo, hvad tallet bliver, og finansministeren står også pænt heroppe og læser tal op. Det var nogle søde småtal, de lød meget fredeligt, men finansministeren lægger jo ikke tallene sammen. Ejeren af et ganske almindeligt hus her i hovedstadsområdet, der ved den 14. almindelige vurdering er vurderet til 300.000 kr. — og med de vurderinger, vi har i dette område, er det ikke noget mærkeligt hus, og folk, der bor i sådan et hus, behøver ikke at have store indtægter — får ved dette forslag i 1975 en forhøjelse af deres skattepligtige indkomst efter finansministerens egne oplysninger på 3.600 kr., og det giver en merskat på ca. 2.000 kr. Finansministeren klarer det let og elegant ved at tage noget af det i 1974 og noget af det i 1975, og så skal vi andre lægge tallene sam-

[Guldberg.]

men. Det kan man selvfølgelig gøre, og så lyder det ikke af så meget. Men jeg vender tilbage til det spørgsmål, som jeg har stillet nogle gange, og som finansministeren altså ikke har hørt: hvordan vil finansministeren forklare de mennesker, der ligger dér, hvor marginalbeskatningen er sådan, at de næsten ingenting får selv, når de sætter deres indtægt op, at de nu skal have forhøjet deres skattepligtige indkomst med et beløb, de ikke har tjent, for at betale skat af en indtægt, de ikke har haft, med en indtægtsstigning, som der ikke bliver noget nettoreultat ud af — for at sige det på en ny måde? Det er det samme spørgsmål, og det bliver aldrig besvaret. Det er det, vi vender os imod. Jeg synes, det er forkert at gå denne vej.

Hr. Henning Philipsen kører lidt i læ, og han har nok brug for, ikke mindst over for SFs hovedbestyrelse og andre interesse-rede kredse i hans parti, at få fastslået med syvtommersøm, at der ikke er tale om generelle husleje-forhøjelser. Jeg minder igen om, vores forudsætninger: det frie boligmarked, ingen generelle husleje-forhøjelser og derfor heller ingen generelle forhøjelser på parcel-husområdet.

Hr. Henning Philipsen har meget travlt med at få fastslået, at der ikke er tale om generelle husleje-forhøjelser, og jeg kan godt forstå det, for det er ikke rart for hr. Henning Philipsen og SF at skulle tage ansvaret for det. Men de stemmer jo eller har da i hvert fald lovet at stemme for en afgift på huslejen, der skal lægges oven i den omkostningsbestemte husleje, en afgift til staten på 2 pct., ikke af huslejen, men af ejendoms-værdien. Jeg har fået oplyst, jeg ved ikke, om det passer, men jeg har fået oplyst, at den normale fremgangsmåde ved vurdering af udlejnings-ejendomme ude omkring i landet er, at man går ud fra huslejen, og så ganger man med 10. Det er nok rigtigt, det kan også godt være, at man ganger med 12, det ved jeg ikke. Men hvis man ganger med 10, så kan jeg hilse hr. Henning Philipsen og sige, at så er den generelle husleje-forhøjelse, som han har lovet at stemme for, 20 pct. For 2 pct. af ejendoms-værdien må være 20 pct. af lejen. Hvordan vil man forklare ude i landet, det kunne jeg godt lide at vide, i det lange løb, at man ikke er gået ind for gene-

relle husleje-forhøjelser, men at man stemmer for en generel afgift, der lægges oven på huslejen og skal betales ud af de ejendomme, som kun skal have en omkostningsbestemt leje? Det bliver nu et kunststykke i det lange løb at holde til det.

Så skal jeg gerne vende tilbage til, hvor det er, vi skilles, også fordi man efterlyser et vist fælles grundlag for venstre, konservative og de radikale. Dette fælles grundlag blev jo lagt frem under forhandlingerne, og det er ikke så mærkeligt, at det så ud, som det gjorde. Dette fælles grundlag var de tre punkter, vi stillede op. I virkeligheden kan de på en måde kort beskrives som to.

Det ene var, at vi vendte os imod indførelse af husleje-regulering og alt, hvad dertil hørte, i de 207 kommuner, hvor den ikke var. Vi fik et forholdsvis imødekommende svar, og jeg er ikke i tvivl om, at det kunne det ikke være strandet på.

Det andet var i 2 punkter: kravet om at man ophørte med særlig støtte til det sociale boligbyggeri, hvad enten denne var direkte eller indirekte gennem en eller anden fordelagtig finansieringsordning, som de havde særskilt adgang til, og det var dette krav, socialdemokratiet ikke kunne tage.

Det er rigtigt, at venstre, konservative og radikale har holdt deres vande åbne. Vi har da ikke lukket af for en bred boligløsning her i folketinget. Hvis vi havde lavet en eller anden sammenrotning og var mødt op med tre fuldstændig stive programmer, der var fuldstændig ens og ganske uafhængige af den debat, der foregik i de tre forskellige partier, kan man nok sige, at vi ikke havde lettet de forhandlinger, der kom. Det er da rimeligt og naturligt, når vi er fem partier her, at vi hver for sig kan have nogle forskellige synspunkter. Kan vi finde noget fælles, så skal vi snakke om det. Sådan har det ligget indtil nu. Men da vi skal til for alvor at gå til forhandlingerne, trækker vi disse ting frem, og jeg nævner altså specielt den med de sociale boligselskaber. Den trækker vi frem og gør opmærksom på, at den for os er så væsentlig, at vi må have det afklaret. Det viser sig så, at den er så væsentlig for socialdemokratiet — og det var jo nok det, vi anede — at den kunne man ikke gå fra, den var absolut nødvendig.

Nu siger man her, også hr. Henning Philipsen, at vi vil myrde de sociale boligselska-

[Guldborg.]

ber. Nej. Men vi synes, at det er rimeligt, at landets største byggeforetagende med en omsætning i boligbyggeri på 2 milliarder kr. om året, efterhånden skulle være nået så langt, at de med 8 års varsel kunne stå på egne ben og konkurrere på byggeriet på lige fod med alle mulige andre. Det profitløse er hjertelig velkommen, hvis det giver sig udtryk i, at de heller ikke skal have fortjeneste og derfor kan lave det lidt billigere end alle andre. Er det et urimeligt krav? Hvordan vil man virkelig fra flertallets side få folk til at forstå, at den første forudsætning for socialdemokratiet var, at det, der skulle ske med hensyn til husleje og parcelhuse, skulle bruges til også at betale til dette?

Jeg tror godt, man ude omkring i befolkningen vil kunne forstå, at efterhånden som indkomsterne stiger og inflationen fortsætter, kommer der også en vis udvikling i boligudgiften. Den er behersket og begrænset af de høje skatter, det er vi alle sammen klar over. Men det tror jeg godt man kan forstå, hvis det bare er inden for rimelige grænser. At der derfor er nogle problemer med huslejeudviklingen, og at der kan være nogle problemer for parcelhuse også, tror jeg man kan gå ud og få folk til at forstå. Det skal bare være rimeligt.

Men der er én ting, jeg ikke tror de vil acceptere, og det er det, der nu laves fra flertallets side, det, at der skal lægges ekstra på i husleje og tages ekstra penge ud af parcelhusene for at levere en direkte eller indirekte støtte på mellem 450 og 1.050 mill. kr. om året, så at de sociale byggeselskaber kan have en særstilling, bygge med en finansiering, som andre ikke kan få, og få dækket deres underskud, mens alle andre i øvrigt naturligvis bør passe sig selv og gå nedenunder og hjem, hvis de ikke kan klare sig. Det tror jeg ikke folk kan tage. Det tror vi i hvert fald ikke i venstre, og det er grunden til, at vi ikke kom længere i de forhandlinger.

Desværre må jeg sige, at alt, hvad socialdemokratiet har foretaget sig på det boligpolitiske område i den periode, der er gået forud for disse forhandlinger, alle de panter, de har sikret sig, peger i den retning. I det lange løb bliver det ikke ved at gå. De sociale selskaber er en stat i staten. Det bliver ikke ved at gå i det lange løb. Man kan ikke

have en så stor omsætning liggende uden for dette folketings direkte kontrol — offentlige tilskud af dette omfang, og styret i hvert fald hidtil på den måde, at når det går galt, havner regningen herinde, og så skal man finde ud af, hvor man kan skaffe pengene fra.

Det er ikke nogen modstand mod socialt boligbyggeri. Det er hjertelig velkommen, hvis det vil konkurrere på lige fod. Og det er heller ikke at gøre dette til et hovedspørgsmål. Hovedspørgsmålet lå i at få ordnet problemerne på huslejeområdet og få afviklet parcelhusproblemerne og alt, hvad der lå af restriktioner. Men vi stillede et meget, meget afgørende spørgsmål til socialdemokratiet: er det så vigtigt for jer at sikre fremtidig støtte i hundredvis af millioner kroner til landets største byggeforetagender, at I vil lade forhandlingen springe på det? Da svaret var ja, sprang forhandlingen, og derfor blev der ikke mere ud af det.

Dahlgaard: De forskellige ordføreres udtalelser giver mig ikke anledning til bemærkninger, men jeg har et par enkelte bemærkninger til boligministeren.

For det første må det nok beklages, at boligministeren ikke deltog i det radikale landsmøde. Det er måske noget, vi bør lave om på ved lejlighed. Men jeg kan da fortælle boligministeren, der interesserede sig for, hvad der foregik dér, at når det drejede sig om boligpolitikken, var der ingen, der var i tvivl om to ting. Man var ikke i tvivl om, at det var det radikale venstres forslag, partiet skulle arbejde for, og man var ikke i tvivl om, at det ikke var boligministerens forslag.

Så var boligministeren inde på noget med taktik under forhandlingerne. Ja, hvis det skal karakteriseres som taktik at orientere en ny forhandler fra socialdemokratiet om en radikal boligpolitik, som er velkendt af dem, der gennem længere tid har deltaget i drøftelserne, så har der altså været taktik. Hvis det skal være taktik at fastholde de synspunkter, som man stedse har trukket frem som essentielle for sig også under forhandlingerne her i folketinget, så er der tale om taktik.

Men det spørgsmål, der stadig står ubesvaret, er: hvad ville regeringen og socialdemokratiet egentlig med 15 mands udvalget?

[Dahlgaard.]

Orienteringen fra vor side fandt sted på et tidspunkt, da vi troede, regeringen og socialdemokratiet ville noget med dette udvalg. Hvis dette at orientere en ny hovedforhandler for socialdemokratiet på et sådant tidspunkt om, hvad der er radikal boligpolitik, skal betragtes som taktik eller noget, der skal mistænkeliggøres, må jeg sige, at så bliver det meget vanskeligt i fremtiden at etablere kontakter mellem de politiske partier og prøve at få etableret en fornuftig form for samarbejde.

Det viste sig så — sådan ser jeg på det — at regeringen og socialdemokratiet ikke ville noget med dette 15 mands udvalg. Der kom aldrig noget forstandigt initiativ, der ikke lige så godt kunne være taget i folketingets boligudvalg. Hvis ikke vi op ad dagen hin berømmelige torsdag havde fået det indtryk, at forudsætningen for socialdemokratisk interesse for den radikale boligpolitik var, at socialistisk folkeparti var med, og det vil altså sige også socialistisk folkepartis synspunkter, så ved jeg ikke, om forhandlingerne kunne have fået et andet forløb. Jeg tvivler på det, men lad det stå som et af spørgsmålstegnene.

Boligministeren var igen inde på dette med statens bygge- og boligfond og min interesse for den. Men boligministeren må undskylde mig: når vi efterhånden får fire forskellige forklaringer på, hvorfor disse 400 mill. kr. skal indbetales i statens bygge- og boligfond, må han affinde sig med at blive spurgt ud.

Baggrunden for denne interesse er, at der tidligere i denne folketingssamling ved hjælp af det snævre flertal, som socialdemokratiet og socialistisk folkeparti udgør, er blevet gennemført en ændring af loven om statens bygge- og boligfond. Denne lovændring gik ud på at nedsætte rentesatserne for udlån fra denne fond med den begrundelse, at man ikke kunne komme af med de 80 mill. kr., eller hvor mange det nu er, der i øjeblikket årligt henlægges til bygge- og boligfonden, hvis ikke man skabte en særlig favørrente.

På denne baggrund er det en selvfølge, at mit parti må interessere sig for, hvad i alverden meningen kan være med, at der årligt skal gå nye 400 mill. kr. ind i denne fond, penge, som altså skulle hentes

fra udligningsafgiften fra det private byggeri. Den første forklaring, vi fik fra boligministeren var den, at pengene kan overhovedet ikke komme ind i statskassen, hvis ikke det sker via statens bygge- og boligfond. Den næste var bebudelsen af et samråd i folketingets boligudvalg med boligministeren om spørgsmålet. Det samråd fandt aldrig sted. Den tredje forklaring, vi fik — og den er ikke forældet, for det er det sidste papir, vi fik, den sidste besked, vi fik fra boligministeren om denne sag under de forhandlinger, som i hvert fald mit parti har deltaget i — var en besvarelse af spørgsmål nr. 16 vedrørende lovforslag nr. 23 om udligningsbidrag til staten. Den besvarelse er dateret den 5. juni fra boligministerens side, og der står deri:

„Der er ingen teknisk hindring for, at afgiftsprovenuet indgår direkte til finansministeriet. Valget af statens bygge- og boligfond skyldes, at man har fundet det naturligt at foreslå, at midlerne herved navnlig anvendes til formål som byggemodning, byfornyelse og sanering, således at bidraget på denne måde anvendes til boligformål.“

Det drejer sig altså om 400 mill. kr. årligt. Det er det sidste, der er sket under de forhandlinger, der er foregået i folketingets forskellige udvalg, idet spørgsmålet ikke kom op i 15 mands udvalget.

Den sidste forklaring, jeg har fået, fremgår af den aftale, der er truffet mellem socialdemokratiet og socialistisk folkeparti, og som jeg altså først er blevet bekendt med i dag. Heri hedder det, at for det private udligningsbyggeri gennemføres udligningsbidrag til det offentlige i finansåret sådan og sådan. Nu er altså bygge- og boligfonden blevet til det offentlige, og jeg forstår på boligministeren her i dag, at det betyder, at disse penge skal spares, og det anser jeg for et positivt resultat af dagens forhandlinger, som skal registreres.

Et andet spørgsmål, boligministeren var inde på, var de midler, der fremkommer ved huslejereguleringen i den almennyttige boligsektor, og som skal ind i landsbyggefonden. Vi har fra radikal side stedse givet udtryk for, at vi var indforstået med og enige i, at de midler, der på den måde fremkom i den almennyttige boligsektor, skulle tilgå landsbyggefonden, ikke fordi det i og for sig

[Dahlgaard.]

er naturligere, at de penge, der fremkommer ved huslejeforhøjelser i den almennyttige sektor, skal ende dér, mens de penge, der fremkommer ved huslejeforhøjelser i den private boligsektor, skal indgå i, ja, altså det offentlige kasse, som vi snakkede om før, men fordi der kunne etableres et fornuftigt handlingsmønster, når man i landsbyggefonden havde disse midler og alene disse midler at løse opgaver for inden for det almennyttige byggeri. Her er det altså, at der bliver stukket yderligere en kvart milliard kr. ud til landsbyggefonden.

Når vi nu ser på denne aftale mellem socialdemokratiet og socialistisk folkeparti, som vi altså er blevet gjort bekendt med i dag, så fremgår det, at mens udligningsafgiften af privat udlejningsbyggeri stadig skal ende med 2 pct. af ejendomsvurderingen og pengene skal indgå til det offentlige, så er der nu, for så vidt angår den almennyttige boligsektor, ikke længere tale om, at man skal ende med et udligningsbidrag på 2 pct., men på 1 pct. — med en langsommere optrapning til denne ene procent — og den skal indgå i landsbyggefonden. Det bliver altså 100 mill. kr. i stedet for de 200 mill. kr. Hvad siger man så til dette? Ja, jeg er tilbøjelig til at sige, at derved er det i virkeligheden bevist, at der var aldeles ikke brug for, selv ikke ud fra socialdemokratiets egne forudsætninger, et beløb af den størrelsesorden fra moms-pengene, som den kvarte milliard udgør.

Til slut: boligministeren svarede ikke på et spørgsmål, jeg stillede, og som jeg lægger overordentlig megen vægt på at få besvaret. Jeg vil gerne have bekræftet her fra folketingets talerstol, at boligministeren stadig har den hensigt ved udarbejdelsen af forslag om indeksslåneordning for almennyttigt boligbyggeri til næste år, at denne ordning ikke skal indeholde noget subsidieringselement. En sådan skriftlig besvarelse har vi fået til folketingets boligudvalg. Jeg tillægger spørgsmålet en så stor betydning, at jeg ønsker, at boligministeren bekræfter det her fra folketingets talerstol.

Henning Philipsen: Det forekommer mig, at der i denne diskussion går ligesom én skillelinje. Den vedrører nøjagtig dette, som hr. Guldberg beskrev det, at hensigten med bo-

ligforliget i 1966 var både direkte og indirekte at afskaffe al støtte til almennyttigt byggeri. Ganske rigtigt beskrevet. På den anden side af den linje er vi altså nogle stykker, som har en anden opfattelse. Men nøjagtig de samme partier, som nu med baggrund i 1966-forliget forlanger, at al direkte og indirekte støtte til almennyttigt byggeri skal fjernes, forlangernes nu til gengæld, at al den direkte og indirekte støtte, som man kender i det private udlejningsbyggeri såvel som for ejerboligernes vedkommende, skal opretholdes, ja, den skal helst forbedres. Det er det, man siger. Det er herom uenigheden drejer sig. De samme partiers ordførere glemmer, at nøjagtig det, som man f. eks. har adgang til at trække fra på ejerboligområdet med hensyn til rentefradrag, med hensyn til standardfradrag, med hensyn til fradrag for forbedringer og vedligeholdelse, det forekommer også i det private udlejningsbyggeri, og de lejere, der bor dér, har nøjagtig de samme udgifter, men de kan bare ikke trække en krone fra nogen som helst steder. Det er det, man fra de borgerlige partiers side kalder ligestilling.

Man glemmer samtidig, at hvis den nuværende rentesikringsordning får lov til at fortsætte, så vil alt det byggeri, som hr. Guldbergs raseriudbrud i særdeleshed går ud over, nemlig alt det almennyttige byggeri, som er opført på baggrund af en lov, hr. Guldberg har været med til at gennemføre, i løbet af 5-6 år have en renteudgift, som er markedsrenten, nemlig 12 pct., og her vil der ikke være én eneste øre i rentesubsidier, samtidig med at hr. Guldberg forlanger, at rentefradragsretten for alt andet skal opretholdes. Det er situationen i en nøddeskal, og jeg synes, det bør karakteriseres, som det er, det er dog i hvert fald rene ord for pengene. Vi er bare rygende, lynende uenige. Så er det sagt, så det ikke kan misforstås.

Man slår sig for brystet og hævder, at man vil ikke subsidiere — undtagen på ét bestemt område, nemlig dér, hvor man har nok i forvejen. Det er dér, man vil subsidiere.

Videre siger hr. Guldberg, at jeg har travlt med at forklare, at der ikke er tale om generelle huslejeforhøjelser. Nej, det har jeg ikke travlt med at forklare, for det behøver jeg ikke, idet jeg simpelt hen ikke vil acceptere generelle huslejeforhøjelser. Det er det, det drejer sig om. Jeg vil simpelt

[Henning Philipsen.]

hen ikke acceptere dem. Nu kan hr. Guldberg naturligvis le højt, men jeg skal da lige gøre opmærksom på, at hvis hr. Guldberg nu havde læst det forslag, der foreligger, så ville hr. Guldberg have kunnet konstatere, at der udtrykkelig i lovforslaget står, at den afgift, som man forlanger fra husejerne, fra udlejerne, ganske enkelt ikke kan lægges over på lejerne. Det synes jeg nok hr. Guldberg burde have bemærket. Han har haft tid til det, det ved jeg.

Lad mig så gøre et par bemærkninger om det, hr. Guldberg kalder de sociale byggeselskaber, som har en omsætning på 2 milliarder kr. Ja men hr. Guldberg ved — eller bør dog vide — at når det almennyttige byggeri bygger, så bruger det de samme murerestre, så bruger det de samme entreprenører, så bruger det de samme rørleggere, så bruger det de samme VVS-folk, som man anvender i privat udlejningsbyggeri eller for den sags skyld i parcelhusbyggeriet. Hr. Guldberg ved — eller bør vide — at de svende, der arbejder hos disse entreprenører, henholdsvis de arbejdsmænd, der arbejder der, i hvert fald ikke skal have mindre i betaling, fordi det tilfældigvis er almennyttigt byggeri, man opfører, fremfor privat udlejningsbyggeri. Hr. Guldbergs udbrud skal nok mere ses på baggrund af, at det byggeri, hr. Guldberg repræsenterer, ligesom føler sig truet, ser en konkurrence fra de kooperative byggevirksomheder. For hvordan forholder det sig, når man eksempelvis ser store selskabskomplekser opført? Ja, hr. Guldberg har jo selv her i salen draget eksempler frem fra et firma nede i Korsør, hvor det er således, at entreprenør og bygherre er identiske. Med hvilket resultat? Med det resultat, som hr. Guldberg så glimrende har beskrevet her i salen. Jeg synes, det var ganske glimrende. Ingen beklagelser hører man i den retning. Hvor skaffer eksempelvis, når man taler om selvfinansiering, en sådan kombineret bygherre og entreprenør sine penge fra, sine indskud, sin egenkapital til finansieringen? Det skal jeg fortælle såvel hr. Guldberg som det øvrige ting, hvis man er i tvivl om det: dem lægger man ganske enkelt på de priser, man tager for det byggeri, man opfører for sig selv. Det er en gammel svaghed, som hvert eneste kommunalbestyrelsesmedlem i dette

land kender eller bør kende, hvis han har prøvet at sætte sig ned og kigge på en byggesag. Så enkelt er det. Man kommer ikke med én krone; man kan maksimalt komme med nogle småører, og så kan man styre et millionbyggeri.

Til sidst siger hr. Guldberg, at det almennyttige byggeri må kunne konkurrere på lige fod. Må jeg erindre hr. Guldberg og de andre borgerlige ordførere om, at vi accepterede, at indekslånebetingelserne også skulle omfatte det private udlejningsbyggeri. Vi stillede én betingelse, og det var den, som de borgerlige partier ikke kunne acceptere. Vor betingelse for, at man kunne få den ordning, var, at det private udlejningsbyggeri så indlod sig på nøjagtig de samme vilkår og betingelser, som man forlanger opfyldt af det almennyttige byggeri. Det var den betingelse, vi stillede. Hertil sagde de borgerlige ordførere nej, og det forbavser mig ikke. For dengang man i 1966 gennemførte boligforliget, fik også det private udlejningsbyggeri tilsagn om, at man kunne opnå rentesikring på nøjagtig de samme vilkår og betingelser som det almennyttige byggeri. Det tilbud fik man, men man sagde nej. Nej'ets forklaring kan man gætte sig til. Jeg er ikke i tvivl om den. Ganske enkelt fordi man ikke ville kontrolleres; man vil ganske enkelt ikke have andre til at fortælle én, hvor meget eller hvor lidt der skal laves i en given situation. Så skal man ikke komme og fortælle, at man prøver på at ligestille det private udlejningsbyggeri med det almennyttige byggeri. Så forlanger man en særstilling i forhold til det almennyttige byggeri, og den mener jeg ikke skal accepteres.

Boligministeren (Helge Nielsen): Jeg skal kun komme med nogle korte betragtninger. Først til hr. Guldberg, som jeg synes tog lidt fejl i sine historiske bemærkninger om, hvem det var der brød boligforliget af 1966. Selv om jeg ikke mener, det har særlig stor interesse i denne debat, vil jeg da minde om, at det var VKR-regeringen, der gennemførte genudlejningsforhøjelserne på 25 pct. og gennemførte en ophævelse af rentesikringsordningen samt indførte rentelåneordningen — imod socialdemokratiets stemmer. Jeg synes egentlig ikke, at diskussionen er særlig interessant. I lange tider skændtes man om, hvem der havde brudt forliget, og

[Boligministeren.]

derefter diskuterer man, hvem der havde opsagt det. Jeg synes egentlig ikke, det var særlig spændende. Det, der kan være af interesse, er, at fejlen ved boligforliget, bl. a. var, at man ikke havde en revisionsbestemmelse i loven, at loven skulle gælde i 8 år uden hensyntagen til den økonomiske udvikling, uden hensyntagen til omkostningsudviklingen. Det er i hvert fald en af de ting, som jeg og mit parti er enige i, at det bør ikke være tilfældet med en kommende ordning. Der må være revisionsbestemmelser, der tager hensyn til det levende liv og ikke bare kører videre med skyklapper på uden at se på, hvordan forholdene er uden for dette hus.

Jeg kan godt igen, som jeg har gjort så mange gange før, gå ind i en diskussion med hr. Guldberg om det almennyttige byggeris forhold, men det er jo den samme melodi, hr. Guldberg spiller hver gang. Hver gang har jeg svaret hr. Guldberg, at de tal, hr. Guldberg nævner, er forkerte. Det, der er sigtet med denne lovgivning, er, at det sociale boligbyggeri skal kunne klare sig selv, skal kunne blive selvfinansierende. Men hr. Guldberg ved som en af boligforligets fædre udmærket, at der ikke var økonomiske muligheder i boligforliget af 1966 til, at de kunne klare sig selv. De 70 mill. kr. om året, de får, har ikke givet dem disse muligheder. Det er altså ukorrekte tal, hr. Guldberg slynger om sig med.

Det, der er tale om i vort forslag, er, at rentesikringsordningen skal ophæves, og at man skal have en indeksslåneordning, så man i starten får en billigere leje, men ved selv at betale renteforskellen senere hen kommer til at betale en højere leje, der kommer til at stå i forhold til den indtægtsstigning, befolkningen har.

Til hr. Dahlgaard: jeg var ikke i tvivl om, at det ikke var boligpolitik. Det var heller ikke boligpolitik, jeg havde i tankerne, da jeg refererede til det, jeg kunne læse mig til fra de radikales landsmøde. Jeg takker for indbydelsen til næste år, som jeg med glæde skal tage imod. Det var diskussionen om samarbejde, som jeg fornemmede den i pressen og i radioen fra referater fra det radikale landsmøde, samarbejde med socialdemokratiet, der interesserede mig. Jeg synes i hvert fald ikke, at forhandlingen senest i 15

mands udvalget har været udtryk for samarbejdsvilje. Jeg vil indrømme, at da jeg så det stykke papir, som man nu vil hævde var en orientering til hr. Orla Møller, sagde jeg: her har vi resultatet af henstillingen fra landsmødet, dér var den åbne, fremstrakte hånd. Men det var altså helt forkert.

Hr. Dahlgaard har brugt megen tid og megen behændighed til at fortælle om alle de faser, der har været i vore forhandlinger om de lejeforhøjelser, som skulle ske i den private boligmasse, og hvor de skulle placeres. Jeg vil ikke gentage det, men henvise til den åbenhed i dette spørgsmål, jeg lagde for dagen i min fremsættelsestale, hvor jeg fremlagde forskellige muligheder med hensyn til disse penge, men ganske klart markerede — og der har ikke på noget tidspunkt været markeret andet fra min side — at de penge, der her kom ind, skulle være besparelser. Det er hr. Dahlgaard, der finder på, at de kunne anvendes til andre formål. Jeg har sagt, at det skal være besparelser, og at de skal gå den ene eller den anden vej. Jeg åbnede muligheder for kommunerne og har i den forbindelse givet udtryk for, at man så måtte lave en ændret byrdefordeling mellem stat og kommune.

Hr. Dahlgaard spørger videre og vil have et kontant svar på spørgsmålet om indeksslåneordningen. Jeg har svaret både i boligudvalget og her i folketinget senest ved første behandling, hvor jeg sagde, at jeg havde forstået, at også hr. Dahlgaard var enig med mig i, at det kunne være nødvendigt med et sikkerhedsnet under en ordning, vi ikke kendte. Det er det sikkerhedsnet, som vi er villige til at spænde ud. Men ellers er vi i princippet enige i, at det ikke skal være en ordning med statsmidler i sig.

Må jeg svare på det generelle spørgsmål, som hr. Bendix stillede: hvad vil socialdemokratiet? Nu vil jeg først sige, for at der ingen tvivl skal være, at den aftale eller protokol, der er tale om, er udleveret til samtlige boligordførere. Men så vil jeg godt dertil føje, at det, socialdemokratiet vil, for det første er en socialt afbalanceret boligpolitik. Det er en boligpolitik, hvor den enkelte borger kan vælge sin bolig uden at skulle tage hensyn til, om det er en økonomisk fordel at bo det ene eller det andet sted, i den ene eller den anden boligform. Man vælger sin bolig ud fra det, man helst vil bo i. Det skal

[Boligministeren.]

være en boligpolitik, hvor vi vil arbejde efter en fast byggerytme. Det skal være en boligpolitik, der tilgodeser også de dårligst lønnede i dette land, således at de med de lave indkomster også kan få en bolig, der står i forhold til deres behov.

Endelig er der det afgørende i hele dette spørgsmål

Formanden: Undskyld, lige et øjeblik. Jeg henstiller, at man giver de medlemmer en chance, der gerne vil høre, hvad der siges heroppefra.

Boligministeren (Helge Nielsen): . . . at samtidig med, at vi laver denne socialt afbalancerede boligpolitik for befolkningen, ned sætter vi de direkte og indirekte subsidier, der ydes i boligsektoren. Vi har sat os det mål — og det er de to forligsparter enige om skal nås — at der skal ske en besparelse på 1,5 milliard kr. i indirekte og direkte tilskud. Jeg er overbevist om, at lovforslaget om boligsikring, som indeholder pristalsregulering af boligsikringen, en bedre kontrol med omgælder af boligsikringen og en stærk forenkling af administrationen af boligsikringen, vil medvirke hertil. Dertil kommer lejelovforslaget, hvor ejer-lejerskitzen indeholder fri bytteret, beboerdemokrati og en bestemmelse om, at uopsigeligheden skal fastholdes — altså giver mulighed for en større medbestemmelsesret for lejeren og en større beskyttelse af lejeren, men samtidig giver ejeren af boligen en økonomisk mulighed for at vedligeholde eller genoprette denne bolig, således at der også samfundsmæssigt er tale om en forbedring. Dette skal endelig ses i sammenhæng med indeksslåneordningen, der gør det muligt at bygge boliger til en pris, som folk kan betale, altså bygge fremtidens boliger for nutidens penge.

Det er det, der har været afgørende. Det er grundlaget for den politik og det boligprogram, som vi har lagt frem for folketinget og for befolkningen, og som nu har været forhandlet i boligudvalget. Det er altså det, vor politik indeholder.

(Kort bemærkning).

Guldberg: Jeg vil nu mere karakterisere indeksslåneordningen som at bygge nutidens boliger for fremtidens penge.

Men det, der kalder mig op, er hr. Henning Philipsens vældig morsomme argument, som gik ud på, at det var en fordel at være beskattet. Det var et handicap for de sociale boligselskaber, at de ikke betalte skat af deres overskud, for som følge deraf kunne de ikke trække deres renter fra i deres skatteopgørelse. Derfor kan de ikke konkurrere.

Det er nu sådan, at det må være en fordel, at de ikke er beskattet. Det, vi siger fra venstres side, er kun, at selve byggeriet skal ikke have støtte; man skal ikke give støtte til mursten. Men vi har endnu aldrig haft nogen støtteordning af den karakter her i landet, hvor det ikke har vist sig, at den er blevet absorberet i byggepriserne. Det er derfor, vi er imod den. Disse selskaber må kunne konkurrere på lige fod med alt andet byggeri.

Hr. Henning Philipsen siger, at der ingen generel husleje-forhøjelse er. Det, at man lægger en generel afgift på huslejerne, som kommer oveni, er ingen generel husleje-forhøjelse, siger hr. Henning Philipsen, for han vil aldrig acceptere en generel husleje-forhøjelse. Altså er denne generelle husleje-forhøjelse ikke generel.

Det, der tæller i dag og i denne sag, er, hvordan flertallet vil gå ud og forklare folk, at de lægger en generel afgift, en generel husleje-forhøjelse, oven i, hvad der er nødvendigt for at bære omkostningerne, og at de foreslår en forhøjelse af de skattepligtige indkomster for parcelhuse ud over, hvad der er rimeligt og nødvendigt, for at skaffe adskillige hundrede millioner kroner om året til det sociale byggeri. Det er ikke det sociale byggeri i sig selv, der er det centrale; det er udligningen og problemerne på parcelhusområdet. Men socialdemokratiet har valgt at lægge disse hundrede millioner af kroner oveni for at skaffe penge til at støtte de sociale selskaber.

(Kort bemærkning).

Hilmar Baunsgaard: Når jeg har bedt om ordet for en kort bemærkning, er det, fordi boligministeren nu to gange har draget det radikale venstres optræden i drøftelserne frem, og han gjorde det i sidste omgang uden at forsøge på at svare på det, som mit partis ordfører, hr. Dahlgaard, anførte over for ministeren.

[Hilmar Baunsgaard.]

Nu ved jeg selvfølgelig ikke, hvad ministeren lægger i begrebet taktik, men det måtte næsten være noget, ministeren ikke mente var pænt. Jeg vil derfor gerne oplyse tinget og offentligheden om følgende kendsgerning:

Da regeringen indbød partierne hver for sig til drøftelse med regeringen, gjorde jeg på det radikale venstres vegne opmærksom på, at da vi havde fremlagt vore boliglovsforslag her i folketinget, havde vi udtrykkeligt understreget, at vi betragtede boligpolitikken som et sammenhængende hele, og jeg sagde til statsministeren under drøftelsen i statsministeriet, at regeringen måtte være indstillet på, at vi stadig mente det, og at statsministerens angivne taktik med at krydse sig igennem med skiftende flertal derfor ikke skulle indkalkulere det radikale venstre. Vor opfattelse var stadig den, at boligpolitikken var et sammenhængende hele, og at vi nok måtte forberede regeringen på, at vi enten tog medansvar for det hele eller ikke for noget.

Da vi begyndte drøftelserne i 15 mands udvalget, orienterede jeg forhandlingslederne ved at sige nøjagtig det samme. Jeg startede drøftelserne med at gøre opmærksom på, at vi betragtede boligpolitikken som et sammenhængende hele, og at man derfor nok burde være indstillet på, at vi enten tog medansvar for det hele eller ikke for noget.

Når nu boligministeren især gerne vil drøfte taktik, har jeg ikke noget imod at sige: det var et ultimatum, vi stillede. Det var i al beskedenhed en taktik, der drejede sig om 3 milliarder kr. mere eller mindre i statsudgift. Så må boligministeren gerne kalde det taktik. Så vedkender jeg mig taktikken. Det var en diskussion om 3 milliarder kr. mere eller mindre. Den, der har drevet taktik, er boligministeren, som har troet på, at han kunne forene det synspunkt, som er vores, og som går i retning af en frigørelse, og det synspunkt, som er SF's, og som går ud på en endnu strammere regulering. Vi

har givet ministeren chancen, men taktikken kunne ikke lykkes.

Der er nok også den oprigtighed i det, at man skal vedstå det, når man er uenig.

(Kort bemærkning).

Bendix: Jeg skal i relation til boligministerens sidste bemærkninger om den socialdemokratiske boligpolitik kun gøre den bemærkning, at når den protokol, som er aftalt mellem S og SF, foreligger på folketingets bord — og jeg føler mig overbevist om, at regeringen kan finde veje for at drage omsorg for, at det sker inden på fredag — vil jeg ved tredje behandling på det konservative folkepartis vegne knytte nogle bemærkninger til de boligpolitiske synspunkter, som kan læses ud af protokollen.

(Kort bemærkning).

Henning Philipsen: Jeg bliver nødt til at sige til hr. Guldberg, at når man i det almenyttige byggeri ikke må have lov til at tjene penge, kan der jo heller ikke blive et overskud, som bør beskattes. Jeg synes, det er en naturlov, som selv hr. Guldberg burde erkende.

Jeg vil gerne føje til, at jeg tror ærlig talt, det bliver nemmere at forklare befolkningen end at forklare hr. Guldberg, at der skal ske en lejestigning den 1. april 1974, uanset hvad vi i øvrigt laver her, på baggrund af boligforliget i 1966. Den lejestigning vil jeg godt være med til at dække ved at tage noget fra udlejerne, og det er det, det drejer sig om.

Boligministeren (Helge Nielsen): Jeg ved ikke, hvad hr. Hilmar Baunsgaard lægger i ordet taktik. Jeg brugte ordet i forbindelse med at drøfte boligpolitik og så i stedet lave taktik.

Jeg vil gerne tilbagevise påstanden om de 3 milliarder kr. Jeg ved godt, hvor hr. Hilmar Baunsgaard får resultatet fra. Det er 250 mill. kr. pr. år maksimalt, og så ganger hr. Hilmar Baunsgaard det op i 10 år og si-

[Boligministeren.]

ger, at det skal nok anvendes i 10 år. Det er også en taktisk måde at klare sig ud af situationen på.

Jeg vil godt tilføje, når det nu kommer frem, at økonomi- og budgetministeren i 15 mands udvalget klart tilkendegav regeringens vilje til at se på et lavere beløb, men svaret fra hr. Hilmar Baunsgaard var „Nul“.

(Kort bemærkning).

Hilmar Baunsgaard: Jeg vil gerne sige til boligministeren, at hvis man beder os om at stemme for et lovforslag, der giver boligministeren bemyndigelse til at bruge — og det var det, vi diskuterede i udvalget — indtil 300 mill. kr. om året i en 10-årig periode, har boligministeren ret; så bliver det i mit regnestykke en bemyndigelse til boligministeren til at bruge 3 milliarder kr., og det var den, vi ikke ville give.

Jeg vil gerne sige, at jeg har den indstilling over for drøftelser af den art, der fandt sted her, at jeg ikke føler mig berettiget til at referere, hvad andre har sagt. Derfor er jeg ikke berettiget til at referere det svar, boligministeren gav økonomiministeren, da han kom med sit forslag.

Boligministeren (Helge Nielsen): Jeg vil stadig fastholde, at budget- og økonomiministeren på regeringens vegne tilbød et lavere beløb. Svaret fra hr. Hilmar Baunsgaard var „Nul“.

(Kort bemærkning).

Bendix: Blot den korte bemærkning, at det egentlig forbløffede mig, at finansministeren blev siddende efter at have kaldt mig herop for nogle bemærkninger om de provenumæssige konsekvenser af vores forslag. Jeg stod op og svarede. Jeg mener i og for sig, at det må afføde en bemærkning fra finansministerens side som en imødekomelse eller en indrømmelse af rimeligheden af de betragtninger, jeg fremførte.

Da jeg nu alligevel kalder finansministeren på talerstolen, skal jeg endnu en gang spørge, om finansministeren på nuværende tidspunkt har nogen mulighed for at reddegøre nærmere for — det ville være rart at vide inden tredje behandling — hvad der

ligger i bemærkningerne om ændringer vedrørende lejeværdi af egen bolig, hvor flertallet fastslår, at der er enighed om,

„at den vedtagne begrænsning af fradragsret for forbrugergæld udvides med en tilsvarende begrænsning af inflationsvirkningen af rentefradrag i ejerboliger. Det søges gennemført ved en aftrapning af såvel overskud som underskud eller ved anden tilsvarende metode med samme effekt.“

Ministeren har ikke på nogen måde givet os indblik i, hvad der rent faktisk ligger i disse bemærkninger.

Finansministeren (Grünbaum): Jeg må sige, at når jeg ikke tog ordet for at svare på eller udtale mig om det, hr. Bendix sagde, for jeg opfattede det ikke som et spørgsmål, var det simpelt hen, fordi jeg betragtede det som ganske betydningsløst.

De konservative har stillet forslag, som ifølge de tal, jeg nævnte, giver et provenutab på 34 mill. kr. Men hr. Bendix meddelte heroppefra, at hvis man så det på lidt længere sigt, var der ikke et provenutab, men balance, altså nul. Jeg kan ikke se, at det er noget at ulejlige denne forsamling med, om det bliver ÷34 eller det bliver nul.

Det er simpelt hen de konservatives standpunkt, at vi skulle gå ind i en parcelhusordning af en karakter, som overhovedet ikke indeholder noget som helst bidrag til det fælles mål: at nedbringe de offentlige subsidier til boligbyggeriet, samtidig med at man har helt andre intentioner over for udlejningsbyggeriet. Dertil må jeg sige, at jeg er helt enig i de synspunkter, hr. Henning Philipsen har gjort gældende her i dag, særlig med henblik på partiet venstre.

Når jeg ikke svarede hr. Guldberg eller, som hr. Guldberg selv mente, ikke hørte efter, var det en venlighed, at jeg ikke svarede eller ikke hørte efter. Men nu kom det frem. Nu fik vi venstres fuldstændig reaktionære synspunkter helt blotlagt gennem hr. Henning Philipsens indlæg. Nu ved vi, hvad hr. Guldberg vil. Hr. Guldberg sagde, at hvis venstre kommer til, skal alt det, der sker nu med hensyn til lejeværdien, væk igen. Men hvis hr. Guldberg kommer til og har magt til det, har han også magt til at lave den rigtige boligpolitik. Vil det sige, at den rigtige boligpolitik er, at det udeluk-

[Finansministeren.]

kende er lejerne, der skal betale? Jeg har prøvet på for mit område, nemlig parcelhusene, at anlægge en rimelig og fordragelig linje, sådan at der blev en social balance, at der ikke blev kørt for kraftigt frem mod parcelhusene, men dog således at parcelhusene skulle bidrage med noget, og det mener jeg også er blevet resultatet. Men det, hr. Guldberg fægter for nu, er altså partiet venstres standpunkt. Jeg ved godt, at der er andre inden for venstres gruppe, som har helt andre og mere sociale synspunkter. Men det er nu engang hr. Guldberg, der står som ordfører for partiet venstre, og så må vi have lov til at sige, at det ikke er det liberale venstre, men det reaktionære venstre.

Formanden: Forretningsordenen tillader kun korte bemærkninger nu. Hvis debatten fortsætter, vil jeg overveje en udvidelse af taletiden.

(Kort bemærkning).

Guldberg: Ja men jeg skal nøjes med et par ganske korte bemærkninger til finansministeren. Først den, at finansministerens hukommelse ikke rækker fra hans foregående indlæg til det efterfølgende. Det, finansministeren sagde i sit foregående indlæg, var, at han ikke hørte en lyd fra hr. Guldberg. Nu siger finansministeren, at det var af ren venlighed, at han ikke ville svare. En af påstandene må være forkert, og det skal vi så lade ligge.

Men da finansministeren somme tider hører og somme tider ikke hører, vil jeg gerne gentage, hvad jeg sagde i mit sidste indlæg både om forholdene på lejemarkedet og på parcelhusområdet. Jeg gjorde udtrykkelig opmærksom på, at vores forudsætning var, at der kunne ske en frigørelse, der betød, at der ikke efter vores opfattelse var behov for generelle lejestigninger på udlejningsområdet. I konsekvens heraf måtte man kunne afvikle ejendomsskemaet og den særlige ordning for parcelhusene i det tempo, som det nu økonomisk var forsvarligt og kunne lade sig gøre.

Det er en fuldt afbalanceret løsning. Der er den afgrundsdybe forskel mellem den løsning og det, regeringen kommer med, at regeringen går ind for generelle husleje-forhøjelser, at den går ind for en beskatnings-

forhøjelse via indkomstskatten for parcelhusejerne, og at den vil skaffe sig et provenu ad disse veje for at give tilskud til de sociale boligselskaber.

Statsministeren (Anker Jørgensen): Hr. Hilmar Baunsgaard har gjort nogle bemærkninger om det forsøg, regeringen foretog med hensyn til at etablere et samarbejde om en samlet boligpolitisk løsning.

Jeg vil gerne benytte lejligheden nu, da hr. Hilmar Baunsgaard har bragt det ind i diskussionen, til at sige, at formålet var at få koordineret det arbejde og de forhandlinger, der fandt sted i to udvalg, og især at få det koordineret med de politiske ordførere, således at man havde større mulighed — ikke garanti, som vi har set — for at slippe igennem med en løsning med helhed i. Det var et tilbud. Jeg opfatter det på den måde, at tilbuddet er givet, men at vi egentlig blev stoppet i disse bestræbelser netop af de 3 ultimative krav, som de 3 partier efter en gang skipperlabskovs var kommet frem til som det, man fra deres side skulle lægge frem. Det var krav, der havde en sådan karakter, at man naturligvis ikke kunne tage det fra socialdemokratiets og regeringens side.

Jeg bliver også nødt til lige at gøre opmærksom på, at den 11. december skrev hr. Hilmar Baunsgaard et brev til undertegnede. I dette brev pegede hr. Hilmar Baunsgaard på den kendsgerning, at der bruges omkring 4-5 milliarder kr. — i realiteten er det nu mere — til direkte og indirekte støtte til boligsektoren, og at der måtte skæres ned på disse former for direkte og indirekte tilskud, hvis man skulle kunne realisere sparebeholdningerne.

Det var et udmærket brev, hr. Hilmar Baunsgaard dengang skrev. Men det var et brev, som egentlig burde have konsekvenser i retning af, at man nu også virkelig lagde op til, ikke blot at den ene sektor skal afgive noget, men at også den anden sektor skal bidrage til de indtægter, der skal gøre det muligt at foretage de besparelser. Når man siger direkte og indirekte, må det vel i det væsentlige være direkte til det almennyttige byggeri, mens det indirekte er det, der ligger i de særlige skatteregler for parcelhusejere.

Jeg vil hævde, at den løsning, som regeringen nu efter forhandlinger med SF har

[Statsministeren.]

fundet frem til, er en løsning, som i virkeligheden er moderat. Ganske vist betyder den forhøjelser for lejerne, ganske vist betyder den forhøjelser også for parcelhusejerne, men i virkeligheden er den moderat.

Jeg er sikker på, at vi meget snart står i en situation, hvor nogle vil komme og fortælle os, at denne løsning med hensyn til økonomi og provenu ikke er vidtgående nok. Så må man da spørge: hvis man skulle være gået længere i retning af at få et større provenu ind, må det da betyde, at det, man nu kritiserer som hårdt for lejere og især for parcelhusejere, i så fald måtte have haft nogle langt større og uheldige virkninger for henholdsvis lejere og parcelhusejere.

(Kort bemærkning).

Dahlgaard: Jeg er bange for, at statsministeren ikke gør sig klart, om han har gavnet eller skadet mulighederne for et bredere forlig om boligpolitikken.

Statsministeren har gentagne gange i de senere måneder talt om, at det, han og regeringen tilstræbte, var en boligpolitik, som man krydsede sig frem til med skiftende flertal. Der er ikke nogen, der har været i tvivl om, at en bestanddel i samtlige disse flertal skulle være socialdemokratiet selv, naturligvis. Det vil sige, at socialdemokratiet og regeringen som en selvfølge har lagt vægt på den sammenhæng i de forskellige sider af boligpolitikken, som netop socialdemokratiet og regeringen har set for sig. Ja men vi andre har haft det på samme måde.

Hermed sluttede forhandlingen.

Der foretoges først afstemning vedrørende forslag til lov om ændring af lov om boligbyggeri. (Ophævelse af godtgørelse for mer-værdiafgift m. v.).

§ 1, ændringsforslaget og § 2, således ændret, vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden for-

nyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om ændring af lov om boligsikring.

Ændringsforslagene nr. 1-5, § 1, således ændret, ændringsforslag nr. 6 om en ny affattelse af § 2 og § 2 i den ændrede affattelse vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Sluttelig foretoges afstemning vedrørende forslag til lov om ændring af ligningsloven.

Ændringsforslaget uden for betænkningen af *finansministeren* (se sp. 7774) vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 1 i betænkningen vedtoges med 81 stemmer mod 57; 25 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslagene nr. 2-6 i betænkningen, § 1, således ændret, ændringsforslag nr. 7 i betænkningen og § 2, således ændret, vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 8 i betænkningen betragtedes som *bortfaldet* efter vedtagelsen af ændringsforslaget uden for betænkningen.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Der er ikke mere på dagsordenen.

[Formanden.]

Med skrivelse af 12. juni 1973 har socialministeren fremsendt skriftlig besvarelse af et af medlem af folketinget Camre stillet spørgsmål. (Spm. nr. 245). Spørgsmålet og besvarelsen vil blive optaget i Folketingstidende.

Skriftligt besvaret spørgsmål.

Af Camre til socialministeren (4. juni 1973):

„Vil ministeren drage omsorg for en effektivisering af de regler, hvorefter der ydes dispensation vedrørende tilskud til visse arter livsvigtig medicin?“

(Spm. nr. 245)

Begrundelse.

Efter de nye regler for ydelse af medicin-tilskud er tilskuddet for visse kostbare typer livsvigtig medicin bortfaldet. Efter det oplyste skulle formålet hermed være at tvinge forbruget over på billigere analoge præparater.

Der forekommer imidlertid en række tilfælde, hvor mennesker, som modtager en livsvigtig medicin, alene er i stand til at tåle én type medicin, herunder altså i visse tilfælde den kostbare, ikke tilskudsberettigede.

Efter de gældende regler skal de pågældende patienters læge indsende en ansøgning til sundhedsstyrelsens medicinudvalg, som kan give dispensation, således at de pågældende patienter får det nødvendige præparat med tilskud. Denne ordning har medført et så stort pres af ansøgninger til sundhedsstyrelsens medicinudvalg, at ventetiden er blevet meget betydelig. Jeg har således fra min valgkreds i øjeblikket en sag til behandling, hvor en patient med kronisk astmatisk bronkitis og for store lunger behøver præparatet „Ledercort“ og er overfølsom over for analoge præparater. Den pågældendes læge indsendte ansøgning til sundhedsstyrelsen den 3. maj og har pr. dato endnu ikke modtaget svar, ligesom sundhedsstyrelsen er ude af stand til at oplyse, hvornår sagen kan forventes at være færdigbehandlet. Det skal tilføjes, at den pågældende patient, som i forvejen er invalidepensionist, har en stærkt forværret sundhedstilstand, efter at vedkommende ikke mere kan få den nødvendige medicin.

I visse tilfælde har socialkontorerne ydet støtte til sådanne patienter, indtil dispensation fra sundhedsstyrelsen er bevilget, men jeg har fået oplyst fra en erfaren administrator på området, at sådanne tilskud via socialkontorerne administreres meget forskelligt fra kommune til kommune.

Det må betegnes som værende en utilfredsstillende og uholdbar tilstand, at behandlingen af dispensationsansøgninger er så langsom, at patienternes helbred lider alvorligt derved. Jeg anmoder derfor ministeren om, evt. i samarbejde med indenrigsministeren, at finde en enklere procedure for behandling af disse dispensationsansøgninger.

Socialminister *Eva Gredals* svar (12. juni 1973):

Indledningsvis vil jeg bemærke, at enkeltansøgninger om dispensation efter medicin-tilskudsreglerne behandles i sundhedsstyrelsens medicinudvalg. Jeg har derfor indhentet følgende redegørelse fra sundhedsstyrelsen om forretningsgangen ved behandlingen af sådanne ansøgninger:

Enkeltansøgninger fra læger indsendes til sundhedsstyrelsen, hvorfra sagerne ubehandlet sendes til medicinudvalgets sekretariat. Enkelte ansøgninger behandles dog af sundhedsstyrelsen uden forelæggelse for medicinudvalget. Det drejer sig dels om enkeltansøgninger fra patienter, der i reglen får et standardafslag med henvisning om at rette henvendelse til deres læge, idet medicinudvalget kun tager stilling til ansøgninger indsendt af en læge, dels om enkeltansøgninger om visse præparater, for hvilke der er skabt en fast praksis, enten ved at der altid anbefales tilskud fra medicinudvalget og sundhedsstyrelsen, når bestemte kriterier er opfyldt, eller der altid indstilles til afslag. Denne ordning er etableret efter aftale med ministeriet efter den tidligere tilskudsordnings ikrafttrædelse i 1968.

I medicinudvalget behandles sagerne ved, at sekretæren skriftligt giver et oplæg til hver enkelt ansøgning, som sendes i cirkulation blandt de enkelte medlemmer, der voterer skriftligt. Når en sag har passeret samtlige medlemmer, returneres den til sekretariatet. Hvis der er enighed blandt medlemmerne, ekspederes sagen straks til sund-

[Socialministeren.]

hedsstyrelsen; i modsat fald behandles den på udvalgets næste møde. Sagsbehandlingstiden kan således variere en hel del fra sag til sag; for de sager, der ses af alle medicinudvalgets medlemmer, er den ca. 2-3 måneder, men kan være betydelig mere, hvis det er nødvendigt at indhente supplerende oplysninger fra den ansøgende læge.

Efter den nye ordnings ikrafttrædelse pr. 1. april i år er der indkommet et meget stort antal enkeltansøgninger fortrinsvis koncentreret om nogle ganske få præparater, og sagsbehandlingstiden er derfor i øjeblikket noget længere end normalt. Sundhedsstyrelsen skønner, at der nok vil gå ca. et halvt år, før situationen er normaliseret. Det var forudsat ved nyordningens ikrafttrædelse, at medicinudvalgets virksomhed skulle fortsætte uændret efter 1. april 1973, men udvalget vil nu på sit møde den 8. juni 1973 drøfte forskellige muligheder for at afvikle de mange sager, der verserer; bl. a. vil det blive undersøgt, om det skulle være muligt at lade sekretariatet afgøre en del sager med støtte fra de medlemmer af udvalget, der besidder særlig ekspertise vedrørende bestemte præparater. Endvidere undersøges i sundhedsstyrelsen i øjeblikket muligheden for at få ansat en medicinsk sekretær til hjælp ved forbehandling af sagerne.

For så vidt angår den af hr. Camre nævnte konkrete ansøgning, vil bemærkes, at den blev behandlet på medicinudvalgets møde den 8. juni 1973, hvilket patienten telefonisk blev underrettet om medio maj. Det skal tilføjes, at såfremt ansøgningen bliver imødekommet, vil der som sædvanlig blive bevilget tilskud med tilbagevirkende kraft fra ansøgningstidspunktet.

Da sundhedsstyrelsen og medicinudvalget således er opmærksom på det af hr. Camre rejste problem vedrørende sagsbehandlingstiden, særlig her i overgangsperioden efter nyordningens ikrafttrædelse, finder jeg ikke anledning til på nuværende tidspunkt over for indenrigsministeren at rejse spørgsmål om en ændret procedure.

For så vidt angår kommunernes praksis vedrørende ydelse af tilskud til medicin, agter socialministeriet at udsende vejledende retningslinjer. Arbejdet hermed vil blive fremskyndet mest muligt.

Formanden: Der er ikke mere at foretage i dette møde.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, torsdag den 14. juni, kl. 11 med følgende dagsorden:

Tredje behandling af:

Forslag til lov om tillægsbevilling for finansåret 1. april 1972-31. marts 1973.

Mødet hævet kl. 19.25.

105. møde.

Torsdag den 14. juni kl. 11.

Den eneste sag på dagsordenen var:

Tredje behandling af forslag til lov om tillægsbevilling for finansåret 1. april 1972-31. marts 1973.

(Anden behandling af lovforslaget (nr. 221) findes i tidenden sp. 6808).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Orla Møller: Den folketingssamling, der slutter i morgen, har på flere måder været ekstraordinær. Vi har arbejdet længere i tinget i denne samling, end vi som regel gør. Vi havde ved begyndelsen af denne samling en lang række EF-love, som skulle klare forholdene for vores tilslutning til De europæiske Fællesskaber. Det kom til at præge samlingens første del i meget stærk grad, men det væsentligste er vel nok, at der i denne samling har været en lang række overordentlig betydningsfulde lovgivningsinitiativer.

Jeg skal vel nok være forsigtig med at male med den alt for stærke pensel, men jeg tror dog godt, jeg tør sige så meget, at der er ikke ret mange folketingssamlinger, der